

Masarykova univerzita
Ekonomicko-správní fakulta

Studijní obor: Regionální rozvoj a správa

**PODPORA PODNIKÁNÍ V NĚMECKU
A RAKOUSKU**

Support of enterprise in Germany and Austria

Diplomová práce

Vedoucí práce:

Ing. Viktorie Klímová, Ph.D.

Autor:

Bc. Eva Urbanová

Brno, 2015

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Akademický rok: 2014/2015

Studentka:	Bc. Eva Urbanová
Obor:	Regionální rozvoj a správa
Téma práce:	Podpora podnikání v Německu a Rakousku
Téma práce anglicky:	Support of enterprise in Germany and Austria

Cíl práce, postup a použité metody:

Problémová oblast:

Podnikání, podpora podnikání, systém podpory podnikání, instituce na podporu podnikání, Německo, Rakousko

Cíl práce:

Cílem práce je analyzovat systémy podpory podnikání v Německu a Rakousku a porovnat je s podporou podnikání v ČR.

Postup práce a použité metody:

Při zpracování diplomové práce bude v teoretické části využita deskriptivní metoda pro stručný popis podnikání, systému podpory podnikání a souvisejících pojmů dle odborné literatury, legislativy a dalších relevantních zdrojů. V praktické části budou pomocí metody deskripce popsány systémy podpory podnikání v Německu a Rakousku, představeny nejdůležitější instituce spravující oblasti podpory podnikání v daných zemích a následně bude provedena analýza a komparace popsáných systémů podpory podnikání a představených institucí. Metoda komparace bude použita také pro srovnání systémů podpory podnikání v Německu a Rakousku s Českou republikou. Poté bude následovat zhodnocení provedené komparace, vyvození závěrů, syntéza poznatků a formulace vlastních doporučení.

Literatura:

Austria Wirtschaftsservice: <http://www.awsg.at>.

Černá, I. Formy a nástroje podpory podnikání v ČR a jejich komparace s Velkou Británií. Praha: VŠE v Praze, 2008. Doktorská disertační práce.

Deutsch-tschechische Zusammenarbeit zur Förderung des Aufbaus kleiner und mittlerer Unternehmen 20. bis 22. Februar 1992 Liberec, CSFR. Zittau: Institut für Wirtschaftspolitik, 1992. ISBN 3980309908.

Dvořáček, J.: Podpora podnikání; Oeconomica 2003. ISBN 80-245-0502-9.

Förder.portal: <http://www.foerderportal.at>.

Fräss-Ehrfeld, Clarisse. Handbuch Unternehmensförderungen in Österreich und in der EU. Wien: Linde Verlag, 200. ISBN 3-7073-0672-0.

Mandysová, I. Podpora podnikání v České republice a v Evropské unii. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko-správní, 2009. ISBN 978-80-7395-220-4.

Matějková, J. Podpora podnikání s důrazem na malé a střední podniky. Praha: Victoria Publishing, 1994. ISBN 80-85865-60-2.

Ondřej, J. Ekonomické a právní aspekty podnikání v Evropské unii. 1. Vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-558-2.

Petříček. V.: Česká podpora podnikání v evropském kontextu, Corona Communications, 2007, ISBN 978-80-903954-2-8.

Regionální politika – Info regio: http://ec.europa.eu/regional_policy/index_cs.cfm.

Rozsah grafických prací: Podle pokynů vedoucího práce

Rozsah práce bez příloh: 60 – 80 stran

Vedoucí práce: Ing. Viktorie Klímová, Ph.D.

Pracoviště vedoucího práce: Ekonomicko-správní fakulta
Katedra regionální ekonomie a správy

Datum zadání práce: 3. 2. 2014

Termín odevzdání diplomové práce a vložení do IS je uveden v platném harmonogramu akademického roku.

.....
doc. RNDr. Milan Víturka, CSc.
vedoucí katedry

.....
prof. Ing. Antonín Slaný, CSc.
děkan

V Brně dne: 15. 5. 2015

Jméno a příjmení autora: Eva Urbanová
Název diplomové práce: Podpora podnikání v Německu a Rakousku
Název práce v angličtině: Support of enterprise in Germany and Austria
Katedra: Regionální ekonomie a správy
Vedoucí diplomové práce: Ing. Viktorie Klímová, Ph.D.
Rok obhajoby: 2015

Anotace

Předmětem diplomové práce „Podpora podnikání v Německu a Rakousku“ je analýza systémů podnikání v České republice, Německu a Rakousku a jejich vzájemné porovnání. První teoretická část je zaměřena na popis základních pojmů s tématem spojených, jako například podnikání, systém podpory podnikání nebo malé a střední podniky. V praktické části jsou představeny nejdůležitější instituce v oblasti podpory podnikání v daných zemích a následně komparace popsanych systémů podpory podnikání v Německu a Rakousku s Českou republikou, přičemž jsou obsaženy i vlastní závěry a formulace doporučení pro další vývoj České republiky.

Annotation

The goal of diploma thesis " Support of enterprise in Germany and Austria " is to business systems in the Czech Republic, Germany and Austria and their comparison. The first theoretical part is focused on describing the basic concepts related to the topic, such as business, enterprise promotion or small and medium-sized enterprises. The practical part presents the most important institutions in the field of enterprise promotion in the chosen countries and consequently comparison described systems of enterprise promotion in Germany and Austria with Czech Republic, and there are also contained my own conclusions and formulatet recommendations for the further development of the Czech Republic.

Klíčová slova

podnikání, malý a střední podnik, podnikatelské prostředí, podpora podnikání, instituce na podporu podnikání, Německo, Rakousko

Keywords

enterprise, small and medium-sized enterprise, business environment, enterprise promotion (business support), institutions providing business support, Germany, Austria

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci *Podpora podnikání v Německu a Rakousku* vypracovala samostatně pod vedením Ing. Viktorie Klímové, Ph.D. a uvedla v ní všechny použité literární a jiné odborné zdroje v souladu s právními předpisy, vnitřními předpisy Masarykovy univerzity a vnitřními akty řízení Masarykovy univerzity a Ekonomicko-správní fakulty MU.

V Brně dne 15. 5. 2015

vlastnoruční podpis autora

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Ing. Viktorii Klímové, Ph.D. za cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěla k vypracování této diplomové práce, a především za její velmi pečlivé a zodpovědné vedení. Dále děkuji všem, kteří přispěli ke zpracování této diplomové práce poskytnutím potřebných informací, ať už formou osobního rozhovoru či e-mailové korespondence. Své poděkování bych však také ráda věnovala své rodině a svému příteli za jejich podporu nejen při vypracovávání této práce, ale během mého celého studia.

OBSAH

ÚVOD.....	- 13 -
1 Malé a střední podnikání	- 15 -
1.1 Podnikatelské prostředí	- 16 -
1.2 Vymezení pojmu malý a střední podnik	- 17 -
1.2.1 Kvalitativní vymezení	- 17 -
1.2.2 Kvantitativní vymezení	- 18 -
1.3 Výhody a nevýhody MSP	- 20 -
1.4 Význam, přínosy a vliv MSP na rozvoj regionů	- 22 -
1.5 Omezení a bariéry MSP	- 25 -
1.6 Podpora MSP	- 27 -
1.6.1 Rozdělení a formy podpory MSP.....	- 28 -
1.6.2 Nadnárodní podpora podnikání.....	- 30 -
1.6.3 Regionální politika EU.....	- 31 -
2 Podpora podnikání v České republice.....	- 33 -
2.1 Ekonomická situace ČR	- 33 -
2.1.1 Podnikatelské prostředí ČR.....	- 34 -
2.1.2 Postavení MSP v ekonomice České republiky.....	- 35 -
2.2 Podpora ze strukturálních fondů EU	- 35 -
2.3 Institucionální zajištění podpory v České republice.....	- 38 -
3 Podpora podnikání v Rakousku.....	- 45 -
3.1 Ekonomická situace Rakouska.....	- 45 -
3.1.1 Podnikatelské prostředí Rakouska	- 46 -
3.1.2 Postavení MSP v ekonomice Rakouska.....	- 47 -
3.2 Podpora ze strukturálních fondů EU	- 48 -
3.3 Institucionální zajištění podpory MSP v Rakousku	- 50 -
4 Podpora podnikání v Německu	- 62 -
4.1 Ekonomická situace Německa	- 62 -
4.1.1 Podnikatelské prostředí Německa	- 63 -

4.1.2	<i>Postavení MSP v ekonomice Německa</i>	- 64 -
4.2	Podpora ze strukturálních fondů EU.....	- 65 -
4.3	Institucionální zajištění podpory MSP v Německu	- 68 -
5	Komparace systémů v jednotlivých zemích	- 72 -
5.1	Obecné srovnání ekonomik	- 72 -
5.2	Podnikatelské prostředí.....	- 72 -
5.3	Postavení MSP.....	- 73 -
5.4	Srovnání podpory MSP.....	- 74 -
5.4.1	<i>Srovnání podpory ze strukturálních fondů EU</i>	- 75 -
5.5	Doporučení	- 76 -
Závěr	- 78 -
Seznam použitých zdrojů	- 79 -

ÚVOD

Tématem mé diplomové práce je podpora podnikání v Německu a Rakousku, přičemž práce bude zaměřena na malé a střední podniky. Malé a střední podniky představují významnou položku v národním hospodářství téměř každého státu a Evropská unie je označuje za hnací sílu inovací, zaměstnanosti a hospodářského a společenského růstu. I přesto je stále v povědomí široké veřejnosti, že pro ekonomiku jsou významnější a rozhodující spíše velké korporace, které zpravidla významně ovlivňují vývoj hospodářství a udávají trendy na světových trzích. Rozdíl v nahlížení na malé a střední podniky dokazuje i fakt, že ani samotná legislativa dosud nevymezila komplexní jednotná pravidla, která by společnost v chápání malých a středních podniků sjednotila. Ačkoliv jsou podle mého názoru malé a střední podniky oproti velkým firmám v současnosti stále znevýhodněné, situace se zlepšuje a problematika malých a středních podniků se v posledních letech stala jedním z klíčových témat zákonodárců Evropské unie a jejích členských států.

Malé a střední podniky hrají důležitou a nezastupitelnou roli nejen v národních hospodářstvích, ale rovněž v oblasti regionální politiky a rozvoje regionů, neboť velmi dobře znají lokální prostředí, čímž pomáhají v překonávání mnohých hospodářských a sociálních problémů. V jednotlivých regionech významně přispívají k tvorbě nových pracovních příležitostí, k růstu ekonomické úrovně a v neposlední řadě také k sociální soudržnosti. Z výše uvedeného vyplývá, že podpora malých a středních podniků je zcela zásadní pro rozvoj každé ekonomiky a měla by být nepochybně součástí politiky všech zemí. Nicméně právě v úrovni a rozsahu podpory podnikání existují mezi jednotlivými zeměmi značné rozdíly.

Cílem práce je analyzovat systém podpory podnikání v České republice, Německu a Rakousku a následně provést jejich stručnou komparaci. Jelikož problematika týkající se podpory malých a středních podniků představuje, především v Rakousku a Německu, velmi širokou oblast, je velice obtížné v rámci obsahově omezené diplomové práce provést komplexní analýzu celého systému podpory, a proto bylo nutné práci co nejvíce zestručnit a do hloubky nezasahovat. Z tohoto důvodu je mým dílčím cílem podat souhrnný základní přehled o situaci týkající se oblasti podnikání v daných zemích a představit hlavní znaky systémů, přičemž pozornost zaměřím zejména na stěžejní instituce působící v oblasti podpory malých a středních podniků. Právě sdružování firem v různých komorách, asociacích a svazech považuji za jeden z nejelementárnějších kroků malých a středních podniků směřujících k jejich podpoře. Jsem si vědoma skutečnosti, že tyto tři zvolené země nemusí na první pohled z důvodu značných rozdílů působit pro komparaci nejvhodněji a že pro srovnání s Českou republikou by se mohly zdát příhodnější státy jako např. Maďarsko či Slovensko. Nicméně tyto dvě německy mluvící země jsem zvolila proto, že jejich ekonomiky patří k nejvyspělejšími v Evropské unii a považuji je za možný vzor, kterým by se Česká republika mohla výhledově inspirovat. Německo a Rakousko tedy představuje příklad nejvyspělejších zemí Evropské unie, které jsou České republice blízké z geografického a částečně kulturního a historického hlediska, a zároveň jsou Rakousko a Česká republika srovnatelné z hlediska velikosti území a počtu obyvatel.

V první kapitole této práce budou za pomoci deskriptivní metody a literárních rešerší teoreticky vymezeny malé a střední podniky a popsány důležité pojmy, které úzce souvisejí s danou problematikou a pro poznání dalšího textu jsou zcela zásadní. Vedle definice podnikání,

podnikatelského prostředí a vymezení malých a středních podniků se zaměřím na jejich výhody a nevýhody, význam a přínosy pro rozvoj regionů a popíšu omezení, s kterými se malé a střední podniky potýkají. Dále vymežím podporu malých a středních podniků a včetně jejich forem a rozdělení.

V následujících třech kapitolách provedu za pomoci metody analýzy rozbor a zhodnocení současného stavu ekonomiky, podnikatelského prostředí, postavení a podporu malých a středních podniků v České republice, Rakousku a Německu. Podkladem pro sběr dat bude osobní rozhovor s představitelem zahraničního oddělení Regionální hospodářské komory Brno a především e-mailová korespondence se zástupci domácích a zahraničních institucí zaměřených na podporu podnikání.

Poslední část práce bude věnována stručné komparaci zjištěných poznatků z předešlých kapitol, přičemž v závěru provedu syntézu těchto poznatků s interpretací vlastních názorů a doporučení pro Českou republiku, neboť se lze domnívat, že německý a rakouský systém je propracovanější a na vyšší úrovni než systém v České republice. Metodikou při zpracování této části práce rovněž bude sběr informací prostřednictvím e-mailové korespondence s představiteli vybraných institucí.

1 MALÉ A STŘEDNÍ PODNIKÁNÍ

Pro pojem podnikání lze najít různé definice, ať už v ekonomickém, psychologickém, sociologickém nebo právním pojetí. Podle Mlčocha lze podnikání chápat jako provozování podniku, kde určujícími faktory pro rozvoj podniku je existence volného kapitálu a volné práce.¹ Obecně podnikem může být jakýkoliv subjekt, který provozuje hospodářskou činnost bez ohledu na svoji právní formu (obchodní společnosti, družstva, fyzické osoby – podnikatelé, společenství vlastníků jednotek, ale i fyzické osoby – nepodnikatelé).² Podle Evropské komise se „*podnikem rozumí každý subjekt vykonávající hospodářskou činnost, bez ohledu na svou právní formu. K těmto subjektům patří zejména osoby samostatně výdělečně činné a rodinné podniky vykonávající řemeslné či jiné činnosti a obchodní společnosti nebo sdružení, která pravidelně vykonávají hospodářskou činnost.*“³

Z právního hlediska bylo podnikání v České republice do roku 2013 vymezeno v obchodním zákoníku jako: „*soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku*“.⁴ 1. 1. 2014 vstoupil v účinnost nový občanský zákoník, jež obchodní zákoník nahradil, a který obsahuje pouze definici podnikatele, z níž lze logicky definici podnikání odvodit. Tato definice zní: „*Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.*“⁵

Jelikož české, rakouské i německé právo je založeno na velmi podobných tradicích kontinentálního práva a české právo bylo v minulosti silně ovlivněno právem germánským, lze najít v oblasti právní úpravy podnikání některé obdobné, mnohdy i shodné instituty, normy a koncepce. Navíc při tvorbě českého obchodního zákoníku bylo značně čerpáno právě z práva rakouského a zejména pak německého.⁶ Podnikatel neboli obchodník (Kaufmann) je podle německého obchodního zákoníku (Handelsgesetzbuch) RGBI S 219 ve znění pozdějších předpisů § 1 vymezen jako osoba, která provozuje obchodní živnost nebo je z jiných důvodů zařazena v obchodním zákoníku pod pojmem obchodník. „*Podnikání se tedy rozumí činnost, která má být vykonávána po určitou dobu (nikoliv jen přechodně), je vykonávána za účelem dosažení zisku a je provozována jako činnost samostatná.*“⁷ Německý obchodní zákoník pocházející z roku 1897 platil do roku 2006 také v Rakousku, než byl v roce 2007 novelizován a přejmenován na "Zákoník o podniku" (Unternehmensgesetzbuch), který upustil od složité definice obchodníka a nově vymezil pojem podnikatel. V tomto novém rakouském UGB je podnikatel definován jako osoba, která provozuje podnikání (podnik), přičemž podnik je vymezen v § 1 jako každá organizace provozující samostatné hospodářské činnosti, která je založená natrvalo, a to bez ohledu na to, zda je či není založena za účelem dosažení zisku.⁸

¹ MLČOCH, 1996

² Město Těšín, *Příručka pro žadatele a příjemce*

³ NAŘÍZENÍ KOMISE (ES) č. 651/2014 ze dne 17. června 2014

⁴ Odst. 1 §2 zákona č. 513/1991 Sb. obchodní zákoník

⁵ Odst. 1 § 420 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁶ Německé obchodní právo

⁷ HÁSOVÁ, 2011, s. 13

⁸ Deutsche Handelskammer in Österreich, *Österreichisches Handels- bzw. Unternehmensrecht*

1.1 Podnikatelské prostředí

Jelikož využití potenciálu malých a středních podniků závisí do značné míry na kvalitě a fungování podnikatelského prostředí a zejména MSP reagují na jeho vývoj a změny citlivě, je nezbytné si na začátku pojem podnikatelské prostředí alespoň stručně definovat.

„Podnikatelské prostředí je tvořeno celou řadou podmínek pro podnikání v oblasti legislativy, v oblasti institucionální infrastruktury a v oblasti fungování trhů.“ Na vytváření těchto podmínek se podílejí zejména státní orgány (ministerstva, orgány státní správy apod.), státem zřízené nebo podporované instituce, soudy, orgány veřejné samosprávy, vzdělávací instituce, subjekty působící v oblasti peněžnictví (např. banky, pojišťovny) a další soukromé subjekty.⁹ Novotný popisuje rámcové podmínky podnikání jako *„soubor různých podmínek z externího a interního prostředí existujícího podnikatelského subjektu, resp. i subjektu, který podnikatelskou činnost ještě nezačal, a to takových podmínek, které podporují, ulehčují, podněcují anebo naopak ohrožují, znesnadňují či znemožňují založení nebo vznik podniku a jeho růst či rozvoj.“*¹⁰

Na teoretické úrovni byla vytvořena řada rámcových podmínek pro podnikání a bylo definováno různé množství faktorů, interních i externích, které na sobě závisejí, navzájem se ovlivňují a mají zásadní vliv na podnikatelské činnosti, tedy na úspěch malých a středních firem. Nicméně je důležité poznamenat, že tyto rámcové podmínky a faktory jsou si zpravidla velmi podobné a liší se pouze nepatrně. Podle Synka mohou být pro podnikatelské prostředí určující tyto kategorie prvků:¹¹

- politicko-právní
- ekonomické
- technologické
- ekologické
- sociální
- kulturní a etické

Kislingerová zmiňuje přímo jednotlivé faktory, které utváří podnikatelské prostředí, a sice dostupnost kapitálu, obchodní partneři a služby, vládní politika a podpůrné programy, přenos výzkumu a vývoje, podnikatelská mentalita, obchodní praktiky, úroveň vzdělání a situace na trhu.¹² Global Entrepreneurship Monitor (dále také GEM) uvádí 9 hlavních oblastí, jež napomáhají určovat, do jaké míry je podnikatelská aktivita v daném státě produktivní. Těchto 9 hlavních oblastí tvoří podnikatelské financování, vládní politika, programy veřejné podpory, podnikatelské vzdělávání, přenos výzkumu a vývoje, nabídka služeb pro nové firmy, domácí trh, fyzická infrastruktura a kulturní a společenské normy.¹³

Jelikož úspěchy jednotlivých podnikatelů přinášejí výhody také pro celou společnost a ekonomiku, mělo by být v zájmu každého regionu přispívat k vytváření co nejlepších podmínek pro podnikání.

⁹ VOCHOZKA, MULAČ, 2012, s. 27

¹⁰ NOVOTNÝ, 2008, s. 12

¹¹ SYNEK, 2002, s. 10

¹² KISLINGEROVÁ, NOVÝ, 2005, s. 298-300

¹³ Global Entrepreneurship Monitor 2013

„Podnikat se dá ve svobodné společnosti, v rámci nastolených a fungujících tržních podmínek, za existence volné soutěže, konkurence, při umožnění soukromého či skupinového vlastnictví kapitálu, při možnosti využití zapůjčeného kapitálu (úvěrů), při využití volné svobodné pracovní síly a možnosti uplatnění vyprodukovaného zboží (hmotné a nehmotné podoby) na trhu.“¹⁴

1.2 Vymezení pojmu malý a střední podnik

Pro vymezení malých a středních podniků (dále také MSP) existuje mnoho definic, které se od sebe liší podle jednotlivých zemí v závislosti na mnoha proměnných. Mnohé odlišnosti v chápání MSP lze spatřit nejen v počtu zaměstnanců, ale také např. v předmětu podnikání (odvětví), ve velikosti a vyspělosti státu, v němž podnik sídlí, ve způsobu řízení podniku, apod.¹⁵ Klasifikace MSP bude v praxi odlišná např. pro statistické účely, pro účely právních předpisů a pro účely poskytování dotací a nároků na podporu podnikání.¹⁶ Z obecného hlediska existují dva základní přístupy ve vymezení malých a středních podniků, a to kvantitativní a kvalitativní.

1.2.1 Kvalitativní vymezení

Podle kvalitativního vymezení MSP, pro které je charakteristické využití určitých nástrojů řízení, se velikost podniku identifikuje na základě kvalitativních hledisek neboli věcných či typických vlastností MSP (personální struktura, kapitálové omezení...¹⁷ Patří mezi ně např.:¹⁸

- nezávislé vedení spojené s vlastnictvím podniku
- relativně omezená členitost produkce a technologií
- kapitál je vlastněn jedním podnikatelem nebo několika málo vlastníky
- přitom jde o relativně omezené kapitálové zdroje
- převažuje zaměření na lokální trhy
- jedná se o jednoduchý systém řízení
- firma je malá ve srovnání s největšími konkurenty v oboru

Mugler uvádí pro kvalitativní vymezení malých a středních podniků dva přístupy, které ale nejsou v praxi příliš používané, neboť se podle nich hodnotí velké množství vlastností a nejsou dostatečně přesné. Těmito přístupy jsou znakové katalogy a typologie. Dle přístupu znakových katalogů se o MSP jedná tehdy, pokud je stanoveno určité minimální množství znaků. Samozřejmě nelze klasifikovat MSP pouze na základě několika málo stanovených vlastností, ale na druhou stranu podle této metody nemusí být uvedeny úplně všechny znaky. Jednotlivé znakové katalogy mají jednak odlišný rozsah, ale také je v nich kladen rozdílný důraz na vybrané rysy. Druhý přístup, typologie, doplňuje metodu znakových katalogů ještě o tzv. třídy malých a středních podniků, které jsou vytvářeny z nahromaděných znaků. Tyto třídy se potom výrazně liší od velkých podniků.¹⁹

¹⁴ PETŘÍČEK, 2007

¹⁵ RYDVALOVÁ, 2011, s. 23

¹⁶ MUGLER, 1998, s. 19

¹⁷ RYDVALOVÁ, 2011, s. 24

¹⁸ JÁČ, RYDVALOVÁ., ŽIŽKA, 2005, s. 14-15

¹⁹ MUGLER, 1998, s. 19

Výhodou kvalitativních kritérií při vymezení malých a středních podniků může být usnadnění proniknutí do podstaty podniků, ale jejich nevýhodou je naopak to, že neumožňují zcela přesné zařazení, protože rys, který je charakteristický pro malý a střední podnik, se může vyskytnout i u velkého podniku a obráceně.²⁰

1.2.2 Kvantitativní vymezení

Nejčastěji jsou podniky rozlišovány podle kvantitativních hledisek, zejména podle počtu zaměstnanců, výše obrátu či aktiv (rozvaha). Je nutné zdůraznit, že neexistuje ani jednotné kvantitativní vymezení MSP, neboť se v každé zemi klasifikace různí. V Indii jsou např. pro vymezení MSP určujícími kritérii investice, v Jižní Africe zase počet zaměstnanců a obrát. Problém lze spatřit také v určení horní hranice počtu zaměstnanců. S ohledem na výše uvedené může nastat situace, kdy podnik, který je v jedné zemi považován za MSP, je větší než podnik, který je v jiné zemi řazen do kategorie velkých podniků. Dále je možné se domnívat, že podnik využívající outsourcing bude mít zřejmě méně zaměstnanců než podnik, který realizuje podnikatelskou činnost sám. Obdobně podnik, který je zaměřen na obchod a distribuci, bude mít pravděpodobně vyšší obrát než podnik orientující se na výrobní sektor.²¹ Mezi kvantitativní vymezení MSP lze zařadit členění dle Českého statistického úřadu (dále také ČSÚ), statistického úřadu EU (dále také Eurostat), Evropské komise a legislativy členských zemí.

Eurostat rozděluje podniky do následujících skupin:²²

- mikro – do 10 zaměstnanců
- malé – 10 - 49 zaměstnanců
- střední – 50 - 249 zaměstnanců
- velké – 250 a více zaměstnanců

Německý ústav pro výzkum malých a středních podniků (IfM Bonn) vytvořil za účelem statistických vyhodnocení MSP a posouzení, které společnosti mají nárok na financování, formální definici MSP, podle které patří do kategorie MSP podniky s ročním obrátem nižším než 50 milionů EUR, a také s méně než 500 zaměstnanci, což je daleko vyšší hranice než u definice Eurostatu nebo vymezení MSP Evropskou komisí.²³

V České republice definuje malé a střední podniky zákon č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání ze dne 11. ledna 2002, změna 1/2004 Sb. Upravuje systém a nástroje státní podpory MSP (mimo zemědělskou a lesnickou prvovýrobu), definuje formy podpory (návrtná finanční výpomoc, dotace, finanční příspěvek, záruka, úvěr se sníženou úrokovou sazbou) a oblasti podpory (mj. projekty zaměřené na investice, hospodářské a technické poradenství, získávání informací o podnikání, projekty výzkumu a vývoje, nová pracovní místa, účast na veletrzích).²⁴ Zákon č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání byl harmonizován s předpisy

²⁰ MUGLER, 1998, s. 19

²¹ International Trade Center, *SME and Export-Led Growth: Are there roles for public procurement programmes?*

²² Eurostat, *Structural business statistics, Small and medium-sized enterprises*

²³ Bundesministerium für Wirtschaft und Energie, *Politik für den Mittelstand.*

²⁴ Zákon č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání

Evropské unie, proto najdeme přesnou definici MSP v příloze č. 1 Nařízení komise (ES) č. 651/2014 ze dne 17. 6. 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy o ES prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné se společným trhem (obecné nařízení o blokových výjimkách). Při určování velikosti podniků podle právní úpravy EU hrají důležitou roli následující kritéria:²⁵

- počet zaměstnanců
- roční obrat nebo příjmy
- bilanční suma roční rozvahy (hodnota aktiv resp. majetku)
- nezávislost

Termín roční obrat je využíván u podniků s podvojným účetnictvím a roční příjmy sledují podniky, které si vedou daňovou evidenci. Rozhodujícím závazným kritériem je počet zaměstnanců, nicméně další dva znaky, týkající se ročního obratu a bilanční sumy, nemusí podnik splnit oba, ale může jeden z nich vynechat, aniž by ztratil svou pozici.²⁶ „*Nezávislost znamená, že podnik není vlastněn z 25% či z více procent jiným podnikem, který nesplňuje definici malého a středního podniku.*“²⁷ Na základě vzájemných vztahů, které spolu podniky mají vzhledem k procentuálnímu podílu na základním kapitálu, se rozlišují tyto tři typy podniků:²⁸

- *Samostatný podnik* je každý podnik, který vlastní méně než 25 % základního kapitálu nebo hlasovacích práv jiného podniku. Při překročení výše 25 % podílu se podnik stále považuje za samostatný, pokud patří do výjimek uvedených v definici MSP.
- *Partnerský podnik* vlastní 25% až 50 % základního kapitálu nebo hlasovacích práv jiného podniku.
- *Spojený podnik* je takový podnik, který vlastní více než 50 % hlasovacích práv nebo má právo uplatňovat rozhodující vliv v jiném podniku.

Podrobná definice těchto podniků je obsažena v článku 3, přílohy č. 1 Nařízení EK č. 651/2014 (obecné nařízení o blokových výjimkách).²⁹ Definice MSP, kterou uvádí článek 2, přílohy č. 1 Nařízení EK č. 651/2014 (obecné nařízení o blokových výjimkách), je platná ve všech členských státech EU. Rozdělení MSP podle definice EU je přehledně zobrazeno v tabulce 1. Za drobný, malý a střední podnik se považuje podnik, který zaměstnává méně než 250 zaměstnanců a jeho roční obrat/příjmy nepřesahuje 50 milionů EUR a jeho aktiva/majetek nepřesahují 43 milionů EUR. Malé podniky jsou vymezeny jako podniky, které zaměstnávají méně než 50 osob a jejichž roční obrat/příjmy nebo aktiva/majetek nepřesahují 10 milionů EUR. Mikropodniky jsou definovány jako podniky, které zaměstnávají méně než 10 osob a jejichž roční obrat/příjmy nebo aktiva/majetek nepřesahují 2 miliony EUR.³⁰

²⁵ NAŘÍZENÍ KOMISE (ES) č. 651/2014 ze dne 17. června 2014

²⁶ JÁČ, RYDVALOVÁ, ŽÍŽKA, 2005, s. 13

²⁷ VEBER, SRPOVÁ, 2012, s. 19

²⁸ NAŘÍZENÍ KOMISE (ES) č. 651/2014 ze dne 17. června 2014

²⁹ Tamtéž

³⁰ Tamtéž

Tabulka 1: Rozdělení MSP podle definice Evropské unie

Kategorie podniku	Počet zaměstnanců	Roční obrat	Roční bilanční suma
Střední podnik	< 250	≤ 50 mil. Euro	≤ 43 mil. Euro
Malý podnik	< 50	≤ 10 mil. Euro	≤ 10 mil. Euro
Mikropodnik	< 10	≤ 2 mil. Euro	≤ 2 mil. Euro

Zdroj: NAŘÍZENÍ KOMISE (ES) č. 651/2014

U ekonomických kritérií obratu a bilanční sumy se jedná o korunový ekvivalent, který se stanoví vynásobením částek uvedených v EUR kurzem vyhlášeným Evropskou centrální bankou pro poměr mezi EUR a Kč k 31.12 roku předcházejícímu roku podání žádosti o podporu.³¹

Považuji za důležité zdůraznit možné problémy, které souvisejí s poskytováním podpory MSP podle této definice Evropské komise. „Podnik, jehož obrat je cca 50 mil. € v Německu, nemá problém splnit i následující kritéria počtu zaměstnanců do 250 a rovněž tak i kritérium nezávislosti. Oproti tomu český podnik dosahující obratu cca 50 mil. € má počet zaměstnanců velice přesahující 250 anebo je společně vlastněn více podniky a nesplňuje tak kritérium nezávislosti. Tento problém je dán rozdílem v produktivitě a efektivitě MSP, která je základem konkurenceschopnosti firem. Problematika produktivity a efektivit je úzce spojena s inovačními procesy a rozvojem lidského kapitálu. Dokud české podniky nezačnou inovovat výrobky, technologické procesy, způsob řízení, vzdělávat své zaměstnance, nezvýší svou produktivitu, nestanou se konkurenceschopnými a současně nedosáhnou na takové dotace jako jejich konkurenti např. v Německu.“³²

Podpora malých a středních podniků je v Německu definována prostřednictvím zákonů jednotlivých spolkových zemí, které mají právo v těchto oblastech přijímat své vlastní zákony. Například v Dolním Sasku (Niedersachsen) je podpora MSP vymezena v zákoně na podporu malých a středních podniků (Gesetz zur Förderung kleiner und mittlerer Unternehmen) z roku 1978 a v Bavorsku (Bayern) zákonem o podpoře malých a středních podniků a volných povolání (Gesetz über die Förderung der mittelständischen Unternehmen sowie der Freien Berufe neboli Mittelstandsförderungsgesetz) z roku 2007.³³ V Rakousku existuje pro vymezení MSP jeden společný spolkový zákon o speciální podpoře malých a středních podniků (Bundesgesetz über besondere Förderungen von kleinen und mittleren Unternehmen neboli KMU-Förderungsgesetz) z roku 1996.³⁴

1.3 Výhody a nevýhody MSP

Je zřejmé, že malé a střední podniky mají díky své podstatě oproti velkým podnikům v určitých oblastech velké množství výhod, a naopak v jiných řadu nevýhod. Hlavní výhoda spočívá právě v jejich velikosti a zpravidla v jednoduché organizační struktuře s velmi malým počtem úrovní řízení, kde častokrát o konkrétních otázkách chodu podniku rozhoduje sám vlastník, což však může být paradoxně mnohdy i nevýhodou, na kterou bude poukázáno níže. Díky tomu jsou schopny pružně

³¹ JÁČ, RYDVALOVÁ, ŽIŽKA, 2005, s. 12

³² Tamtéž

³³ Forum-vergabe, 2014, *Übersicht über den Stand der Mittelstandsförderungsgesetze*

³⁴ Bundeskanzleramt, Rechtssystem

a rychle reagovat na různé změny podmínek, přijímat podnikatelské rozhodnutí a přizpůsobovat se přáním zákazníků. MSP jsou více otevřené novým postupům a inovacím, velmi dobře absorbují pracovní sílu uvolněnou velkými firmami, mohou fungovat jako subdodavatelé mezi velkými podniky a jsou více odolné proti hospodářské recesi než velké podniky. Jejich vznik, růst i zánik probíhá mnohem snadněji a rychleji než u velkých zavedených firem. Díky osobnější atmosféře je v nich také větší prostor pro přímý kontakt pracovníků s podnikatelem, větší šance na uplatnění nápadů samotných zaměstnanců a také vyšší pravděpodobnost vzniku přátelských vazeb. To vše vede k vytváření větší důvěry mezi firmou a pracovníky, díky čemuž následně roste loajalita k firmě.³⁵ Stručně lze shrnout tyto výhody MSP:³⁶

- pružné reagování na změny
- rychlost přijímání podnikatelských rozhodnutí
- inovační kreativita
- vytváření nových pracovních příležitostí
- odolnost proti hospodářské recesi

Veber zmiňuje tři výhody MSP, které plynou z méně rozsáhlé administrativy:³⁷

- dovolují dosahovat konkurenčních cen i při výrobě v malých sériích, kdy není možné využít přínosů z ekonomiky rozsahu
- mnohem citlivěji mohou reagovat na potřeby trhu a změny ekonomických podmínek (nemají tak výraznou ekonomickou a výrobní setrvačnost)
- kapitálová náročnost na jedno pracovní místo je často mnohem nižší

I přesto, že malé a střední podniky vynikají oproti velkým podnikům řadou výhod, stále existuje velké množství nevýhod, které plynou z pravidla z velikosti MSP. Jejich zranitelnost spočívá zcela určitě v obtížnějším přístupu ke kapitálu, informacím a znalostem. Oproti velkým podnikům také nemají takové možnosti, aby mohly v počátku svého podnikání potlačit důsledky vnějších změn.

V oblasti financování mají MSP nevýhodu zejména v tom, že veškeré finanční prostředky plynou z vlastních zdrojů podnikatele, tzn. hlavním zdrojem je samofinancování, které s sebou přináší riziko spojené s osobou podnikatele. Pokud totiž podnikatel nereálně zvýší svou osobní spotřebu, prostředky pro financování jeho podniku se výrazně omezí, a tím i možnosti růstu a rozvoje podniku. Na další nevýhodu mohou MSP narazit i v případě bankovních úvěrů, protože nedisponují tak vysokým množstvím hmotného a nehmotného majetku, což může vést k nižší důvěře bankovních institucí, které pečlivě hledí na návratnost zapůjčeného kapitálu. Omezené množství finančních zdrojů neumožňuje malým a středním podnikům zřizovat trvalá výzkumná a vývojová oddělení, s čímž souvisí i nižší stupeň technologického rozvoje a vývoje nových výrobků. S nižším množstvím financí souvisí také neschopnost pravidelně uvolňovat větší množství prostředků na reklamu a propagaci. Dalším důsledkem omezených finančních zdrojů, a tedy i nevýhodou MSP, je skutečnost, že nemohou příliš investovat do výroby a její technologie, a proto je stěžejním prvkem,

³⁵ KISLINGEROVÁ, 2005, s. 295-296

³⁶ MALACH, 2005, s. 32

³⁷ VEBER, SRPOVÁ, 2012, s. 21

který z dlouhodobého hlediska determinuje úspěšnost malých a středních podniků, využití lidského faktoru, schopnost pracovní síly a především kvalita produkce. Současně však nemají možnost vytvářet příliš velké zásoby svých výrobků, stejně tak sjednávat velké objednávky materiálu, kvůli čemuž přichází o množstevní slevy, neboť zásoby výrobků a materiálů vážou finanční kapitál firmy a v okamžiku, kdy podnik potřebuje zaplatit neplánované výdaje, mohou tyto zásoby ztrácet na své likviditě, a to může vést podnik až k úpadku. Další nevýhoda v oblasti výroby se týká cen výrobků, jelikož MSP musí brát častokrát ohled na ceny, které stanovily velké podniky v jejich okolí, ty však mnohdy nepokryjí ani náklady produkce. Nevýhodou jsou také nelehké podmínky pro rozvoj a růst konkurenceschopnosti MSP způsobené tím, že MSP působí převážně na malých a lokálních trzích, které se vyznačují omezeným počtem odběratelů.

V personální oblasti naráží malé a střední podniky na nevýhodu v získávání efektivnějších pracovníků, neboť nejsou konkurenceschopné velkým podnikům, které mohou svým zaměstnancům nabídnout mnohem více výhod jako např. sociální zabezpečení, stravování a další. Malé a střední podniky vyhledávají spíše zaměstnance s širším záběrem než specialisty, jelikož potřebují více jedince schopné se plně přizpůsobit flexibilní pracovní době, stresovému prostředí a řadě nečekaně nastalých situací.

Poslední nevýhoda, podle mého názoru nejzásadnější, se týká vlastnictví podniku, kdy u malých a středních podniků bývá vlastníkem mnohdy vrcholový pracovník s jednostrannou odborností, kterému ale chybí manažerské schopnosti nebo odpovídající ekonomické vzdělání a řízení podniku je mnohdy zbytečně komplikované, improvizované, neplánované a neefektivní, a odvíjí se od schopností a vnitřních pocitů vlastníka.³⁸

Závěrem lze stručně shrnout následující základní nevýhody MSP:³⁹

- omezené možnosti zaměstnávání odborníků ve správních a řídicích činnostech
- menší finanční síla
- vyšší intenzita práce a méně příznivé pracovní podmínky
- omezené možnosti získávání výhod z rozsahu produkce
- omezené prostředky na propagaci a reklamu

Podpora MSP ze strany státu a EU nemá za cíl tyto typy podniků zvýhodňovat na úkor velkých, ale právě jenom zmírňovat výše zmíněné nevýhody.

1.4 Význam, přínosy a vliv MSP na rozvoj regionů

Malé a střední podniky mají bezesporu nezastupitelnou roli nejen v každém národním hospodářství jako celku, ale i v rámci jednotlivých regionů, pro jejichž rozvoj je existence malých a středních podniků velmi přínosná a nepostradatelná. MSP znají velmi dobře místní prostředí, ve kterém sídlí, a proto napomáhají nejen zaostalým regionům překonávat svými vlastnostmi a flexibilitou mnohé hospodářské a sociální problémy. Významnou roli MSP potvrzuje i fakt, že ve struktuře všech firem

³⁸ VEBER, 2005, s. 20-24

³⁹ MALACH, 2005, s. 32

představují právě MSP převážnou většinu a v posledních letech dochází navíc neustále k jejich nárůstu. V rámci celé EU funguje přibližně 21 milionů MSP, které představují 99% všech podniků v EU (devět z deseti MSP patří mezi mikropodniky s méně než deseti zaměstnanci), a zaměstnávají zhruba 33 milionů osob.⁴⁰ K nárůstu malých a středních podniků přispívá několik faktorů. Jedním z nich je rostoucí globální konkurence, která nutí velké podniky k racionalizaci a restrukturalizaci svých činností. Velké firmy usilují o maximální snížení nákladů např. snížením počtu zaměstnanců, využitím outsourcingu pro některé jejich činnosti nebo objednáváním některých služeb od dodavatelů, kterými jsou často zpravidla malé a střední podniky. Dalším faktorem je jednak expanze sektoru služeb, ve kterém vždy působily spíše MSP, a dále změny v technologických postupech a ve výpočetní technice, které jsou již cenově dostupnější, a proto MSP mohly posílit svou pozici také v oblasti výroby.⁴¹

Jak již bylo řečeno, malé a střední podniky přispívají nejen k ekonomickému rozvoji, ale nepřímo i k rozvoji společenskému, a to jak v rámci celého státu, tak i v jednotlivých regionech. Je nutné poukázat na to, že malé a střední podniky mají skutečně velký vliv na regionální rozvoj v mnoha směrech, např. ovlivňují tvorbu pracovních příležitostí, ekonomiku regionu, regionální rozpočty (příjmovou i výdajovou stranu) a sociální soudržnost regionu.

Jedním, podle mého názoru zcela zásadním, ekonomickým přínosem MSP je vytváření pracovních příležitostí. Již v sedmdesátých letech byla vyvrácena mylná představa, že nejvíce nových pracovních pozic vytvářejí velké firmy. Malé a střední podniky totiž vytvářejí nová pracovní místa mnohem rychleji než velké podniky, jsou mnohem odolnější vůči hospodářským výkyvům, a proto vytvářejí mnoho pracovních míst i v období recese.⁴² MSP mají také jedinečnou schopnost absorbovat velké množství pracovníků, které musí velké firmy propouštět z důvodu snižování počtu zaměstnanců při strukturálních změnách ekonomiky či odvětví.⁴³ Při vytváření pracovních pozic musíme vzít v úvahu i multiplikační efekt, kdy se díky novým zaměstnancům zvýší produkce firem a příjem obyvatelstva, čímž se zvýší i poptávka po zboží a službách a podniky budou reagovat dalším zvýšením produkce, tudíž vytvořením dalších pracovních pozic atd. *„Činnost celé řady podniků je spojena se značnými multiplikačními efekty, a tak změna v jejich hospodářské situaci se okamžitě projeví v hospodářské situaci daného regionu.“*⁴⁴

Podle Lukeše přispívají MSP nejen k hospodářskému růstu, ale také k růstu konkurenceschopnosti. MSP podněcují ke zdravému konkurenčnímu tlaku na trhu a zlepšují podnikatelské prostředí, což vede ke zvyšování produktivity firem a ke snižování cen. Spotřebitelům jsou tak zajišťovány nové výrobky a služby a mají na trhu možnost volby.⁴⁵

⁴⁰ Evropský parlament, *O Parlamentu, Malé a střední podniky*,

⁴¹ KISLINGEROVÁ, NOVÝ, 2005, s. 293

⁴² BARROW, 1996, s. 40-41

⁴³ KISLINGEROVÁ, NOVÝ, 2005, s. 293

⁴⁴ TETŘEVOVÁ, 2009, s. 45-65

⁴⁵ LUKEŠ, JAKL, 2012

Jedním z dalších ekonomických přínosů MSP je vytlačování monopolů z trhu. Malé a střední podniky jsou označovány jako protipól monopolům a v dnešní době plné globalizačních tendencí a nadnárodních korporací působí proti posilování tohoto monopolního směřování.⁴⁶

Barrow uvádí, že „malé firmy jsou podstatným zdrojem technologických inovací. Jejich příspěvek k technologickým změnám je mnohem efektivnější a méně nákladný ve srovnání s velkými firmami.“ Uvnitř menších firem podle něj existuje větší prostor pro inovace, neboť je v nich méně restriktivních organizačních prvků a větší individuální iniciativa. Neustálá inovace je nutnou podmínkou pro přežití malých technologicky zaměřených firem. Naopak ve velkých firmách se častěji prosazuje snaha o udržení svého výrobku v silné pozici na trhu. Je to důsledek mimo jiné toho, že manažeři malých firem, kteří jsou v nich často finančně zainteresováni tím, že vlastní část jejich akcií, sami aktivně podporují realizaci jednotlivých inovací.⁴⁷

Veber zmiňuje jako jeden ze společenských přínosů MSP reprezentaci místního kapitálu. Pro malé a střední podniky není tak běžné podnikat na zahraničních trzích, a nejsou tak často vlastněny zahraničními subjekty, tím pádem zastupují místní kapitál a místní vlastnické poměry na domácích trzích v daném regionu, důsledkem čehož zůstávají výsledky jejich podnikatelské činnosti právě v daném regionu. Podnikatelé většinou žijí v blízkosti sídla svého podniku a s daným regionem jsou svázáni mnohem těsněji. Je proto velmi běžné, že vedle zaměstnanosti a ekonomických přínosů, které regionu malé a střední podniky poskytují, se začínají hlásit také k sociální odpovědnosti a často podporují charitativní a jiné místní aktivity. Skutečnost, že je takovýto podnikatel v těsném kontaktu s lidmi žijícími v okolí, taktéž přispívá k větší transparentnosti jeho počínání, neboť je pod veřejnou kontrolou v daleko větší míře, než je tomu v případě nadnárodních korporací. Podle mého názoru je tento přínos jedním z nejvýznamnějších, protože podpora malých a středních podniků je díky tomu jedním z nejrychlejších a nejefektivnějších způsobů, jak podpořit rozvoj a prosperitu daného regionu. Sama přítomnost MSP v regionu utváří jeho celkovou tvář, neboť jednotlivé jejich provozovny jako např. malé obchody či kavárny jsou nedílnou součástí každého města.⁴⁸

Z důvodu úzké spolupráce MSP s velkými podniky, kdy MSP zprostředkovávají a dodávají pro velké firmy nejen různé dílčí produkty, ale i služby a specializované řemeslné činnosti, působí mnoho MSP jako subdodavatelé velkých firem a vyplňují okrajové oblasti trhu, které nejsou zajímavé pro větší podniky.

MSP kromě výše zmíněného dále pomáhají vytvářet lidský a intelektuální kapitál a zaručují běžné svobody, zejména svobodu podnikat. Umožňují občanům seberealizaci v produktivním procesu a svobodnou volbu způsobu realizace a oboru podnikání. Nutí podnikatele také k zodpovědnosti za jejich činnost, jelikož jejich pochybení může mít fatální důsledky v podobě vlastního pádu a ztráty. MSP se proto neustále snaží vyvarovat se rizikům a jakýmkoliv změnám a nejistotám, a tím napomáhají stabilizovat společnost. Přírozeně napomáhají k rozvoji regionů, obcí a menších měst,

⁴⁶ VEBER, SRPOVÁ, 2012, s. 21

⁴⁷ BARROW, 1996, s. 40

⁴⁸ VEBER, SRPOVÁ, 2012, s. 20

kteřé nejsou tak přitařlivé pro nadnárodní společnosti a velké firmy. Právě tento fakt podporuje sociální a ekonomickou soudržnost u pomaleji se rozvíjejících regionů.⁴⁹

1.5 Omezení a bariéry MSP

Je důležité poznamenat, že i přes mnoho pozitivních změn v oblasti malého a středního podnikání, existuje řada faktorů, které interně i externě ovlivňují rozvoj MSP a představují pro ně překážky, a tak musí MSP nadále čelit řadě problémů a potýkat se s množstvím různých omezení.

I v dnešní době se můžeme stále setkat s řadou názorů, že zásadní a určující význam mají pro ekonomiku především velké firmy, a že malé a střední podniky nejsou pro její rozvoj nijak rozhodující. Tyto názory se objevují nejen mezi širokou veřejností, ale mnohdy také bohužel ve státních a municipálních sférách, jejichž představitelé se snaží, častokrát s cílem politicky a mediálně se zviditelnit, přilákat do svých regionů velké nadnárodní a bohaté společnosti. Namísto podpory menších firem, které podnikají často za ztížených a nerovných podmínek, vytvářejí tyto aktéři tzv. soft podmínky pro velké podniky. Výsledkem výše uvedeného je podle mého názoru jedna z velkých překážek MSP, a sice absence určení rovných podmínek pro všechny podnikatelské subjekty a rozdíly v politice podpory mezi MSP a velkými podniky. Jako příklad těchto rozdílů lze uvést investiční pobídky od státu a regionů, které až na výjimečné případy jsou přidělovány velkým nadnárodním firmám, jež mnohdy v daném státě ani dlouho nesetrvají a přesouvají své aktivity do jiných zemí, čímž dané ekonomice a regionu nijak významně nepřispívají. Dalšími rozdíly jsou daňové úlevy, které taktéž využívají velké a zejména zahraniční společnosti, a mnohokrát nelegální a neférové prostředky k získání co nejvyššího zisku, jako např. prodlužování splatnosti faktur až na 250 dnů, akce hrazených z finančních prostředků dodavatelů apod.⁵⁰

Co se týče dalších omezení a bariér MSP, v odborné literatuře můžeme najít různé výčty překážek, které se ale ve výsledku příliš neliší. Veber shrnuje následující omezení pro MSP:⁵¹

- mají mnohem menší ekonomickou sílu, častokrát obtížný přístup ke kapitálu, a tím i omezující možnost rozvojových kapacit
- mají slabší pozici ve veřejných soutěžích o státních zakázky
- jsou vyloučeny z podnikání, kde je třeba velkých investic
- nemohou si běžně dovolit zaměstnávat špičkové vědce, manažery, obchodníky
- ačkoliv jsou malé a střední firmy charakterizovány jako nositelé vysokého počtu inovací, obvykle se jedná o inovace nižších řádů
- nejsou schopny plně monitorovat a zejména využívat existující dostupné znalosti
- mohou být ohroženy chováním velkých, často nadnárodních firem a obchodních řetězců prosazujících dumpingové ceny
- rostoucí počet a změny právních předpisů i dodržování příslušných správních aktů klade na podnikatele velké požadavky

⁴⁹ Tamtéž

⁵⁰ VOJÍK, 2010, s. 36

⁵¹ VEBER, SRPOVÁ, 2012, s. 22-23

Podle Aidis a Sauky lze identifikovat čtyři kategorie překážek rozvoje a růstu malých a středních podniků, a to institucionální (formální a neformální) a neinstitucionální (ekonomické a jiné). Mezi příklady institucionálních překážek řadí:⁵²

- vysoké daně, pojištění sociálního charakteru a platební morálku
- intervence vlády v ekonomice a byrokracie,
- netransparentnost, nepředvídatelnost a časté změny v legislativě,
- cla a regulace trhu,
- nedostatek státní podpory podnikání (zejména informačního charakteru),
- nefungující, resp. neefektivně fungující vláda (ve smyslu jistoty, bezpečnosti podnikání – postoj vlády k organizovanému zločinu a hospodářské kriminalitě),
- finanční struktura

Z neinstitucionálních, resp. ekonomických překážek jmenují:⁵³

- makroekonomickou stabilitu,
- fyzickou infrastrukturu,
- nedostatek kvalifikované pracovní síly a vysoko-kvalifikovaných manažerů,
- nízká poptávka,
- cena úvěru, výše úrokové míry a cenové podmínky půjček a úvěrů,
- vysoké vstupní ceny,
- nekalá a silná konkurence

Do této kapitoly lze zařadit i rizika spojená s neúspěchem malých firem. Barrow uvádí několik základních příčin, proč se nově začínající malé podniky potýkají s neúspěchem. Mezi tyto příčiny řadí:⁵⁴

- nedostatek zkušeností
- neexistence výrobní nebo obchodní strategie
- přehnaně optimistická představa o velikosti trhu
- podceňování volby vhodného okamžiku pro zahájení podnikání
- nedostatek oběžného kapitálu
- příliš nákladné zahájení podnikání
- důsledky příliš rychlého rozvoje
- neschopnost rozlišit peníze a cash flow od zisku
- špatné sídlo podniku
- špatný výběr personálu
- nesprávné vedení účetnictví

Veber také rozděluje bariéry podnikání na interní a externí. Mezi příčiny vzniku interních bariér neboli faktorů, které se vztahují na samotný podnik bez vlivu okolí, patří nedostatečný motiv zahájit podnikání, převládající obavy ze začátku podnikání, neschopnost najít předmět podnikání a mezeru na

⁵² NOVOTNÝ, 2008, s. 18-19

⁵³ AIDIS, SAUKA, 2005

⁵⁴ BARROW, 1996, s. 52-54

trhu, nízké předpoklady pro podnikatelskou činnost (nízké manažerské dovednosti, nedostatek finančních zdrojů, prostoru a podmínek pro začátek podnikání). Mezi externí vlivy patří právní a ekonomické prostředí, časté zákonné úpravy, daňové, účetní, celní požadavky, také podniková infrastruktura (služby v bankovníctví), vzdělávací a další faktory, které podnik nemůže sám ovlivnit.⁵⁵

Z výše uvedeného vyplývá, že rozvoji a růstu MSP stojí v cestě řada překážek a omezení, a jejich postavení ovlivňují mnohdy nerovné a nelehké podmínky. Proto je mimo jiné velmi důležité, aby se politika rozvoje MSP snažila ovlivňovat tyto negativní faktory a bariéry a aby se malé podniky spojovaly a vstupovaly do profesních organizací, kde disponují větší silou, díky které mohou snadněji prosadit své názory a požadavky a lépe chránit své zájmy.⁵⁶

1.6 Podpora MSP

Podnikání patří bezesporu mezi součást každé společnosti a ekonomiky, kde stojí za vytvářením mnoha pracovních míst, zvyšováním příjmů a následně růstem poptávky po výrobcích a službách, čímž přispívá ke zvýšení celkového rozvoje regionů i států. V každé zemi působí statisíce, někde i miliony podnikatelů, ale ne všichni končí vždy úspěšně. Podpora podnikání malých a středních podniků by proto měla být nezbytným prvkem každého podnikatelského prostředí z důvodu jejího pozitivního vlivu na rozvoj podnikání a růst konkurenceschopnosti MSP. Zároveň podpora MSP vede k posílení stability a rozvoji sektoru MSP a vyrovnává nedostatek vlastního kapitálu, obtížnou dostupnost bankovního úvěru a omezené možnosti ručení vlastním majetkem. Nicméně je nutno poukázat na dvě odlišná hlediska podpory podnikání, která jsou v mnohých bodech diskutabilní.

Jak již bylo v této práci několikrát řečeno, podpora malých a středních podniků by se měla snažit především o zmírnění, v nejlepším případě úplné odstranění nevýhod, slabých stránek a překážek MSP, a o zlepšení podnikatelského prostředí a podmínek pro MSP, o ekonomický a společenský rozvoj regionů a rozvoj inovací. Zjednodušeně řečeno má podpora podnikání bojovat s nedokonalostmi trhu a působit tam, kde trh už si sám neporadí. Právě tato skutečnost, eliminace tržních nedokonalostí, je mnohými považována za negativní stránku podpory podnikání, neboť se jedná o narušování tržních principů a hospodářské soutěže. Veřejná podpora a veřejné prostředky nejsou neomezené, proto je nemůže využít každý, a s tím vyvstává i otázka, zda příjemce veřejné podpory jistým způsobem nepoškozuje své konkurenty, kteří žádnou podporu nezískali a musejí na trhu fungovat a obstát pouze za pomoci vlastní snahy a vlastních zdrojů. Tato okolnost samozřejmě může vést podniky k protekčnímu a korupčnímu jednání, neboť ten, komu podpora poskytnuta nebyla, musí na rozdíl od příjemce podpory v zásadě dodržovat tržní principy se všemi riziky a nepříjemnostmi bez jakékoli pomoci. Podniky, které naopak získaly jakoukoli podporu, mají také většinou konkurenční výhodu při výběrových řízeních.

„Podle čl. 107 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie podpory poskytované v jakékoli formě státem nebo ze státních prostředků, které narušují nebo mohou narušit hospodářskou soutěž tím, že zvýhodňují určité podniky nebo určitá odvětví výroby, jsou, pokud ovlivňují obchod mezi členskými

⁵⁵ VEBER, SRPOVÁ, 2012

⁵⁶ VOJÍK, 2010, s. 40

státy, neslučitelné s vnitřním trhem, nestanoví-li Smlouvy jinak.⁵⁷ Veřejná podpora je tedy obecně zakázána, ovšem její poskytnutí je možné tehdy, pokud lze nalézt právní titul (výjimku) k jejímu legálnímu poskytnutí, jako např. poskytování podpory ve formě podpory de minimis, regionální podpory nebo vyrovnávací platby za výkon veřejné služby v souladu s příslušnými pravidly.⁵⁸ Některé výjimky podporu tedy povolují s odůvodněním, „že jde o cíle obecného zájmu, tj. služby obecného hospodářského zájmu, pokud ovšem hospodářskou soutěž nenarušují takovým způsobem, že je to proti veřejnému zájmu.“⁵⁹ Tyto výjimky stanovuje nařízení Komise (ES) č. 651/2014, které připouští podpory (bez oznamovací povinnosti) ve prospěch určitých oblastí. Jelikož nerozumné poskytování veřejné podpory může ohrozit hospodářskou soutěž, platí v rámci celé Evropské unie přísná pravidla a celý proces udělování je striktně regulován. Proto v případě neuváženého udělení veřejné podpory, které by bylo v rozporu se základními kritérii pro veřejnou podporu, poskytovatel i příjemce riskují sankci v podobě navrácení podpory včetně úroků.⁶⁰

1.6.1 Rozdělení a formy podpory MSP

Existuje několik hledisek, podle kterých lze podporu podnikání rozdělit. Obecně ji můžeme členit do následujících skupin:

- podpora přímá a nepřímá
- podpora finanční a nefinanční
- podpora národní a nadnárodní
- podpora všeobecná a speciální

V rámci přímé finanční podpory jsou tedy podniku poskytnuty prostředky, které využije například k nákupu nového stroje, což povede k naplnění podnikatelského záměru podniku. Naopak v případě nepřímé finanční podpory jsou finance využity na zlepšení podmínek pro podnikání, například na vytvoření a provoz podnikatelského inkubátoru. Cílem nefinanční podpory je obecně vytváření výhodného podnikatelského prostředí. Patří sem zmírňování byrokratické zátěže při zakládání podniku a celkově zjednodušování veškeré administrativy, dále poradenství a zřizování poradenských center, rozvoj průmyslových zón a regenerace brownfields, vytváření podnikatelských inkubátorů a vědecko-technických parků a zakládání klastrů.⁶¹

Finanční podpora je poskytována přímo konkrétnímu podniku ve formě jednoho z finančních nástrojů, které v České republice vymezuje i zákon č. 47/2002 Sb. o podpoře malého a středního podnikání. Finanční podpora může být poskytnuta pomocí těchto finančních nástrojů.⁶²

- návratná finanční výpomoc
- dotace
- finanční příspěvek

⁵⁷ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, *Veřejná podpora*

⁵⁸ Tamtéž

⁵⁹ Evropská komise, *Pravidla pro státní podporu*. In: Přehledy právních předpisů EU

⁶⁰ Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, *Veřejná podpora*

⁶¹ ČERNÁ, 2008

⁶² Zákon č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání

- záruka
- úvěr se sníženou úrokovou sazbou

Dotace jsou nejčastěji poskytovanou formou podpory, kterou při dodržení všech podmínek nemusejí podniky vracet. V České republice jsou dotace podnikům poskytovány Ministerstvem průmyslu a obchodu, agenturou CzechInvest a agenturou CzechTrade, které mohou podnikatelům poskytnout také podporu ve formě návratné finanční výpomoci, kdy podnik musí poskytnuté prostředky vrátit. Na další z finančních nástrojů, úvěry, může být nahlíženo jako na účelnější formu podpory, jelikož podnikatel může začít finanční prostředky využívat již po schválení a nemusí čekat, až bude projekt zrealizován, jako tomu je v případě většiny dotací. Podnikatel si je také dobře vědom, že dané prostředky bude muset vrátit, a proto na začátku velmi pečlivě zváží své plány a rozmyslí si, co přesně s pomocí podpory zrealizuje. Výhodou finanční podpory ve formě úvěrů je také fakt, že na rozdíl od dotací, které jsou jednorázové, ji lze využít opakovaně. V případě dotací je ovšem často sporné, zda je vůbec nutné některým podnikům prostředky poskytovat, neboť tyto podniky musí být stejně schopny najít si jiný zdroj financování až do doby, než jim je podpora ve formě dotace poskytnuta, což bývá až po realizaci celého projektu.⁶³ Evropská komise již sleduje i nové alternativní způsoby financování MSP a uvažuje například o využití sekuritizace úvěrů pro MSP, o zapojení crowdfundingu, SME dluhopisů a rozvoji alternativních obchodních systémů pro MSP na burzách cenných papírů.

Z hlediska zdrojů financování můžeme podporu dělit podle toho, odkud plynou finanční prostředky. Pokud se jedná o program národní, je podpora poskytovaná pouze z národních zdrojů, a pokud se jedná o nadnárodní program, prostředky plynou jak z národních zdrojů, tak z rozpočtu EU.⁶⁴

Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR člení podporu podnikání na podporu všeobecnou a speciální. Mezi podporu všeobecnou řadí podporu MSP, operační programy, programy výzkumu a vývoje, trh práce, informace, poradenství a vzdělávání, regionální podpory, inovační podnikání, finance a bankovní služby. Mezi speciální podporu patří podle MPO energetika, podpory účasti na veletrzích a výstavách a propagační aktivity, podpora exportu, podpora jakosti, cestovní ruch a zemědělství.⁶⁵

V praxi lze z hlediska původu rozdělit subjekty poskytující podporu podnikatelům do těchto skupin:⁶⁶

- vládní instituce poskytující podpory z veřejných prostředků
- nevládní organizace založené na neziskové bázi
- komerční subjekty nabízející podpory pro malé a střední podniky

Do skupiny vládních institucí řadíme instituce státem řízené nebo se státním aparátem spojené. Zpravidla se svou činností zodpovídají ministerstvu, které jim také určuje náplň práce, a proto mají vůči ministerstvům oznamovací povinnost (musejí vždy k určitému termínu vypracovat a odevzdat zprávu o své činnosti za předešlý rok a zároveň i plán úkolů pro rok nadcházející), která je kompenzovaná určitou volností v rozhodování. Nevládní organizace jsou subjekty, které nebyly založené žádnou vládní institucí, ale zákonem nebo samotnými podnikatelskými subjekty, zpravidla to

⁶³ Tamtéž

⁶⁴ Tamtéž

⁶⁵ MPO ČR, 2007, *Podpora podnikání v České republice*

⁶⁶ VEBER, 2012, s. 23

bývají tzv. profesní sdružení a vykonávají poradensko-informační činnosti. Komerční subjekty z privátní sféry se zaměřují na specifické oblasti podpory, jako např. marketingové služby, účetnictví a finanční řízení podniků, a své služby a znalosti nabízejí za vyšší ceny než vládní a neziskové organizace.⁶⁷ Financování MSP je v každé členské zemi zajištěno zpravidla třemi hlavními zdroji, a to evropskými fondy v rámci kohezní politiky EU, národními zdroji a finančními prostředky z unijních programů EU.

1.6.2 Nadnárodní podpora podnikání

Stále více jsou rozvíjeny a implementovány programy a iniciativy na podporu MSP na komunitární úrovni. Těchto nadnárodních programů na podporu malých a středních podniků, které mohou využívat všechny členské státy EU, existuje celá řada, nicméně níže stručně popíšu tři příklady nejznámějších z nich.

V roce 2008 Evropská komise přijala dokument Small Business Act (SBA), který shrnul různé programy na podporu MSP, a stal se tak prvním uceleným rámcem legislativních opatření pro EU a její členské státy zaměřujícím se na oblast malých a středních podniků. Tato opatření přispěla k posílení malých a středních podniků v řadě oblastí.⁶⁸ Evropská komise usiluje o harmonizaci priorit Small Business Act s prioritami strategie Evropa 2020 a chce nadále zlepšovat podnikatelské prostředí a podmínky pro MSP. Mezi nově navržené prioritní oblasti patří snížení administrativní zátěže prostřednictvím zavedení "jednotných kontaktních míst", lepší přístup k financování a k úvěrovým zárukám pro malé a střední podniky, maximální využívání jednotného trhu, jednodušší přeshraniční vymáhání dluhů, návrh na společný konsolidovaný základ daně z příjmu právnických osob, politika státní podpory EU atd.⁶⁹ Evropská komise vydává každý rok pro všechny členské země tzv. SBA Fact Sheets, přehledy, které poskytují nejnovější statistické a politické údaje o MSP, a jsou tak jedním z hlavních nástrojů ekonomické analýzy výkonnosti, struktury, významu a problémů malých a středních podniků a podnikatelského prostředí v jednotlivých zemích, čímž mohou přispět ke zlepšení podmínek pro podnikání a tvorby vnitrostátních politik ovlivňujících malé a střední podniky. Tyto přehledy se zaměřují na hodnocení úrovně deseti kategorií, a to "think small first" zásada, podnikání, druhá šance, administrativa, státní podpora a zadávání veřejných zakázek, přístup k financím, jednotný trh, dovednosti a inovace, životní prostředí a internacionalizace. Ze SBA Fact Sheets budu v této práci čerpat informace pro části týkající se postavení MSP a podnikatelského prostředí v České republice, Rakousku a Německu za účelem větší jednotnosti a kvalitnější vypořádací schopnosti, neboť statistiky Eurostatu jsou sice harmonizované a srovnatelné mezi zeměmi, nicméně v případě některých států se mohou údaje Eurostatu lišit od statistik, které byly publikované na národní úrovni.⁷⁰

Dalším z významných programů je COSME neboli Program pro konkurenceschopnost podniků a malých a středních podniků pro období 2014-2020 (Programme for the Competitiveness of Enterprises and small and medium-sized enterprises). Mezi jeho cíle a priority patří oblasti

⁶⁷ Tamtéž, s. 24-30

⁶⁸ Evropská komise, 2011, *Evropská iniciativa „Small Business Act“ podporuje malé podniky a posiluje růst*

⁶⁹ Tamtéž

⁷⁰ European Commission, *SME Performance Review*

Podpora přístupu k financím, Zlepšení přístupu na trh v Unii a celosvětově, Zlepšení rámcových podmínek pro konkurenceschopnost a udržitelnost podniků EU a Povzbuzování k podnikání (propagace). Jedná se o období programu Konkurenceschopnost a inovace, který byl ukončený k 31. 12. 2013, avšak bez části podporující inovační podnikání. Podpora MSP zaměřující se na oblast výzkumu a inovací je od roku 2014 zahrnuta do Rámcového programu pro výzkum a inovace 2014 - 2020 (HORIZON 2020). Implementaci a poradenství k tomuto komunitárnímu programu poskytuje Enterprise Europe Network.⁷¹

Enterprise Europe Network je mezinárodní síť působící ve více jak 50 zemích světa, která poskytuje poradenství a informace pro malé a střední podniky a firmy. Je financována Evropskou unií z Rámcového programu EU pro konkurenceschopnost a inovace a Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR a její zastoupení v České republice tvoří konsorcium jedenácti partnerů, které je koordinováno Technologickým centrem Akademie věd ČR.⁷² Tato evropská síť, realizující aktivity mezinárodní infrastruktury, působí v České republice ve třech hlavních oblastech, a to v oblasti Poradenství pro podnikatele, Inovace a technologický transfer a Projektové poradenství.⁷³ Enterprise Europe Network nabízí řadu služeb, které jsou z velké části bezplatné. Patří mezi ně poradenství v otázkách evropské legislativy a dalších předpisů, informace o podmínkách podnikání v rámci celé Evropy, pomoc při vyhledávání obchodních partnerů v zahraničí, využívání celoevropské databáze nabídek/poptávek, zajištění zpětné vazby mezi podniky v EU a Evropskou komisí a tvorba odborných letáků, elektronického měsíčníku a publikací k evropské problematice.⁷⁴

1.6.3 Regionální politika EU

Malým a středním podnikům se rovněž dostává značné podpory ze strukturálních fondů EU v rámci její regionální politiky. Regionální politika EU, někdy také označována jako politika soudržnosti (kohezní politika) usiluje o podporu celkového vyrovnaného rozvoje regionů v Evropské unii a jejím cílem je snižovat disparity mezi úrovní rozvoje různých regionů. Podpora regionální politiky EU je dále zaměřena na harmonický a udržitelný rozvoj ekonomických činností, vysokou úroveň zaměstnanosti, rovnost mezi muži a ženami a vysokou úroveň ochrany a zlepšování životního prostředí.⁷⁵ V prosinci 2013 bylo schváleno šest nových nařízení pro nové programovací období 2014 - 2020, nicméně vzhledem k dostupným statistikám a informacím bude pro analýzu a následné srovnání vhodnější programové období 2007 – 2013, v následujících řádcích proto stručně shrnu základní informace a principy regionální politiky v programovém období 2007 - 2013.

Hlavní nástroj politiky soudržnosti představují fondy EU neboli strukturální fondy, které jsou určeny ke snižování ekonomických a sociálních rozdílů mezi členskými státy a jejich regiony. Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF) podporuje aktivity, které pomáhají modernizovat a posilovat hospodářství. Jsou z něho financovány investiční (infrastrukturní) projekty jako například výstavba silnic a železnic, odstraňování ekologických zátěží, podpora inovačního potenciálu podnikatelů apod. Evropský sociální fond (ESF) se zaměřuje na aktivity v oblastech zaměstnanosti a rozvoje lidských

⁷¹ MPO ČR, 2014, *Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2013*

⁷² Enterprise Europe Network v České republice, *Síť v ČR*

⁷³ MANDYSOVÁ, 2009

⁷⁴ Centrum pro regionální rozvoj České republiky, *Enterprise Europe Network*

⁷⁵ MMR ČR, Evropské strukturální a investiční fondy EU, *Regionální politika EU*

zdrojů. Podporuje neinvestiční (neinfrastrukturní) projekty jako například rekvalifikace nezaměstnaných, speciální programy pro osoby se zdravotním postižením, děti, mládež atd. Fond soudržnosti neboli Kohezní fond (FS) není na rozdíl od strukturálních fondů určený na podporu regionů, ale naopak na podporu chudších států. Stejně jako v případě ERDF podporuje Fond soudržnosti investiční (infrastrukturní) projekty, ale pouze ty s větším rozsahem (dopravní infrastrukturu v podobě transevropské sítě, ochranu životního prostředí a oblast energetické účinnosti a obnovitelných zdrojů energie. V novém programovém období 2014-2020 byl nově zapojen i Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD), který patří do společné zemědělské politiky EU a Evropský námořní a rybářský fond (EMFF), který patří do společné rybářské politiky EU.⁷⁶ V programovém období 2007-2013 si regionální politika EU vytyčila tři základní cíle, k jejichž naplnění má k dispozici 347 miliard EUR ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti.⁷⁷

Pro financování v rámci cíle Konvergence jsou způsobilé regiony úrovně NUTS 2 neboli regiony soudržnosti, jejichž hrubý domácí produkt (HDP) na obyvatele je nižší než 75 % průměru Evropské unie. Regiony, které nespádají do tohoto prvního cíle, mohou žádat o podporu v rámci operačních programů z cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. V rámci třetího cíle je podporována přeshraniční, meziregionální a nadregionální spolupráce.⁷⁸ Tabulka 2 přehledně zobrazuje rozdělení prostředků plynoucích z fondů EU mezi jednotlivé cíle regionální politiky v programovém období 2007-2013, kdy bylo na politiku soudržnosti vyčleněno celkem 35,7 % evropského rozpočtu, tj. 347,410 miliard eur (v běžných cenách). Z toho nejvíce prostředků, téměř 82 %, vyčlenila EU pro cíl Konvergence, tedy pro nejvíce hospodářsky slabé regiony.⁷⁹

Tabulka 2 : Rozdělení prostředků fondů EU mezi cíle regionální politiky v období 2007-2013

Cíl	Fondy pro EU27
Konvergence	283 mld. EUR (cca 7082,8 mld. Kč)
Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	54,96 mld. EUR (cca 1385,4 mld. Kč)
Evropská územní spolupráce	8,72 mld. EUR (cca 218,55 mld. Kč)
Celkem	347 mld. EUR

Zdroj: MMR ČR, Evropské strukturální a investiční fondy. Programové období 2007 – 2013

Každá členská země EU musí splnit určité podmínky, aby mohla využít možnosti čerpání dotací ze strukturálních fondů EU, proto má za povinnost vypracovat koncepci, kde musí být uvedeno, jak získané prostředky v daném programovém období využije. Na základě určených cílů a priorit je potom Evropskou komisí schválen Národní rozvojový plán a Národní strategický referenční rámec každé země, a v souladu s těmito základními programovými dokumenty jsou vytvořeny jednotlivé operační programy spadající do oblasti působnosti třech definovaných cílů. Všechny regiony členských zemí jsou orientačně rozděleny Evropskou komisí na základě těchto kritérií: počet obyvatel daných regionů, prosperita členského státu, regionální prosperita a míra nezaměstnanosti, a poté každý stát vhodně rozdělí prostředky mezi jednotlivé regiony, přičemž hledí i na geografickou způsobilost.⁸⁰

⁷⁶ MMR ČR, Evropské strukturální a investiční fondy, *Informace o fondech*

⁷⁷ Tamtéž

⁷⁸ Regionální politika – Info regio. *Které regiony?*

⁷⁹ MMR ČR, Evropské strukturální a investiční fondy. *Programové období 2007 – 2013*

⁸⁰ Regionální politika – Info regio, *Dostupné finanční prostředky.*

2 PODPORA PODNIKÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE

V této kapitole nastíním situaci, která panuje v oblasti podnikání v České republice, neboť je zapotřebí mít k dispozici výchozí informace k závěrečné komparaci podpory podnikání ve vybraných zemích. Zaměřím se proto na stručnou analýzu ekonomické situace a podnikatelského prostředí v ČR, protože jak již bylo zmíněno, právě úroveň ekonomiky a podmínek pro podnikání do jisté míry předurčuje úroveň systému podpory podnikání. Dále ve stručnosti provedu analýzu regionální politiky v ČR, která úzce souvisí právě s podporou plynoucí ze strukturálních fondů EU. V závěru se zaměřím zejména na institucionální zajištění podpory MSP v ČR, přičemž uvedu spíše souhrnný přehled těch nejvýznamnějších institucí působících v České republice, jelikož jejich detailnější analýza by přesahovala téma práce.

2.1 Ekonomická situace ČR

Česká republika je vnitrozemský demokratický stát, který zaujímá celkovou rozlohu 78 866 km², je tvořen 14 kraji a k 30. září 2014 měl celkem 10 528 477 obyvatel.⁸¹ K Evropské unii přistoupila ČR v roce 2004 a od roku 2007 je součástí Schengenského prostoru.⁸² Česká republika má vyspělou tržní ekonomiku, jednu z nejstabilnějších ze všech zemí, které dříve náleželi ke komunistickému bloku, a je značně závislá na vývoji německého hospodářství. Mezi nejsilnější odvětví české ekonomiky se řadí průmysl a služby, podíl zemědělství na HDP se pohybuje pouze kolem 3 %, což není známkou zaostalosti země, ale naopak.⁸³

Tabulka 4: Přehled základních makroekonomických ukazatelů v ČR v letech 2011 - 2013

Rok	HDP (v mld. EUR)	HDP na obyvatele (v EUR)*	Růst HDP v %	Míra nezaměstnanosti (v %)	Míra inflace (v %)
2013	149, 5	20, 619	- 0, 9	7, 0	1, 4
2014	146, 3	21, 328	+ 2, 0	6, 7	0, 8

* v běžných cenách

** v běžných cenách a paritě kupní síly

Zdroj: WKÖ, 2014, *Statistical Yearbook*

Česká ekonomika byla v roce 2009 oslabena hospodářskou krizí a následné oživení trvalo dva roky. V roce 2012 se ekonomika vrátila opět do recese a v roce 2013 dosáhla míra nezaměstnanosti historického maxima, která spolu s vládními škrty ve výdajích snížila domácí poptávku, což oslabilo české hospodářství až do konce roku 2013, kdy se objevily první známky oživení.⁸⁴ Koncepce malých a středních podnikatelů na období let 2014 – 2020, kterou vypracovalo MPO ČR, uvádí, že „v současném období je možné ekonomiku České republiky charakterizovat svým způsobem jako „dvourychlostní“, jejíž dobře a hladce fungující část je spojena se zajišťováním vnější poptávky,

⁸¹ Portál veřejné správy, *Informace o České republice*

⁸² Evropská unie, *Členské státy*

⁸³ MPO ČR, 2012, *Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014–2020*

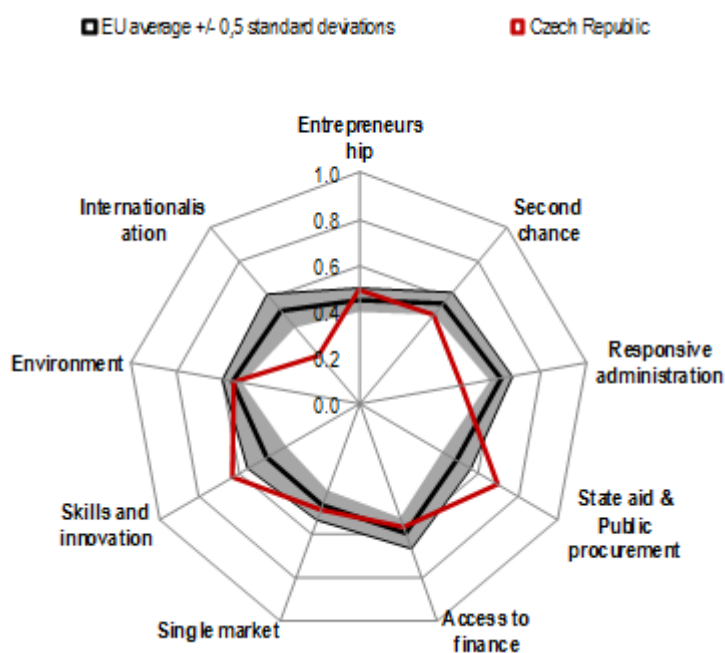
⁸⁴ European Commission, *2014 SBA Fact Sheet Czech Republic*

přičemž druhá část zaměřená na poptávku tuzemskou v nynějším období z pohledu dynamiky spíše skomírá.⁸⁵

2.1.1 Podnikatelské prostředí ČR

Z obecného hlediska celková prezentace ČR v zahraničí není příliš dobrá, a to zejména z důvodu nestabilní politické situace, častých případů korupce a mediálních kampaní proti vládě i jednotlivým resortům státní správy. K nepříliš dobré image přispívá také krize dlouhodobě nereformovaných oblastí veřejných služeb a krize veřejných financí.⁸⁶

Schéma 1: SBA profil České republiky

Zdroj: European Commission, 2014 SBA Fact Sheet Czech Republic

SBA profil je v České republice smíšený, na jedné straně si nestojí špatně oblast státní podpory a zadávání veřejných zakázek a také dovednosti a inovace, nicméně na straně druhé stojí velmi pomalá a zbytečně zatěžující administrativa, která brání podnikatelským příležitostem, což působí negativně také na další oblasti. Příkladem je poměrně obtížné přeshraniční podnikání pro MSP, jak v rámci jednotného trhu EU, tak i mimo něj, a to zejména z důvodu nepříznivých vývozních a dovozních postupů. Většina dalších SBA oblastí dosahuje v ČR průměrných výsledků, ovšem celkově lze hodnotit zavádění SBA do českých postupů a opatření skromně. Nedávná politika MSP v České republice byla zaměřena jednak na snadno dosažitelné cíle, které pomáhají usnadnit čerpání prostředků z EU, jako např. rozvoj dovedností a inovací a zlepšení průběhu zadávání veřejných zakázek, a z druhé strany na povzbuzení dlouhodobé konkurenceschopnosti země. Nejvýznamnější pokrok byl podle SBA zaznamenán v oblasti druhé šance, kde statistiky ukazují, že doba potřebná k vyřešení platební neschopnosti se snížila ze tří let na dva roky. K tomu byly v roce 2013 v přípravě i

⁸⁵ MPO ČR, 2012, *Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014–2020*

⁸⁶ MPO ČR, 2012, *Exportní strategie České republiky pro období 2012 – 2020*

nové iniciativy na zlepšení přístupu k financování, nicméně i přesto existuje řada oblastí, kde je potřeba učinit mnoho opatření, neboť v nich Česká republika stále nedokáže držet krok s průměrem EU. Ačkoliv se tyto problémy týkají zejména oblastí administrativy a internacionalizace, ostatní oblasti vykazovaly v roce 2013 zhruba průměrný výkon, což částečně může vysvětlovat, proč výkon českých MSP zůstává slabý. V roce 2013 byla totiž přidaná hodnota téměř o 11 % nižší než v roce 2008. SBA profil České republiky v sobě celkově spojuje několik silných stránek s významnými nedostatky a je zřejmé, že i ty oblasti, které jsou nyní průměrné, vyžadují neustálou pozornost a udržování současného stavu, aby byly schopné ustát stále se zlepšující vývoj průměru EU.⁸⁷

2.1.2 Postavení MSP v ekonomice České republiky

Malé a střední podniky mají v českém hospodářství stejně významnou roli, obdobně jako v rámci celé EU. Vytvářejí 54 % přidané hodnoty (méně než průměr EU) a poskytují 69 % pracovních míst (nepatrně více než průměr EU). Mikropodniky vytváří dokonce více přidané hodnoty a pracovních míst než je průměr EU. Většina českých MSP působí v sektoru služeb (40 %), dále v odvětví obchodu (25 %), výroby (18 %) a stavebnictví (17 %). Největší podíl přidané hodnoty (37 %) a počtu zaměstnanců (33 %) mají MSP v odvětví služeb a následně ve výrobě (30 % přidané hodnoty a 29 % počtu zaměstnanců). Nicméně výkon MSP zůstává slabý, neboť v roce 2013 byla přidaná hodnota MSP o 11 % nižší než v roce 2008, zatímco přidaná hodnota velkých firem se držela pouze o 2 % níže než v roce 2008.⁸⁸

Tabulka 5: Základní ekonomické údaje o MSP v České republice v roce 2013

	Počet MSP		Počet zaměstnanců		Přidaná hodnota	
	Počet	Podíl	Počet	Podíl	Počet*	Podíl
MSP	1 007 121	99,9 %	2 424 690	68,8 %	45	54,1 %
Velké podniky	1 406	0,1 %	1 100 327	31,2 %	38	45,9 %
Celkem	1 008 527	100 %	3 525 017	100 %	83	100 %

* v bilionech EUR

Zdroj: European Commission, 2014 SBA Fact Sheet Czech Republic

Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2013, kterou vypracovalo MPO ČR, uvádí, že „podnikatelskou činnost k 31. 12. 2013 v ČR vykonávalo (dle ČSÚ) celkem 1 124 910 právnických a fyzických osob (s počtem zaměstnanců 0-249), fyzických osob (s počtem zaměstnanců 0-249) bylo 869 279 a právnických osob (s počtem zaměstnanců 0-249) bylo 255 631. Oproti roku 2012 došlo u právnických a fyzických osob k poklesu o 18 308 podniků.“⁸⁹

2.2 Podpora ze strukturálních fondů EU

Vstup do EU v roce 2004 přinesl České republice spoustu nových možností. Mezi ně patří i možnost využívat prostředky z fondů EU. Politika hospodářské a sociální soudržnosti se řadí mezi jednu

⁸⁷ European Commission, 2014 SBA Fact Sheet Czech Republic

⁸⁸ Tamtéž

⁸⁹ MPO ČR, 2014, Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2013

z hlavních strategií EU, proto je na ní vyčleněna přibližně jedna třetina prostředků rozpočtu EU. Již v programovém období 2004-2006 mohla ČR využít více než 2,6 miliard EUR, ale v dalším programovém období 2007-2013 se suma určená na politiku soudržnosti zvýšila na zhruba 26,7 miliard EUR. Přibližně dvě třetiny této částky jsou přiděleny do strukturálních fondů EU a jedna třetina do Kohezního fondu (Fondu soudržnosti).⁹⁰ Kvůli vstupu do Evropské unie muselo být v České republice zavedeno nové regionální členění území. Mezi stát a kraje byl přidán ještě jeden stupeň odpovídající úrovni NUTS II - regionům soudržnosti. Cíl Konvergence a částečně i Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost totiž směřuje podporu právě na úroveň regionů NUTS II. Česká republika se tedy z hlediska regionálního členění dělí na 8 regionů soudržnosti, 14 krajů, 76 okresů.⁹¹ V programovém období 2007-2013 bylo v České republice finančně podporováno z evropských fondů celkem 26 operačních programů, z toho 7 regionálních, 8 tematických, 2 programy pro hlavní město Prahu a 9 programů přeshraničních, meziregionálních a nadnárodních spolupráce regionů.⁹²

Tabulka 6: Operační programy v ČR v programovém období 2007 - 2013

Operační program	Fond	Alokace v mil. EUR
Cíl 1		
OP Podnikání a inovace	ERDF	3 041
OP Výzkum a vývoj pro inovace	ERDF	2 071
OP Životní prostředí	ERDF, FS	4 918
OP Doprava	ERDF, FS	5 774
OP Lidské zdroje a zaměstnanost	ESF	1 812
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost	ESF	1 812
Regionální operační programy	ERDF	4 659
Integrovaný operační program + OP Technická pomoc	ERDF	1 553 + 244
Cíl 2		
OP Lidské zdroje a zaměstnanost	ESF	26
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost	ESF	17
OP Praha Konkurenceschopnost	ERDF	235
OP Praha Adaptabilita	ESF	108
Integrovaný operační program + OP Technická pomoc	ERDF	29 + 3
Cíl 3		
Programy Evropské územní spolupráce	ERDF	389
Celkem		26 692

Zdroj: MMR ČR, 2007, *Národní strategický referenční rámec 2007 – 2013*

Pro podnikatele byl nevýznamnější tematický operační program Podnikání a inovace (OPPI), na který připadlo 11,75 % prostředků určených ČR. Pro některé projekty mohly malé a střední podniky využít podporu z regionálních operačních programů či z OP Praha Konkurenceschopnost a OP Praha Adaptabilita a pro projekty zaměřené na ochranu a zlepšování životního prostředí mohly MSP využít podporu i OP Životní prostředí, což je druhý největší operační program v ČR.

⁹⁰ ABRHÁM, ONDŘEJ, PLCHOVÁ, PULGRET, 2007

⁹¹ MMR ČR, Evropské strukturální a investiční fondy, *Regiony regionální politiky*

⁹² Regional Policy – Inforegio, *Cohesion Policy 2007-2013, Česká republika, Programme Summaries*

Tabulka 7: Přehled jednotlivých programů podpory z OPPI v období 2007 - 2013

Programy podpory	Popis programu
START	podpora realizací podnikatelských záměrů fyzických i právnických osob vstupujících do podnikání poprvé nebo s delším časovým odstupem prostřednictvím bezúročného úvěru nebo zvýhodněné záruky s finančním příspěvkem k zaručovanému úvěru
ZÁRUKA	podpora realizací podnikatelských projektů MSP zaměřených na investice prostřednictvím zvýhodněných záruk až do 80% výše úvěru
PROGRES	podpory na rozvoj firmy a projektů v oblasti energetických služeb, které přispívají ke snížení spotřeby energie a ke zvýšení efektivity výroby
ROZVOJ	podpora zavádění moderních technologií a pořízení zařízení s vyššími technickými a uživatelskými parametry, či projekty zacílené na zvýšení efektivity procesů
ICT A STRATEGICKÉ SLUŽBY	podpora růstu ICT sektoru v ČR, nabídky nových ICT řešení, nových softwarových produktů a služeb pro firmy, které vyvíjejí a nabízejí nové softwarové produkty a řešení nebo provádí návrh a implementaci nových softwarových aplikací
ICT V PODNICÍCH	podpora zavádění informačních a komunikačních technologií do podniků
EKO-ENERGIE	podpora efektivnějšího využívání energetických zdrojů, podpora využití ekologických a obnovitelných zdrojů
INOVACE	podpora inovační aktivity českých podniků v oblasti výroby, služeb, výzkumných institucí, vysokých škol a podpora ochrany práv průmyslového vlastnictví
POTENCIÁL	podpora zakládání či rozšiřování výzkumných nebo vývojových center, jejichž činnosti směřují k použití nových technologií ve výrobě nebo službách a komerčnímu využití
SPOLUPRÁCE	podpora při vzniku a rozvoji klastrů, technologických platform a projektů spolupráce od regionálních uskupení po nadnárodní kooperace
PROSPERITA	podpora vzniku a rozvoje vědeckotechnických parků, podnikatelských inkubátorů a center pro transfer technologií
ŠKOLICÍ STŘEDISKA	podpora infrastruktury pro vzdělávání, školení a rozvoj lidských zdrojů
NEMOVITOSTI	podpora vzniku a rozvoje podnikatelských nemovitostí i související infrastruktury (např. regenerace brownfields)
PORADENSTVÍ	podpora vzdělávacích, asistenčních a informačních služeb a poradenství a zlepšení jejich kvality a dostupnosti
MARKETING	podpora asistenčních a informačních služeb o zahraničních trzích, poradenství v oblasti mezinárodního obchodu (účast na veletrzích, výstavách...)

Zdroj: CzechInvest, OP Podnikání a inovace

Operační program Podnikání a inovace byl hlavním prostředkem pro podporu a rozvoj MSP v období 2007–2013, jehož realizaci zprostředkovávala agentura CzechInvest a Českomoravská záruční a rozvojová banka (ČMZRB). V tomto programovém období byl nově zaveden elektronický příjem žádostí eAccount a vedle dosavadních forem podpory (dotací a zvýhodněných úvěrů) přibyla nová forma – bankovní záruka. OPPI si kladl za cíl zvýšit do konce programového období konkurenceschopnost české ekonomiky a přiblížit inovační výkonnost sektoru průmyslu a služeb v ČR úrovni předních průmyslových zemí Evropy. OPPI byl zaměřen na zvýšení konkurenceschopnosti sektoru průmyslu a podnikání, na udržení přitažlivosti České republiky a jejích regionů a měst pro investory, dále se soustředil na podporu inovací, na urychlené zavádění výsledků výzkumu a vývoje do výrobní sféry a jejich následnou komercializaci a na podporu podnikatelského ducha a růst hospodářství. OP Podnikání a inovace je tvořen celkem 15 programy a obsahuje 7 prioritních os, které rozdělují operační program do logických celků. To, které

typy projektů mohou být v rámci příslušné prioritní osy podpořeny, je vymezeno v tzv. oblastech podpory. O dotace mohly žádat podnikatelské subjekty a sdružení podnikatelů, veřejné výzkumné instituce, vysoké školy a ostatní instituce terciárního vzdělávání, agentury pro podporu podnikání a investic, příspěvkové organizace MPO ČR a územní samosprávné celky. Nejvyšší částka byla vyčleněna pro prioritní osy Prostředí pro podnikání a inovace, Inovace a Rozvoj firem, přičemž malé a střední podniky mohly nejvíce využívat prostředky z programu Start (prioritní osa Vznik firem) a dále z programů Progres, Záruka, Rozvoj a ICT v podnicích (prioritní osa Rozvoje firem). Finanční prostředky pocházely z 85 % ze strukturálních fondů EU a z 15 % ze státního rozpočtu.⁹³

2.3 Institucionální zajištění podpory v České republice

Ministerstvo průmyslu a obchodu

V České republice spadá oblast podpory malých a středních podniků převážně do kompetence Ministerstva průmyslu a obchodu, které v rámci své působnosti v souladu s politikou EU určuje strategii podpory a rozvoje MSP v ČR, sestavuje a schvaluje koncepční dokumenty v oblasti podpory podnikání, zřizuje organizace pro podporu podnikání, které jsou svou činností zodpovědné ministerstvu a mají vůči němu oznamovací povinnost. Dále sestavuje a realizuje programy podpory podnikání vyplývajících ze strategických dokumentů a v neposlední řadě vybudovalo internetový portál BusinessInfo.cz, který poskytuje informace z oblasti podnikání. MPO také uděluje podporu pro české programy na podporu podnikového výzkumu, zodpovídá za investiční pobídky a koordinuje aktivity na podporu českého exportu. Nad rámec operačních programů existuje i podpora národních a unijních programů, v roce 2013 pokračovalo MPO v rámci OPPI realizací pilotního projektu Seed fond, který byl připraven za účelem investování formou kapitálových vstupů do inovačně orientovaných malých a středních podniků v raných fázích jejich podnikatelského cyklu. MPO dále připravilo například národní program Záruka na období 2015 až 2023, který má usnadnit přístup malých a středních podnikatelů k bankovním úvěrům, a financování podnikatelského záměru je možné prostřednictvím programu INOSTART, který byl připraven v rámci Programu švýcarsko-české spolupráce.^{94,95}

Ministerstvo pro místní rozvoj

Dalším ministerstvem, které se podílí na podpoře MSP, je Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR), jež zastřešuje regionální politiku v ČR, vypracovává a uvádí do praxe Národní strategický referenční rámec a další koncepční dokumenty a strategie, poskytuje pomoc prostřednictvím podpůrných programů malým a středním podnikům na rozvoj cestovního ruchu v regionech a na rozvoj podnikání v regionech postižených vysokou mírou nezaměstnanosti a strukturálními problémy. Dále provádí metodické řízení procesu zadávání veřejných zakázek a spoluzajišťuje přípravu souvisejících právních norem, zřizuje příspěvkovou organizaci CzechTourism a prostřednictvím internetového portálu strukturalni-fondy.cz poskytuje informace o evropských strukturálních a investičních fondech.⁹⁶

⁹³ MPO ČR, *Operační program podnikání a inovace*

⁹⁴ Zpracováno dle internetových stránek MPO ČR

⁹⁵ MPO ČR, Švehlová, e-mailová korespondence

⁹⁶ Zpracováno dle internetových stránek MMR ČR

Mezi vládní instituce, které jsou zpravidla zřízeny příslušnými ministerstvy, patří:

- CzechInvest
- CzechTrade
- Centrum pro regionální rozvoj ČR - bylo zřízené pod záštitou MMR jako nezisková organizace za účelem podpory ministerstev při realizaci regionální politiky a získávání informací o možnostech čerpání prostředků z fondů EU⁹⁷
- Podnikatelská rada – vznikla jako poradní orgán MPO za účelem zlepšování podnikatelského prostředí⁹⁸
- Regionální informační a podnikatelská centra – zakládána za účelem poskytování poradenských a informačních služeb pro MSP v regionech

CzechInvest

Agentura pro podporu podnikání a investic je státní příspěvková organizace, která funguje při MPO ČR a jejímž hlavním úkolem je podpora konkurenceschopnosti českých podnikatelských subjektů a poskytování komplexní nabídky služeb zaměřených na podporu podnikání a rozvoj podnikatelského prostředí v ČR. CzechInvest zjednodušuje veškerou komunikaci mezi státem, podnikateli a Evropskou unií, podílí se na zahraniční propagaci České republiky, jako jediná organizace může předkládat nadřízeným orgánům žádosti o investiční pobídky a zastřešuje spolupráci českých firem, které se chtějí zapojit do dodavatelských řetězců nadnárodních společností. CzechInvest tedy poskytuje informace o možnostech podpory pro malé a střední podnikatele a také formální poradenství k projektům, zprostředkovává implementaci dotačních programů financovaných z fondů EU a státem, spravuje databázi podnikatelských nemovitostí a českých dodavatelských firem, pomáhá při realizaci investičních projektů, zprostředkovává státní investiční podpory a poskytuje tzv. AfterCare službu určenou pro zahraniční investory, kteří již v České republice působí. Za účelem rozšíření nabídky služeb založila agentura CzechInvest v roce 2004 také síť regionálních kanceláří ve všech krajských městech, které mají za úkol poskytovat informace o službách agentury a o možnostech podpory podnikání ze strukturálních fondů EU, dále pomáhat firmám s realizací jejich investic v daném regionu a v neposlední řadě spolupracovat se zástupci místní správy a samosprávy a dalšími institucemi.⁹⁹ CzechInvest je také realizátorem projektů jako např. CzechEkoSystem, který má za úkol zvýšit připravenost firem v počátečním stádiu jejich vývoje pro uplatnění startovního financování formou např. rizikového kapitálu nebo CzechAccelerator, který je zaměřený na rozvoj tuzemských technologicky orientovaných MSP na zahraničních trzích.¹⁰⁰

CzechTrade

Agentura CzechTrade je rovněž státní příspěvková organizace zřízená MPO ČR, která podporuje české exportéry a jejíž nabídka služeb vychází ze tří nosných pilířů Exportní strategie (Zpravodajství pro export, Rozvoj exportu a Rozvoj obchodních příležitostí). Portfolio služeb zahrnuje čtyři základní oblasti, a to služby zahraničních kanceláří CzechTrade v teritoriích, exportní poradenství v ČR,

⁹⁷ Centrum pro regionální rozvoj ČR, *O nás*

⁹⁸ MPO ČR, *Podnikatelská rada*

⁹⁹ CzechInvest, *O CzechInvestu*

¹⁰⁰ MPO ČR, 2014, *Zpráva o vývoji malého a středního podnikání v a jeho podpoře v roce 2013*

informační služby a vzdělávání. Agentura se zaměřuje převážně na malé a střední podnikatele, neboť právě pro tuto cílovou skupinu je nejtěžší se na mezinárodních trzích prosadit, a proto jsou pro podniky velmi cenné informace a znalosti lokálních trhů, které jsou agenturou klientům poskytovány. Od roku 2000 je v rámci zlepšování služeb klientům poskytována podpora i ze zahraničních kanceláří v zemích jako Španělsko, Ukrajina, Čína, Chorvatsko, Francie, Egypt, Polsko, Velká Británie a mnoho dalších. K letošnímu roku disponuje agentura pobočkami ve 40 zemích světa.^{101,102}

Zároveň CzechTrade od roku 2001 zajišťuje realizaci volně přístupného internetového portálu *BusinessInfo.cz*, který shrnul a utřídil poměrně roztržštěné informace o podnikání a vývozu přehledně na jednom místě. Před vznikem portálu totiž v České republice chyběl propracovaný systém usnadňující podnikatelům přístup k informacím, ať už o postupech založení podniku nebo exportu zboží. Mnohdy totiž podnikatelé museli projít několik internetových stránek, než na potřebné informace narazili. *BusinessInfo.cz* zajišťuje elektronicky službu vyplňování a práce s formuláři a žádostmi úřadů a dále spravuje několik databází. Jedna z nich poskytuje informace o dotacích z fondů EU a ze státního rozpočtu ČR a o podpoře poskytované kraji a dalšími subjekty. Databáze zahraničních odběratelů obsahuje kompletní a aktuální přehled o zahraničních poptávkách ze všech zdrojů státní správy a prostřednictvím databáze "životních situací podnikatele" lze vyhledat návody pro průběh jednotlivých fází podnikání, kde firmy mohou najít například průvodce exportním pojištěním nebo zřízením ochranné známky, ale zejména průvodce založením různých forem živností a společností. Poslední databáze obsahuje kalendář různých pořádaných akcí, seminářů a konferencí týkajících se oblasti podnikání a seznam domácích i zahraničních veletrhů. Podnikatelé si mohou ve všech těchto databázích nastavit potřebné parametry, které jim zjednoduší vyhledávání.¹⁰³

Instituce zaměřené na finanční podporu podnikání mohou poskytnout podporu MSP na základě dohody s MPO, která musí obsahovat podmínky použití prostředků státního rozpočtu podle jednotlivých programů podpory, dále způsob jejich vyplacení, zásady nakládání s těmito prostředky a pravidla pro jejich zúčtování se státním rozpočtem. Pokud podporu poskytuje ČMZRB, dohoda musí navíc obsahovat stanovení, v jaké výši budou vyčísleny odměny banky za poskytované služby, které musí zahrnovat také přiměřený zisk.¹⁰⁴ Finanční podporu mohou v ČR poskytovat následující instituce:

- MPO, CzechInvest a CzechTrade ve formě dotace nebo návratné finanční výpomoci
- Českomoravská záruční a rozvojová banka ve formě finančního příspěvku, záruky nebo úvěru se sníženou úrokovou sazbou
- Exportní garanční a pojišťovací společnost
- Česká exportní banka

Českomoravská záruční a rozvojová banka

Českomoravská záruční a rozvojová banka (ČMZRB) je rozvojovou bankou České republiky, která má právní formu akciové společnosti s převažujícím vlivem státu. MPO a MMR vlastní 72, 33 % akcií, České spořitelně patří 13 %, Komerční bance rovněž 13 % a Československé obchodní bance 1,

¹⁰¹ CzechTrade, *Představení CzechTrade*

¹⁰² CzechTrade, Stránská, e-mailová korespondence

¹⁰³ BusinessInfo.cz, *O portálu*

¹⁰⁴ Zákon č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání

67 %. Služby, které banka nabízí a poskytuje, mohou využívat pouze klienti se sídlem a podnikatelským záměrem na území ČR. Banka poskytuje podpory malým a středním podnikatelům s využitím prostředků státního rozpočtu, strukturálních fondů a krajů. Portfolio služeb ČMZRB je velmi široké, mezi nabízené finanční produkty patří: ¹⁰⁵

- podpora pro podnikatele zasažené povodní v roce 2013 ve formě finančního příspěvku k zaručovanému úvěru
- záruky za návrh do výběrového řízení
- záruky za úvěry pro podnikatele
- zvýhodněné úvěry pro podnikatele
- úvěry pro obce
- podpora exportu
- bankovní služby

Mezi nejvýznamnější poskytované služby ČMZRB malým a středním podnikům se řadí zvýhodněné úvěry, které se vyznačují tím, že mají sníženou, někdy i nulovou, úrokovou sazbu, delší lhůtu splatnosti atd., dále zvýhodněné záruky a finanční příspěvky. Díky zvýhodněné záruce má podnikatel větší šanci získat úvěr od některé z komerčních bank, na který mu ČMZRB poskytne za zvýhodněnou cenu záruku, a to buď M- záruku, kterou lze poskytnout na provozní nebo investiční úvěry do max. výše 10 mil. Kč na max. dobu ručení 6 let, nebo S- záruku, kterou lze poskytnout pouze na investiční úvěry do max. výše 30 mil. Kč na max. dobu ručení 8 let. M- záruky jsou poskytovány k úvěrům od bank, které mají s ČMZRB uzavřenou dohodu o podmínkách poskytování portfoliových záruk, S- záruky k úvěrům od bank, které mají s ČMZRB uzavřenu smlouvu o spolupráci při poskytování individuálních záruk. Výhodou M- záruky je její zrychlený a zjednodušený proces rozhodnutí o záruce do 5 pracovních dnů od podání žádosti. ¹⁰⁶

Exportní garanční a pojišťovací společnost

Exportní garanční a pojišťovací společnost (EGAP) je státem vlastněná úvěrová pojišťovna, která se zabývá pojišťováním vývozních úvěrů spojených s vývozem zboží a služeb z České republiky proti teritoriálním a komerčním rizikům. Díky spolupráci s Českou exportní bankou tak mají vývozci možnost uzavírat kupní smlouvy za podmínek, jaké mají konkurenti na zahraničních trzích. EGAP pojišťuje všechny exportéry bez rozdílu právní formy, velikosti a objemu financování a nabízí i celé spektrum služeb určených malým a středním podnikům, které mohou pomoci snížit rizika spojená s exportem mimo země EU nebo např. s nezaplacením ze strany odběratelů. Tyto služby EGAP upravila tak, aby jejich využití bylo co nejvíce vhodné právě pro MSP, tedy aby nepředstavovaly pro MSP příliš velkou administrativní zátěž a obchodní případy týkající se MSP mohly být projednány co nejrychleji. Mezi nabízené produkty EGAP pro MSP patří pojištění krátkodobého vývozního dodavatelského úvěru proti riziku nezaplacení, pojištění střednědobého a dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru proti riziku nezaplacení, pojištění bankou financovaného krátkodobého vývozního dodavatelského úvěru proti riziku nezaplacení, pojištění bankou financovaného střednědobého a dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru proti riziku nezaplacení, pojištění

¹⁰⁵ Zpracováno dle internetových stránek ČMZRB

¹⁰⁶ Tamtéž

úvěru na předexportní financování výroby pro vývoz, pojištění proti riziku nemožnosti plnění smlouvy o vývozu a pojištění bankovních záruk. V souvislosti s těmito nabízenými službami pořádá EGAP sérii seminářů po celé ČR, aby mohla všechny zájemce z řad MSP informovat o poskytovaných produktech a jejich využití.¹⁰⁷

Česká exportní banka

Česká exportní banka (ČEB) je specializovaná bankovní instituce pro státní podporu vývozu přímo a nepřímo vlastněná státem (Ministerstvo financí, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo zemědělství vlastní 73 % akcií a Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s. 27 % akcií). ČEB se zaměřuje na finanční služby související s vývozem, kterými doplňuje domácí komerční bankovní produkty, jež nenabízí financování exportních záměrů a dlouhodobých aktivit v tak velkých objemech a za výhodných podmínek. Rovněž výrazně rozšířila služby financování malých a středních podniků, jejichž činnost je s exportem svázána. Nabízí služby vhodné jak pro vývozce, tak pro subdodavatele vývozců, kteří mohou využít širokého spektra úvěrových a záručních produktů. Tyto služby může využít buď právnická osoba se sídlem na území ČR (výjimečně fyzická osoba s trvalým pobytem v ČR), jejich zahraniční odběratel nebo výrobce vyrábějící pro vývoz nebo český subjekt investující v zahraničí. Mezi nabízené služby ČEB patří úvěry na financování výroby pro vývoz (předexportní úvěry), přímé vývozní dodavatelské a odběratelské úvěry, nepřímé vývozní odběratelské úvěry, úvěry na investice v zahraničí, refinanční vývozní dodavatelské a odběratelské úvěry, odkupy pohledávek z akreditivů bez postihu, odkupy vývozních pohledávek s pojištěním bez postihu, bankovní záruky, financování prospekce zahraničních trhů a doprovodné finanční služby.¹⁰⁸

Z nevládních organizací, které jsou pro malé a střední podniky významné především v oblasti poradenství a hájení jejich zájmů, lze uvést:

- Hospodářskou komoru ČR
- Asociaci malých a středních podniků a živnostníků ČR
- Svaz průmyslu a dopravy ČR
- Svaz obchodu a cestovního ruchu ČR
- Agrární komoru ČR

Hospodářská komora ČR

Hospodářská komora ČR je nevládní organizace, která zastupuje českou podnikatelskou veřejnost a podporuje všechny podnikatelské oblasti mimo zemědělství, potravinářství a lesnictví (tuto činnost vykonává Agrární komora ČR). Jejím posláním je „*vytvářet příležitosti pro podnikání, prosazovat a podporovat opatření, která přispívají k rozvoji podnikání v ČR, a tím i k celkové ekonomické stabilitě státu.*“¹⁰⁹ Sdružuje téměř 14 000 členů (právnických i fyzických osob) organizovaných v 60 regionálních a 81 oborových asociací. Každý člen a každý zájemce o členství si může vybrat, zda bude

¹⁰⁷ Zpracováno dle internetových stránek EGAP

¹⁰⁸ Česká exportní banka, *Co nabízíme*

¹⁰⁹ HK ČR, *Hospodářská komora České republiky*

členem v rámci regionů nebo oborů.¹¹⁰ Členem HK ČR se může stát každá právnická osoba nebo fyzická osoba zapsaná či nezapsaná v obchodním rejstříku, která má živnostenské oprávnění a zároveň sídlo podnikání v ČR. Přihlášku může podat malý, střední i velký podnik všech podnikatelských oborů v každé regionální a okresní komoře nebo živnostenském společenství. Členství v HK ČR je dobrovolné, na rozdíl od Německa a Rakouska, s čímž souvisí výše ročního členského příspěvku, která je v České republice daleko nižší než právě v Německu a Rakousku. Podnikatel, který je fyzickou osobou a stal se členem prostřednictvím okresní nebo regionální komory, platí příslušné komoře členský příspěvek ve výši 500,- Kč za rok, podnikatel, jež je právnickou osobou a stal se členem prostřednictvím okresní nebo regionální komory, platí příslušné komoře členský příspěvek ve výši 5.000,- Kč za rok, a podnikatel, ať už fyzická či právnická osoba, který se stal členem prostřednictvím živnostenského společenstva, platí členský příspěvek stanovený interním příspěvkovým řádem daného společenstva.¹¹¹ HK ČR informuje o hospodářských podmínkách a ekonomickém vývoji a právních předpisech týkajících se podnikatelských aktivit, je povinným připomínkovým místem podnikatelské legislativy od roku 2004, zajišťuje hospodářský styk se zahraničím a usnadňuje procedury v mezinárodním obchodě, poskytuje poradenské a konzultační služby prostřednictvím svých kontaktních míst v regionech, organizuje semináře, konference a další odborné akce, podílí se na řešení problémů zaměstnanosti a na odborné přípravě k výkonu povolání, podporuje školská zařízení, zřízená k tomuto účelu, podporuje rekvalifikace, spolupracuje s orgány státní správy a místních samospráv, zabezpečuje propagaci podnikatelské činnosti svých členů, zřizuje v rámci své působnosti odborné platformy s organizacemi a institucemi na podporu rozvoje podnikání a je členem sdružení evropských obchodních komor Eurochambres. Prostřednictvím svých regionálních a oborových složek disponuje HK ČR rozsáhlou sítí informačních míst, které poskytují podnikatelům službu vydávání elektronických výpisů CZECH POINT, poradenství i vzdělávací semináře, nicméně velmi záleží na samotných podnikatelích, jak v jejich regionu dokáží s HK spolupracovat a nakolik využívají svých členských výhod, které jim Hospodářská komora může nabídnout. Je otázkou, zda v některých případech není členství v HK spíše záležitostí prestiže než praktické prospěšnosti.¹¹²

Jak uvádí vedoucí oddělení zahraničních vztahů Regionální hospodářské komory Brno Mgr. Oto Hrdlička, příjmy RHK Brno tvoří přibližně z 20 % členské příspěvky, ze 40 % poplatky za činnosti prováděné ze zákona a výnosy z vlastní hospodářské činnosti a z dalších 40 % dary a dotace, které však musí RHK Brno „vysoutěžit“ jako každý jiný subjekt. Co se týče fungování a aktivit, je pro RHK Brno velkou inspirací působení a činnost hospodářských komor právě v Německu a Rakousku, přičemž povinné členství podle názoru Hrdličky není nutné v České republice zavádět. Nicméně by do budoucna uvítal, aby Hospodářská komora ČR získala od státu vedle možnosti připomínkovat zákony více kompetencí. Jako příklad uvádí systém v Maďarsku, kde je obchodní rejstřík spravován Hospodářskou komorou Maďarska a registrace obchodních společností probíhá přes HK Maďarska a ne přes krajské soudy, jako tomu je v ČR.¹¹³

¹¹⁰ Tamtéž

¹¹¹ HK ČR, *Podmínky členství*

¹¹² Zpracováno dle internetových stránek HK ČR

¹¹³ RHK Brno, Hrdlička, osobní konzultace

Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR

Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR (AMSP ČR) je profesní sdružení, které na otevřené, nepolitické platformě sdružuje malé a střední podniky a živnostníky i jejich organizace z celé republiky z různých průmyslových oblastí. Svou činností se snaží zlepšit situaci MSP v rámci celého hospodářství, vyvíjí činnost k jejich rozvoji a zapojeným MSP nabízí řadu výhod. AMSP ČR dále pořádá vzdělávací akce, semináře, online školy či konference (nejen) pro své členy. Snaží se hájit zájmy českých podnikatelů v oblasti MSP, medializovat potřebná data a veřejně se postavit a odrazit útoky proti MSP (zejména dnes v kauzách typu odvodů OSVČ, atd.). AMSP ČR také rozběhlo pět vlastních interních projektů (nikoliv dotačních), v rámci kterých se snaží věnovat jednotlivým potřebným oblastem českého malého a středního podnikání. Jedná se o tématické projekty Svou cestou-Young Business, Fandíme řemeslu!, Podnikavá žena, Rodinná firma a Malý obchod (el. evidence tržeb). Ve vybraných projektech AMSP ČR také rozdělují finanční odměny v rámci grantových programů a soutěží, dále provádí nezávislé průzkumy mapující stav MSP v ČR v různých oblastech, organizuje Den podnikatelů ČR a ve spolupráci s vydavatelstvím Antecom vydává magazín pro exportéry, který je zasílán všem členům zdarma a zároveň je k dispozici zdarma ke stažení na webu. AMSP ČR také v rámci kauzy el. evidence tržeb rozběhla jako první informační portál www.eltrzby.cz pro všechny MSP, který do 48 h poskytuje odpovědi na dotazy jednotlivých podnikatelů.¹¹⁴

¹¹⁴AMSP ČR, Šandová, e-mailová korespondence

3 PODPORA PODNIKÁNÍ V RAKOUSKU

System podpory podnikání v Rakousku je poměrně propracovanou záležitostí. Tento koncept může být chápán jako vize českého systému do budoucna, ke kterému by měla Česká republika výhledově směřovat. Jelikož existuje mnoho znaků, které mají obě země již nyní společné, může se český zákonodárce silnými stránkami rakouského systému inspirovat, a naopak z jeho slabin si vzít poučení, například ve snaze dosáhnout stejné úrovně podnikatelského prostředí. Rozdíly lze nalézt mezi úrovní regionů jednotlivých zemí a také v oblasti legislativy, kde podle rakouské spolkové ústavy platí v každé z devíti spolkových zemí vedle spolkových zákonů jejich vlastní (zemské) zákony.

3.1 Ekonomická situace Rakouska

Rakousko je federativní země složená z devíti spolkových republik, které se rozkládají na území o celkové rozloze 83 870 km². Má 8,3 miliónů obyvatel, v roce 1995 vstoupilo do EU a zároveň do Schengenského prostoru a od roku 1999 je členem eurozóny.¹¹⁵

Tabulka 8: Vývoj základních makroekonomických ukazatelů

Rok	HDP (v mld. EUR)*	HDP na obyvatele (v EUR)**	Růst HDP (v %)	Míra nezaměstnanosti (v %)	Míra inflace (v %)
2013	313,2	33,350	+0,4	4,9	2,1
2014	324,3	34,290	+1,6	4,8	1,6

* v běžných cenách

** v běžných cenách a paritě kupní síly

Zdroj: WKÖ, 2014, Statistical Yearbook

V roce 2009 zasáhla také rakouskou ekonomiku hospodářská krize a HDP klesl na 276,2 mld. EUR, od roku 2010 však ekonomika rostla. Rakousko patří mezi deset nejbohatších a nejvyspělejších států na světě, HDP na obyvatele se zde standardně pohybuje kolem hodnoty o 25 % vyšší, než je průměr EU, a míra nezaměstnanosti je z dlouhodobého hlediska jednou z nejnižších v EU. Rakousko se řadí k tržnímu hospodářství s poměrně vysokými daněmi a státními výdaji a je charakteristické přísným systémem povinného členství podniků v Hospodářské komoře (Wirtschaftskammer) a zaměstnanců v Komoře zaměstnanců (Arbeiterkammer). Největší podíl v národním hospodářství má sektor služeb, podíl sekundárního sektoru na HDP je 26 % a podíl terciárního sektoru 72 %. Díky vysokému růstu průmyslové výroby je rakouský výrobní sektor nadprůměrný, v roce 2010 činil obrat v oblasti výroby zboží 154 127 mil. EUR. Rakouský průmysl, především automobilový a strojírenský, je velmi závislý na exportu do Německa (podle údajů Statistik Austria z roku 2011 se na celkovém exportu podílí 31,2 %).¹¹⁶ Hospodářská krize z roku 2009 dopadla i na rakouský pracovní trh a míra nezaměstnanosti se v roce 2009 zvýšila oproti roku 2008 o 1,2 %, nicméně v evropském srovnání to byla stále jedna z nejnižších hodnot. Počet nezaměstnaných podle národní evidence v Rakousku je vždy o přibližně 1-3 % vyšší než podle metodiky Eurostatu, protože v Rakousku počet

¹¹⁵ Evropská komise, *Jak funguje Evropská unie, Rakousko*

¹¹⁶ MZV ČR, *Rakousko, Ekonomická charakteristika země*

nezaměstnaných tvoří pouze nesamostatně výdělečně činní a nezaměstnaní, avšak Eurostat přičítá i OSVČ.¹¹⁷

3.1.1 Podnikatelské prostředí Rakouska

Rakousko nabízí jeden z nejvíce konkurenceschopných Small Business Act (SBA) profilů v EU, který jasně překonal průměr EU v šesti ukazatelích zahrnujících oblasti second chance (druhá šance), single market (jednotný trh), access to finance (přístup k finančním prostředkům), skills and innovation (dovednosti a inovace), environment (životní prostředí) a internationalization (internacionalizace). Jediná kategorie, ve které se Rakousko nachází pod průměrem EU, je oblast administrativy, nicméně i zde došlo v posledních šesti letech ke zlepšení. Rakouský profil je silný i díky tomu, že v pěti oblastech se podmínky soustavně zlepšují již od roku 2008. V roce 2013 Rakousko uskutečnilo celkem 12 opatření adresovaných šesti z deseti oblastí SBA a byl zaznamenán nárůst v oblasti aktivní tvorby politiky MSP. V této souvislosti došlo k největšímu pokroku v oblasti přístupu k financím, kdy ve sledovaném období byla zavedena opatření jako např. "Gründerfonds" (zakladatelské fondy), iniciativa The European Angels Fund Austria (Evropské "Angels" fondy Rakouska), "KMU-Bonitätsrechner" (bezplatný on-line výpočetní nástroj, který umožňuje firmám určit úvěruschopnost) nebo "Exportförderungskredite" (výhodné půjčky pro firmy z oblasti cestovního ruchu s exportními pohledávkami). Zakladatelské fondy podporují nově začínající společnosti během počáteční fáze prostřednictvím poskytování finančních prostředků rizikového kapitálu a "Angelsfonds" samy o sobě nevytváří přímé investice, ale poskytují prostředky ve spolupráci s business angels společnostmi, které poskytují svůj vlastní kapitál na financování perspektivních MSP s cílem zhodnocení vložených prostředků.¹¹⁸

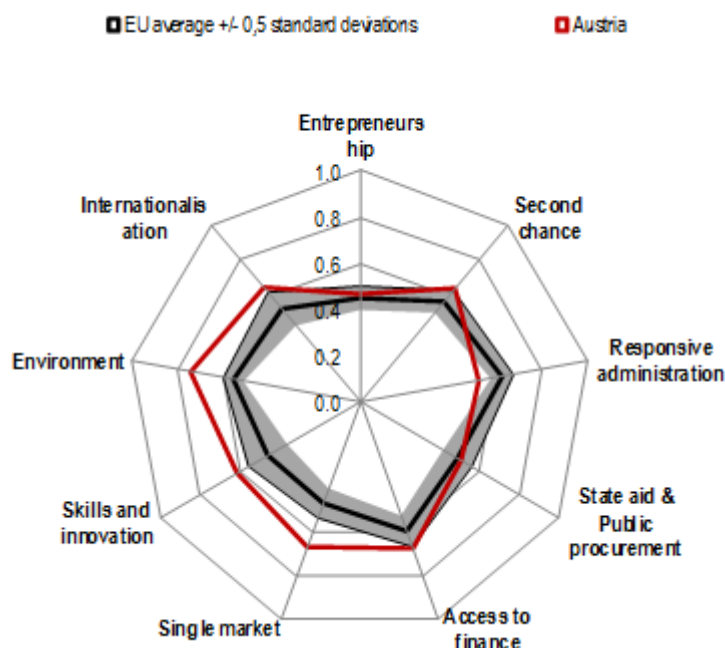
Rakousko se vyznačuje vysokou úrovní podnikatelské aktivity, zdravým pracovním trhem s vysoce kvalifikovanými odborníky, relativně příznivým právním a regulačním rámcem, díky němuž trvá v Rakousku např. vypořádání se s problémem insolvence v průměru kolem jednoho roku na rozdíl od jakékoliv jiné země v EU, kde se tato doba pohybuje kolem dvou let. V neposlední řadě je pro Rakousko typická velmi vysoká úroveň v oblasti životního prostředí zejména díky neustálému rozvoji ekologicky šetrných výrobků a služeb a také díky opatřením rakouské vlády podporující ekologii. Dále Rakousko vyniká řadou opatření podporujících start-up firmy a MSP obecně, a to jednak již zmíněné iniciativy na zlepšení přístupu k financím nebo dalšími opatřeními, jako například "Test malých a středních podniků", kdy Spolkové ministerstvo pro vědu, výzkum a hospodářství vyvinulo dotazník, který testuje dopady zákonů a předpisů na MSP, nebo reforma společností s ručením omezeným, která snižovala hranici minimálního základního kapitálu pro MSP a měla za cíl zatraktivnit podnikání pro MSP prostřednictvím výhodnějších finančních podmínek. Koordinačním orgánem pro provádění SBA je Bundesministerium für Wissenschaft, Forschung und Wirtschaft (Spolkové ministerstvo pro vědu, výzkum a hospodářství), ale realizace zahrnuje i další federální ministerstva, jako je například ministerstvo financí nebo ministerstva spravedlnosti a také rakouské hospodářské komory. Právě s nimi vyvinulo Spolkové ministerstvo pro vědu, výzkum a hospodářství nejnovější společný akční program, který byl zaveden v letech 2013-14 a zahrnuje především oblasti podnikání, druhá šance, zadávání veřejných zakázek a státní podpory, přístup k financím a dovednosti a inovace. Kromě toho

¹¹⁷ BusinessInfo. *Rakousko, Ekonomická charakteristika země*

¹¹⁸ European Commission, *2014 SBA Fact Sheet Austria*

byl implementován akční plán "Podnikání 2020", kde práci mezi politickými aktéry (ministerstvy, hospodářskými komorami) koordinuje speciální "vyslanec" pro MSP.¹¹⁹

Schéma 2: SBA profil Rakouska

Zdroj: European Commission, 2014 SBA Fact Sheet Austria

3.1.2 Postavení MSP v ekonomice Rakouska

Malé a střední podniky v Rakousku zaměstnávají více jak dvě třetiny všech zaměstnanců a vytváří 61 % přidané hodnoty, což je nepatrně více než průměr EU. Po mírném poklesu v roce 2009 počet malých a středních podniků v Rakousku vzrostl o dalších 19 000 na více než 307 000 v roce 2013. Nově vytvořené firmy spolu s těmi zavedenými vytvořily téměř 90 000 nových pracovních míst, což představovalo v průběhu let 2009 – 2013 čistý nárůst o 5 %, a současně přidaná hodnota vzrostla o více než 17 %. Středně velké firmy (50 - 249 zaměstnanců) vykázaly nejvyšší tempo růstu z hlediska přidané hodnoty (25 %), tedy významně vyšší než odpovídající míry růstu v kategorii mikro-podniků (15 %) a malých podniků (11 %), přičemž tento vysoký růst u středně velkých firem byl částečně způsoben nárůstem exportu v posledních letech. Stálý růst byl zaznamenán napříč všemi sektory v popředí se službami. Je zajímavé, že zaměstnanost ve velmi malých firmách vzrostla o 5,4 % a v malých podnicích o 4,7 %, zatímco u středních podniků pouze o 5,2 %. Podobně jako v EU i v Rakousku působí 25 % MSP v odvětví obchodu, také výroba má pozoruhodný podíl na přidané hodnotě vyprodukované MSP (20 %) a na sektoru ubytovacích a stravovacích služeb (část velmi dobře rozvinutého rakouského odvětví cestovního ruchu) se podílí přibližně 15 % MSP, které vytvářejí 15 % všech pracovních míst a 7 % přidané hodnoty. Jedním stále větším problémem pro MSP v Rakousku je nedostatek kvalifikovaných pracovníků v některých odvětvích, a to zejména IT personálu.¹²⁰

¹¹⁹ European Commission, 2014 SBA Fact Sheet Austria

¹²⁰ European Commission, 2014 SBA Fact Sheet Austria

Tabulka 9: Základní ekonomické údaje o MSP v Rakousku v roce 2013

	Počet MSP		Počet zaměstnanců		Přidaná hodnota	
	Počet	Podíl	Počet	Podíl	Počet*	Podíl
MSP	307 330	99,7 %	1 807 556	67,7 %	103	61,2 %
Velké podniky	1 047	0,3 %	861 863	32,3 %	65	38,8 %
Celkem	308 377	100 %	2 669 419	100 %	168	100 %

* v bilionech EUR

Zdroj: European Commission, 2014 SBA Fact Sheet Austria

3.2 Podpora ze strukturálních fondů EU

Rakousko má v oblasti regionální politiky dlouholetou tradici, jelikož jako jedna z prvních zemí začala aktivně prosazovat strategii regionálního rozvoje, a to zejména z důvodu hornatého území, které zaujímá téměř dvě třetiny celkové plochy. Počátky regionální politiky v Rakousku sahají do roku 1971, kdy vznikla Rakouská konference o prostorovém uspořádání (ÖROK, Österreichische Raumordnungskonferenz), která koordinuje veškerou činnost v rámci regionální politiky. Má za úkol zpracovávat koncepce územního a prostorového rozvoje a národní strategické rámce, koordinovat přípravu a implementaci strukturálních fondů a také je kontaktním místem pro další programy financované z EU. Již od začátku kladla rakouská moderní regionální politika velký důraz na ochranu životního prostředí a teorii udržitelného rozvoje. Právě čisté životní prostředí je jedním z významných znaků typických pro Rakousko, díky čemuž se také daří cestovnímu ruchu, který patří v mnoha regionech k hlavním zdrojům příjmů.¹²¹ Rakousko se administrativně dělí na 9 spolkových zemí s vlastní vládou, na 95 politických okresů (Politische Bezirke), na 80 "zemských okresů" (Landbezirke) a 15 statutárních měst, přičemž je současně rozděleno do 115 tzv. soudních okresů (Gerichtszsbezirke). Tabulka 10 zobrazuje regionální rozdělení Rakouska podle metodiky Nomenklatury územně statistických jednotek (NUTS).^{122,123}

Tabulka 10: Regionální struktura Rakouska podle NUTS

NUTS	Počet	Název
NUTS1	3	Skupiny spolkových zemí
NUTS2	9	Spolkové země
NUTS3	35	Skupiny okresů

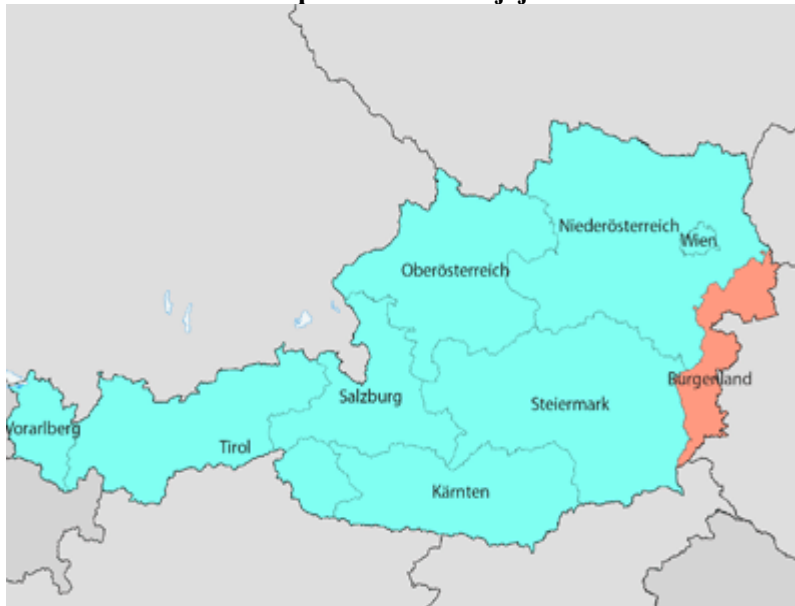
Zdroj: Statistik Austria, NUTS-Einheiten

Jediná spolková země Rakouska, Burgenland (Hradsko), nedosahuje 75% průměru HDP v EU z důvodu v minulosti velmi nevýhodné pozice, kdy sousedila s izolovanými postkomunistickými regiony, a proto jako jediná patří do cíle Konvergence. Patří k tzv. statistickým phasing-out regionům, kde byl zaveden přechodný režim, v jehož rámci se financování snižuje postupně. Zbýlé území spadá do cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost.¹²⁴ Obrázek 1 rozděluje rakouské spolkové

¹²¹ Ježek, 2002¹²² Statistik Austria, Politische Bezirke¹²³ Statistik Austria, Gerichtsbezirke¹²⁴ SKOKAN, 2009

země mezi cíle regionální politiky EU, světle modrá barva značí cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a růžová barva cíl Konvergence.

Obrázek 1: Rakouské spolkové země a jejich rozdělení mezi cíle regionální politiky EU

Zdroj: European Commission, Regional Policy – Inforegio, Österreich

Pokud jde o regionální rozdíly, je třeba brát v úvahu již zmíněnou skutečnost, že téměř celé území zde tvoří pohoří (i přes to mají tyto dvě třetiny území nadprůměrnou ekonomickou úroveň), a pouze třetina je prostorem pro trvalé bydlení. Velká města se většinou nachází v příhraničních oblastech (kromě Vídně), jinak převažuje venkovský typ osídlení. Jako ve většině středoevropských zemí má hlavní město Vídeň vyšší ekonomickou výkonnost oproti ostatním regionům, rozdíl však není tak značný jako například u České republiky. Na druhé straně je překvapivé, že Vídeň jakožto hlavní město vykazuje nejvyšší regionální nezaměstnanost, která neustále stoupá.¹²⁵ Jednu z příčin lze spatřovat v obrovském přílivu nových pracovních sil, kdy velká část má zpravidla nízkou kvalifikaci, a proto není pro tyto imigranty lehké obstát v tak velké konkurenci na trhu práce. Nicméně tento problém s vysokou nezaměstnaností může vyvažovat například mnohými kritizovaný štědrý sociální systém.¹²⁶ V programovém období 2007 – 2013 bylo Rakousku přiděleno celkem 1,461 mld. EUR, z toho pro cíl Konvergence (spolkovou zemi Burgenland) 177 mil. EUR, pro cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost 1 027 mil. EUR, pro cíl Evropská územní spolupráce 257 mil. EUR a vlastní rakouský příspěvek činil 1,256 mld. EUR. Základním strategickým dokumentem pro programovací období 2007 - 2013 je rakouský Národní strategický referenční rámec (Nationaler Strategischer Rahmenplan für Österreich 2007-2013, STRAT. AT).¹²⁷

¹²⁵ Tamtéž

¹²⁶ Vienna Online, 2015, *Wien explodiert – in die Arbeitslosigkeit*

¹²⁷ SKOKAN, 2009

Tabulka 11: Operační programy v Rakousku v programovém období 2007 – 2013

Operační program	Fond	Alokace v mil. EUR
Cíl 1		
OP Hradsko (Burgenland)	ERDF + ESF	125 + 52
Cíl 2		
OP Korutany (Kärnten)	ERDF	67
OP Dolní Rakousko (Niederösterreich)	ERDF	146
OP Horní Rakousko (Oberösterreich)	ERDF	96
OP Salzbursko (Salzburg)	ERDF	14
OP Štýrsko (Steiermark)	ERDF	155
OP Tyrolsko (Tirol)	ERDF	35
OP Voralbersko (Voralberg)	ERDF	18
OP Vídeň (Wien)	ERDF	25
OP Rakousko (Österreich)	ESF	472
Cíl 3		
Programy Evropské územní spolupráce	ERDF	257
Celkem		1 461

Zdroj: STRAT. AT 2007

Tabulka 11 uvádí přehled operačních programů, v rámci kterých bude probíhat realizace cílů stanovených ve strategiích, přičemž 9 regionálních programů bude financováno z fondu ERDF, jeden celorakouský z fondu ESF a 10 programů evropské územní spolupráce také z fondu ERDF. Z tabulky je tedy zřejmé, že na rozdíl od České republiky v Rakousku neexistují tematické operační programy, což znamená, že malé a střední podniky mohou žádat o dotace pouze v rámci těchto jednotlivých regionálních operačních programů, popřípadě z programů přeshraniční a meziregionální spolupráce, pokud jejich společnosti sídlí v těchto regionech, kterých se týká třetí cíl. Žádný tematický operační program zaměřený konkrétně na oblast podnikání jako je v České republice OP Podnikání a inovace tedy v Rakousku nenajdeme, ale na druhou stranu Rakousko disponuje řadou iniciativ, institucí a jiných programů, které se zaměřují právě na podporu MSP.¹²⁸

3.3 Institucionální zajištění podpory MSP v Rakousku

Při psaní této části práce a při samotném výběru stěžejních institucí pro mne byly skutečně velkým přínosem cenné informace získané přímo od zástupců jednotlivých rakouských subjektů, kteří mi poskytli prostřednictvím e-mailové komunikace mnoho prospěšných údajů a rad týkajících se institucí zaměřených na podporu podnikání, a především mnoho užitečných tipů na zajímavé internetové zdroje a dokumenty. Nutno dodat, že jejich rychlost v reakci na mé dotazy mne jenom utvrdila ve vysoké úrovni a odbornosti celého rakouského systému a fungování nejen v oblasti podnikání.

Rakouský systém podpory lze z institucionálního a geografického hlediska považovat za poměrně decentralizovaný (stěžejní instituce mají zpravidla v každé spolkové zemi své zastoupení), a

¹²⁸ Regional Policy – Inforegio, *Cohesion Policy 2007-2013, Austria, Programmes*

především za velmi rozsáhlý a propracovaný. Zároveň je pro rakouský systém podpory charakteristická velká provázanost státu a soukromých subjektů, která je vzhledem k dlouhé historii systému velmi intenzivní. Propracovanost systému a přikládanou důležitost malým a středním podnikům dokazuje také skutečnost, že v Rakousku existuje specializovaný ústav KMU Forschung Austria, který se zabývá výzkumem malých a středních podniků z ekonomického a sociálního hlediska. Kromě toho je v Rakousku povinné členství v Hospodářské komoře Rakouska a doménou jsou zde také specializovaná sdružení podniků ve formě pracovních společenství (Arbeitsgemeinschaft - ARGE), kde jedním z nejvýraznějších je například Proholz Austria, který se věnuje marketingu využívání dřeva. Další významnou součástí rakouského systému podnikání je existence širokého spektra nástrojů určených na podporu klustrových iniciativ, které mají v Rakousku dlouholetou tradici, a v současnosti zde funguje přes 40 průmyslových klastrů (výraznou organizací je např. Clusterland Oberösterreich zahrnující několik oborů). V jednotlivých oborech je dále možné narazit na další individuální uskupení podnikatelů, řemeslníků a firem. Z hlediska proexportních aktivit existuje rozsáhlý program go-international, jehož zřizovatelem je kromě Hospodářské komory také Spolkové ministerstvo pro vědu, výzkum a hospodářství.¹²⁹ Je nutné zdůraznit, že rakouský systém podpory podnikání je tvořen celou řadou zajímavých institucí, profesních sdružení, internetových portálů, programů a projektů zaměřených na podporu malých a středních podniků, proexportní politiky, klustrových iniciativ atd., bohužel však není možné v rámci tohoto tématu obsáhnout vše. Mezi nejvýznamnější instituce, které se zabývají podporou v oblasti malých a středních podniků a jejichž činnost se pokusím alespoň stručně nastínit v následujících odstavcích, patří:

- Spolkové ministerstvo pro vědu, výzkum a hospodářství (Bundesministerium für Wissenschaft, Forschung und Wirtschaft - BMWFW)
- Rakouský hospodářský servis (Austria Wirtschaftsservice)
- Rakouská podnikatelská agentura (Austrian Business Agency)
- Hospodářská komora Rakouska (Wirtschaftskammer Österreich)
- Institut pro podporu hospodářství (Wirtschaftsförderungsinstitut - WIFI)
- Advantage Austria
- Portál Gründerservice
- Rakouská kontrolní banka (Österreichische Kontrollbank)
- Rakouský exportní fond (Österreichischer Exportfonds)
- Rakouská agentura pro podporu výzkumu, technologie a inovace (Österreichische Forschungsförderungsgesellschaft – FFG)
- Ústav pro výzkum malých a středních podniků (KMU Forschung Austria)
- Spolkové ministerstvo pro dopravu, inovace a technologie (Bundesministerium für Verkehr, Innovation und Technologie - BMVIT)

Spolkové ministerstvo pro vědu, výzkum a hospodářství - BMWFW

Na státní úrovni je stěžejním orgánem pro oblast malého a středního podnikání Ministerstvo pro vědu, výzkum a hospodářství, které se snaží o poskytnutí příznivého rámce a podnikatelského prostředí pro všechny podniky, podílí se na přípravě legislativy v oblasti MSP a na následném dozoru nad jejím

¹²⁹ Advantage Austria, Žák, e-mailová korespondence

dodržováním. Dále pak každé dva roky zveřejňuje zprávu o malých a středních podnicích (aktuálně Mittelstandsbericht 2014), která obsahuje informace o současných iniciativách, nástrojích a opatřeních týkajících se malých a středních podniků v Rakousku atd.^{130,131} Pod záštitu BMWFW spadá například Rakouský hospodářský servis (dále jen AWS), Rakouská agentura na podporu podnikání a investic (dále také ABA) či internetový portál FörderKompass.at zaměřený na propojení inovací s podnikatelským sektorem. Vláda může ve spolupráci s AWS či WKÖ rovněž vydávat různá zákonná opatření určená speciálně na podporu malých a středních podniků, jako např. balíček na podporu MSP (KMU-Paket) z roku 2006, který byl zaměřený na zjednodušení administrativy pro MSP, na mikropůjčky a další.¹³²

Rakouský hospodářský společnost - Austria Wirtschaftservice Gesellschaft

AWS je poměrně čerstvě založená, avšak stěžejní instituce na podporu podnikání v Rakousku, která byla vytvořena v roce 2002 sloučením podpůrné banky BÜRGES pro malé a střední podniky, společnosti Finance Guarantee, Innovation Agency (Inovační agentura) a fondu ERP. V roce 2008 podpořila více než 500 projektů s celkovým finančním objemem ve výši téměř 1 miliardy EUR a vytvořila tak více než 12 000 pracovních míst.¹³³ Rakouská národní banka na podporu hospodářství, která je vlastněna BFWF a BMVIT, působí na rozhraní mezi hospodářskou politikou a podnikatelskými aktivitami a podporuje realizaci inovativních projektů prostřednictvím příznivě úročených půjček, grantů a záruk zejména v případě, kdy firmy nemohou zajistit potřebné finanční prostředky z jiného financování. Dodatečně poskytuje informace, poradenství, servis a služby pro potenciální i stávající a rostoucí firmy. AWS je také ze zákona pověřena obchodním zastupitelstvím Národní nadace pro výzkum, technologie a vývoj, která uděluje granty na výzkum a technologický rozvoj.¹³⁴

Díky podpoře AWS mohou být podniky snadněji zakládány, mohou přijímat výhodné půjčky od 10 000 EUR, mají usnadněné financování díky zárukám, jsou rozvíjeny a implementovány inovace a mnoho dalšího. Zadavateli AWS mohou být i některá další ministerstva a Hospodářská komora, partnery zase rakouské banky, spolková i zemská ministerstva, další instituce podporující podnikání a Evropská unie. AWS nabízí široké spektrum finančních nástrojů pro různá stádia rozvoje firem a kromě těchto nástrojů poskytuje rovněž informační a poradenský servis, mj. prostřednictvím webové stránky nabízející kompletní informace o podpůrných programech pro jednotlivá stádia rozvoje podniku.¹³⁵ Finanční prostředky plynou pouze v malé míře z evropských fondů, ale hlavním poskytovatelem financování je zejména ERP-fond.

ERP-fond (European Recovery Program, Europäisches Wiederaufbau-Programm) byl zřízen v roce 1962 z prostředků pomoci Marshallova plánu jako samostatná právnická osoba a s AWS tvoří personální unii. Podporuje investiční činnost rakouských firem, díky které plynou investice do rozvoje a modernizace technologií, rozšiřujících opatření a rozvoje služeb a oblastí podnikání. Dnes se celková

¹³⁰ BMWFW, *Unternehmenspolitik als zentrales Element der staatlichen Wirtschaftspolitik*

¹³¹ BMWFW, Schmidt, e-mailová korespondence

¹³² WKÖ, *WKÖ begrüßt KMU-Paket und startet EPU-Offensive*

¹³³ Centropo-tt.info, AWS - Austria Wirtschaftservice

¹³⁴ Austria Wirtschaftservice, Paska, e-mailová korespondence

¹³⁵ Advantage Austria, Rupsch, e-mailová korespondence

hodnota jeho jmění pohybuje kolem 3 mld. EUR a tyto prostředky jsou používány pro úvěry s nízkými úrokovými sazbami a dlouhou dobou splatnosti a ručení v oblasti podpory podnikání a inovací v rakouském hospodářství.¹³⁶ Vedení AWS je tvořeno současně vedením ERP-fondu a představenstvem Národní nadace pro výzkum, technologie a rozvoj. O přidělení finančních prostředků z ERP-fondu rozhoduje ERP-úvěrová komise, která rovněž schvaluje interně-organizační směrnice. Členové této komise jsou jmenováni spolkovou vládou.¹³⁷

Úkoly AWS jsou rozděleny do tří oblastí podnikání, a to do oblasti půjček a příspěvků, dále do oblasti záruk a prémie a do oblasti technologií a inovací. Tato třetí oblast je dále rozdělena na podporu high-tech odvětví, vlastnická práva a průzkum trhu a kreativní průmysl.

AWS plní především následující úkoly:¹³⁸

- zadávání podpor a dohlížení nad jeho průběhem v souladu s odpovídajícími zákony
- zprostředkování inovací a poradenství v oblasti vývoje ve prospěch rakouského hospodářství
- poskytování podpory ve smyslu spolkového zákona o podpoře trhu práce
- zajišťování záležitostí a úkolů ERP-fondu
- poskytování poradenských služeb, zejména vůči spolku
- příprava návrhů víceletých programů a implementace těch ministerstvem schválených

Cíle AWS v mnoha bodech korespondují s cíli ERP-fondu, které nejsou zaměřeny pouze na oblast podnikání, ale rovněž na oblast inovací a výzkumu a jeho vazby na komerční využití (podpora vytváření patentů a licencí a jejich komerčního využití již ve spolupráci s rakouskými univerzitami). Samotná činnost AWS je velmi obsáhlá a je zaměřena na mnoho jednotlivých programů, v rámci kterých probíhá také poradenství a konzultace. AWS rozděluje svou činnost a základní balíčky podpory mezi tyto oblasti:

- podpora začínajícím a mladým podnikům (Gründen und junge Unternehmen)
- inovace a investice (Innovation und Investition)
- high-tech odvětví (Hochtechnologie)
- rizikový kapitál (Risikokapital)
- servis (Service) – rozdělený pro podniky, banky, Spolek a Evropskou unii
- konkurence (Wettbewerbe)

Každá z těchto šesti oblastí AWS pod sebou zahrnuje další podoblasti obsahující konkrétní programy podpory či projekty, které jsou již konkrétnější, a podnikatel se tak velmi jednoduše a přehledně orientuje a nemusí zdlouhavě prohledávat spoustu internetových stránek. Oblast podpory začínajícím a mladým podnikatelům nabízí podporu všem firmám v období založení, po založení a dále pak také při převzetí nebo v případě rozšíření či změny předmětu podnikání daného podniku. K tomu jsou využívány např. následující prostředky uvedené v tabulce 12.¹³⁹

¹³⁶ Austria Wirtschaftservice, *Die Austria Wirtschaftsservice Gesellschaft mbH (aws) ist die Förderbank des Bundes*

¹³⁷ Austria Wirtschaftservice, *Geschäftsführung*

¹³⁸ Austria Wirtschaftservice, *Rechtsgrundlage*

¹³⁹ Tamtéž

Tabulka 12: Přehled podpory AWS začínajícím a mladým podnikům

Programy podpory	Stručný popis
Start-up Scheck (start-up šek)	- podpora formou finančního příspěvku ve výši 1000 EUR na investiční projekty ve výši min. 5 tisíc EUR a max. 20 tis. EUR nově založených či nově převzatých podniků
Start-up Prämie (start up prémie)	- podpora formou finančního příspěvku na investiční projekty ve výši min. 20 tisíc EUR a max. 800 tis. EUR nově založených či nově převzatých podniků (příspěvek ve výši 10 % u projektů s uznatelnými náklady do 300 tis. EUR a ve výši 12 % u projektů s uznatelnými náklady do 800 tis. EUR)
Start-up Garantie (start-up záruka)	- podpora ve formě převzetí záruky (80 % záruka na investiční úvěry, úvěry na převzetí a na provozní kapitál ve výši až do 2, 5 mil. EUR) pro nově založené či nově převzaté podniky
Mikropůjčky	- podpora poskytovaná Spolkovým ministerstvem práce, sociálních věcí a ochrany spotřebitele formou mikroúvěrů ve výši 12 500 EUR pro jednotlivce a ve výši 25 000 EUR pro společníky osobních společností za účelem pomoci realizovat životaschopné podnikatelské nápady již nezaměstnaných nebo nezaměstnaností ohrožených lidí
"First"	- podpora posílení podnikatelského ducha a mladých lidí a absolventů v rozvoji podnikání
Gründungsbonus (zakladatelský bonus)	- podpora formou finančního příspěvku (bonusu) ve výši 14 % z našetřeného kapitálu na podnikové využití u nově zakládaných podniků, kde max. výše našetřeného kapitálu činí 60 tis. EUR a max. výše bonusu 8 400 EUR, (program vypršel v roce 2011, do roku 2017 probíhá vyplácení bonusů)
Nachfolgebonus (nástupnický bonus)	- podpora formou finančního příspěvku (bonusu) ve výši 14 % z našetřeného kapitálu na podnikové využití u akvizic/nástupnictví podniků, kde max. výše našetřeného kapitálu činí 60 tis. EUR a max. výše bonusu 8 400 EUR, (program vypršel v roce 2011, do roku 2017 probíhá vyplácení bonusů)
"PreSeed"	- podpora poskytováním financí ve fázi před realizací projektu podniku, zejména v oblastech komunikačních a informačních technologií, nanotechnologií, biotechnologií a fyzikálních věd, až do výše 200 000 EUR ve formě jednorázového příspěvku - příspěvek může firma využít zejména na výzkumné činnosti, které souvisejí s procesem vytváření projektu, a také při ověřování jeho přínosu z ekonomického hlediska
Seedfinancing (seed financování)	- podpora poskytovaná podnikům, které jsou rozšiřovány nebo nově zakládány v oblastech high-tech, komunikačních a informačních technologií, biotechnologií a fyzikálních věd, přičemž cílem je zvýšení jejich podílu na ekonomické aktivitě - tyto podniky jsou podporovány ve formě finančního příspěvku ve výši až 1 mil. EUR, který je vratný a jehož účelem je eliminovat finanční nedostatky na počátku vývoje firmy, přičemž je splácen s ohledem na rozvoj a úspěch podnikání

Zdroj: Austria Wirtschaftservice, *Gründen und junge Unternehmen*

V oblasti inovací a investic si podnikatel může vybrat z nabídky programů národního nebo nadnárodního financování a dále programů kreativního průmyslu nebo patentových služeb. U obou programů financování je možné využít formu záruk, příspěvků nebo půjček. Níže uvádím příklady programů spadajících pod tuto oblast:

AWS Double Equity – program určený k financování inovačních a růstových projektů způsobem "zdvojení" vlastního kapitálu malých a středních podniků. AWS přebírá ručení až do 80 % za úvěr ve výši max. 2, 5 mil. EUR, přičemž musí firma doložit výši splaceného vlastního kapitálu, neboť právě

tím je výše úvěru ze strany AWS omezena. Prostředky mohou být použity k financování investic nebo provozního vybavení všem malým a středním podnikům do 6 let od založení nebo převzetí.¹⁴⁰

AWS KMU-Stabilisierung (stabilizace, upevnění MSP) - program určený k podpoře zajištění úspěchu a pracovních míst MSP formou převzetí záruky. AWS přebírá ručení až do 80 % za úvěr ve výši max. 2, 5 mil. EUR a způsobilými projekty jsou projekty zaměřené na realizaci stabilizačních opatření (včetně tvorby koncepcí), která přispívají k zajištění dlouhodobé šance na úspěch podniku a zachování pracovních míst u potenciálně ohrožených malých a středních podniků všech odvětví (s výjimkou oblasti cestovního ruchu a volného času).¹⁴¹

AWS ERP-Kleinkredit (malá půjčka) – tento program nabízí nízkouročenou půjčku ve výši min. 10 tis. EUR a max. 300 tis. EUR všem malým a středním podnikům z různých odvětví na financování projektů, které jsou zaměřené na modernizaci a rozšiřování investic a s tím souvisejících nákladů a dále na rozvoj nových nebo podstatným rozšířením stávajících služeb nebo oblastí podnikání.¹⁴²

AWS ERP-KMU-Programm – program poskytuje nízkouročené úvěry ve výši min. 300 tis. EUR a max. 7, 5 mil. EUR pro růstově orientované malé a střední podniky k zajištění financování především technologicky náročných investičních projektů z odvětví průmyslové a komerční výroby, výzkumu a vývoje, služeb, dopravy atd., a zejména ze stěžejních oblastí životního prostředí, energetických technologií, e-business a inovativních služeb.¹⁴³

Zajímavým programem v oblasti high-tech odvětvích je program *AWS Life Science Austria*, který se zaměřuje na tržní využití výzkumu a poznatků v oborech biotechnologií, genových technologií a inovativní medicíny. Stěžejní prvek tohoto programu představuje společnost LISA (Life Science Austria), která podnikatelům poskytuje odborné poradenství k tržnímu využívání technologií, k tvorbě podnikatelských plánů, zprostředkovává výzkumy trhu a analýzy a k tomu nabízí různé způsoby financování poskytované AWS, jako např. program LISA Seedfinancing nebo LISA PreSeed.¹⁴⁴

V oblasti rizikového kapitálu si podnikatel může vybrat jednu z těchto tří možností financování:

AWS Gründerfonds (zakladatelský fond) – AWS zakladatelský fond byl založen prostřednictvím AWS v roce 2013 a poskytuje financování formou rizikového kapitálu pro začínající podnikatele se sídlem v Rakousku, kteří nebyli úspěšní v zajištění potřebných zdrojů prostřednictvím jiných finančních instrumentů, např. bankovních úvěrů. AWS zakladatelský fond tím zajišťuje mladým firmám vysoký růstový potenciál, vlastní kapitál a možnost investování do počáteční fáze podnikání. Fond je vybaven 65 mil. EUR a objem podílu firem ve fondu se pohybuje mezi 100 tis. - 3 mil. EUR.¹⁴⁵

AWS Mittelstandsfonds (fond malých a středních podniků) – tento fond malých a středních podniků je jedním z největších fondů v Rakousku a zároveň se AWS Mittelstandsfonds řadí k největším rakouským investičním společnostem, která disponuje 80 mil. EUR. Mezi hlavní zájmy této

¹⁴⁰ Austria Wirtschaftservice, *AWS Double Equity*

¹⁴¹ Austria Wirtschaftservice, *AWS KMU-Stabilisierung*

¹⁴² Austria Wirtschaftservice, *AWS ERP-Kleinkredit*

¹⁴³ Austria Wirtschaftservice, *AWS ERP-KMU-Programm*

¹⁴⁴ Austria Wirtschaftservice, *AWS Life Science Austria*

¹⁴⁵ Austria Wirtschaftservice, *Die Austria Wirtschaftsservice Gesellschaft mbH (aws) ist die Förderbank des Bundes*

společnosti patří především investice do rozvíjejících se malých a středních podniků, ale rovněž navazující financování růstu stávajících firem se sídlem v Rakousku. Investováním do MSP přináší nový kapitál na vývoj nových výrobků nebo procesů k mezinárodní expanzi.¹⁴⁶

AWS Business Angel Fonds – je společnou iniciativou Evropského investičního fondu, BMWFW v zastoupení AWS a Spolkového ministerstva financí (Bundesministerium für Finanzen) využívající koncepci Evropského angels fondu (EAF), který byl nejdříve úspěšně zahájen v roce 2012 v Německu a teprve poté se začal rozšiřovat o další země. Namísto společného investování do jednotlivých firem vložil EAF do vybraných business angels finanční obnos, díky kterému mohou svůj vlastní kapitál při budoucích investicích zdvojnásobit. Obnosy do svěřenských fondů začínají na 250 tis. EUR, ale mohou činit až několik milionů EUR. Zároveň jsou na tyto vybrané business angels přenesena všechna investiční rozhodnutí a společenská rozhodnutí. Základem této spolupráce je standardizovaná "důvěrná listina" (Treuhandvertrag). Business angels nedostávají žádnou odměnu za úspěchy, ale pouze jsou jim vypláceny náklady vynaložené na jejich investice. AWS Business Angel fond, disponující 22, 5 mil. EUR, tímto způsobem financuje v Rakousku nepřímo skrz vybrané business angels inovativní malé a střední podniky na všech stupních (založení, expanze) ze všech odvětví.¹⁴⁷

Rakouská agentura na podporu podnikání a investic - ABA

ABA je národní společnost na podporu podnikání a investic v Rakousku, která je vlastněna státem a zodpovídá se přímo Ministerstvu pro vědu, výzkum a hospodářství. Jejím stěžejním úkolem je působit jako kontaktní místo pro zahraniční společnosti a investory, kteří mají zájem založit své vlastní podnikání v Rakousku, a pomoci jim se vstupem na rakouský trh. Zdarma těmto zájemcům poskytuje odborné poradenské služby týkající se otázek výběru vhodného umístění podniku, pobídek, způsobu financování, daňových a právních otázek, subdavatelských příležitostí a v neposlední řadě nabízí také pomoc při jednání s úřady. Tím, že ABA poskytuje podrobné komplexní informace o Rakousku jako místu pro podnikání, se také snaží mimo jiné proaktivně oslovovat potenciální investory. V roce 2014 poskytla ABA své odborné poradenské služby 276 zahraničním společnostem a výsledkem všech zrealizovaných investic bylo vytvoření 2 645 nových pracovních míst.¹⁴⁸

Hospodářská komora Rakouska – WKÖ

Rakouská hospodářská komora funguje na podobném základním principu jako česká – vytváří zpětnou vazbu vůči státní politice na poli podnikání a zároveň formuluje a chrání zájmy svých členů, případně zajišťuje soulad v požadavcích mezi odvětvími. Na rozdíl od České republiky je však členství v Hospodářské komoře Rakouska povinné. Znamená to, že téměř každá firma je členem komory, a tím pádem lze hovořit o členské základně čítající více než 600 tisíc firem.

Členy Hospodářské komory jsou všechny podniky se sídlem v Rakousku, které samostatně provozují podnikatelskou činnost v odvětví živností a řemesel, průmyslu, hornictví, obchodu, financí, bankovníctví a pojišťovnictví, dopravě, cestovního ruchu, volného času a dalších služeb.

¹⁴⁶ Austria Wirtschaftservice, *Die Austria Wirtschaftsservice Gesellschaft mbH (aws) ist die Förderbank des Bundes*

¹⁴⁷ Austria Wirtschaftservice, *AWS Business Angel Fonds*

¹⁴⁸ ABA, *About ABA*

Všichni členové jsou zároveň členy několika hospodářských komor, neboť komora je organizována jednak regionálně podle spolkových zemí a také oborově podle hospodářských odvětví. Každý podnik je tedy členem komor své spolkové země a v rámci té patří do příslušného sdružení dle hospodářského odvětví, a rovněž je členem Spolkové hospodářské komory Rakouska, v rámci které je opět členem svazu příslušného odvětví. Podnikatelé a živnostníci povinně přispívají členskými příspěvky, jejichž výše je stanovena v zákoně o hospodářské komoře (Wirtschaftskammer Gesetz, WKG). Těmito příspěvky jsou tzv. Kammerumlagen určené na provoz deseti hospodářských komor (devět regionálních a jedna spolková) a Grundumlagen, které slouží výhradně k financování profesních organizací a zastoupení dle hospodářských odvětví. Kammerumlagen jsou vybírány finančními úřady a následně jsou převáděny na hospodářské komory, Grundumlagen jsou předepsány a vybírány jednou ročně prostřednictvím jednotlivých regionálních komor. Další finanční prostředky mohou být poplatky za zvláštní služby. Podrobné vymezení výše a vybírání příspěvků je uvedeno v § 122 a § 123 zákona o hospodářské komoře Rakouska.¹⁴⁹

Tabulka 13: Přehled povinných členských příspěvků WKÖ

Typ příspěvku	Stručný popis
Kammerumlagen 1 (KU 1)	- vyměřovacím základem jsou daně (daň z obratu...) KU1-sazba byla snížena komorou v průběhu reformy z roku 2002 z 3,9 % na 3 % o (snížení o více než 23%), od této doby je stejná pro všechny spolkové země
Kammerumlagen 2 (KU 2)	- vyměřovacím základem jsou mzdy a platy pokud vyplacené hrubé měsíční mzdy nepřekračují 1 460 EUR, může být tento příspěvek při stanovení vyměřovacího základu snížen o 1 095 EUR
Grundumlagen	- výši a základ (mzdy, obrat, příspěvky na sociální zabezpečení...) pro určení příspěvku si určují jednotlivé regionální hospodářské komory

Zdroj: WKÖ, *Unsere Mitglieder*

S ohledem na tuto skutečnost disponuje WKÖ mnohem většími finančními prostředky, kompetencemi a prostorem pro podporu jak na regionální, národní i nadnárodní úrovni. Působení této instituce má poměrně dlouhou historii a v dnešní době WKÖ zastupuje více než 450 tisíc členských podniků. WKÖ je povinna v první řadě hájit zájmy svých členů, tedy všech podnikatelů a společností, dále být vůdčí silou v tvorbě politik a opatření na úrovni hospodářské a regionální, stejně jako evropské úrovni. WKÖ se skládá ze Spolkové hospodářské komory Rakouska, která sídlí ve Vídni, a dále z devíti dalších regionálních komor sídlících v každé spolkové zemi.^{150,151} Tyto regionální komory spolu se spolkovou komorou se dále ještě dělí do 7 průmyslových odvětví:¹⁵²

- živnosti a řemeslnictví (Gewerbe und Handwerk)
- průmysl (Industrie)
- obchod (Handel)
- bankovníctví a pojišťovnictví (Bank und Versicherung)
- doprava a spoje (Transport und Verkehr)
- cestovní ruch a volný čas (Tourismus und Freizeitwirtschaft)

¹⁴⁹ WKÖ, *Unsere Mitglieder*

¹⁵⁰ Tamtéž

¹⁵¹ WKÖ, *Wir über uns*

¹⁵² WKÖ, *Unsere Strukturen*

- informace a poradenství (Information und Consulting)

Tyto průmyslové odvětví jsou ještě rozděleny do obchodních organizací, který jsou v regionálních komorách označovány jako obchodní skupiny, zatímco ve Spolkové hospodářské komoře jako obchodní sdružení. Navíc vedle těchto průmyslových odvětví fungují v každé komoře dále tři oddělení, která jsou odpovědná za plnění určitých úkolů, politik a poskytování služeb. Oddělení hospodářství mají na starosti vzdělávání, finance, obchod, právní otázky, sociální péči a zdravotnictví, životní prostředí a energetiku, hospodářskou politiku a koordinaci evropské politiky, dále jsou to oddělení poskytující již konkrétní služby pro členy a hlavní oddělení, která se zabývají vnitřní organizací komor.¹⁵³ Mezi nejdůležitějšími funkce WKÖ tedy patří:¹⁵⁴

- společné zastupování podnikatelské sféry umožňující tlak na vytváření hospodářské politiky odpovídající zájmům členů
- poskytování služeb, poradenství a konzultací svým členům z různých oblastí
- zastupování zájmů podnikatelů rovněž na mezinárodní úrovni

WKÖ dále ve svých programových dokumentech podrobně definuje oblasti svého zájmu. WKÖ tedy usiluje o zajištění opatření, které budou přispívat a podporovat stabilní hospodářský růst země, dále o dodržování pravidel v hospodářské soutěži, vyváženou strukturu v ekonomice (počet MSP a velkých firem), ochranu práv zaměstnanců, soukromého vlastnictví, šetrnou politiku životního prostředí opatření v sociální oblasti a v neposlední řadě o podporu univerzitního i neuniverzitního vzdělávání a výzkumu a vývoje.¹⁵⁵

Rakouská hospodářská komora je zřizovatelem dalších významných podpůrných institucí, portálů a projektů, které tvoří propracovaný a dobře fungující rakouský systém podpory podnikání. Těmito doplňujícími jednotkami jsou Aussenwirtschaft Austria (Rakouské zahraniční zastoupení WKÖ), Wirtschaftsförderungsinstitut (Institut pro podporu hospodářství), Enterprise Europe Network (Evropská podnikatelská síť) a dále portály Frau in der Wirtschaft (Ženy v hospodářství), Junge Wirtschaft a Gründerservice.

V následujících odstavcích stručně popíšu činnost zahraničního zastoupení Aussenwirtschaft Austria WKÖ, Institutu pro podporu hospodářství a portálu Gründerservice.¹⁵⁶

Advantage Austria

Advantage Austria je dalším příkladem mimořádně propracovaného rakouského systému. V centrále Spolkové WKÖ ve Vídni sídlí rovněž oddělení zahraničního obchodu (Aussenwirtschaft Austria), v jejíž kompetenci jsou proexportní aktivity a podpora rakouských firem. Aussenwirtschaft Austria má po celém světě více než 130 poboček (včetně naší v Brně a v Praze), které v hostitelských zemích vystupují pod hlavičkou Rakouských velvyslanectví, čímž se WKÖ rovněž odlišuje od Hospodářské komory v ČR, resp. jejich činnosti. Advantage Austria poskytuje širokou škálu služeb pro rozvoj a

¹⁵³ Tamtéž

¹⁵⁴ WKÖ, *Unsere Aufgaben*

¹⁵⁵ Tamtéž

¹⁵⁶ WKÖ, *Unsere Serviceunternehmen*

podporu podnikání jak rakouským firmám, tak i mezinárodním obchodním partnerům, pomáhá při hledání rakouských dodavatelů a obchodních partnerů, a každoročně pořádá více než tisíc akcí s cílem navázat obchodní kontakty. Nabídka služeb tedy sahá od zprostředkování kontaktu s rakouskými firmami, hledajícími dovozce, distributory a obchodní zástupce, až po detailní informace týkající se hospodářské lokality a vstupu na rakouský trh. Tato rakouská síť zahraničních servisních míst pro podnikatele, která je po USA druhou největší na světě, získala již řadu prestižních mezinárodních ocenění, což s ohledem na velikost Rakouska opět dokazuje vyspělost země a vynikající úroveň systému.^{157,158}

Institut pro podporu hospodářství (WiFi)

Institut pro podporu hospodářství je zástupcem další instituce založené Rakouskou hospodářskou komorou. WiFi je organizací zaměřenou na odborné vzdělávání firem a podnikatelů a zejména malých a středních podniků. Rozsah a koncentrace nabídky služeb v průběhu desetiletí stále roste, ročně poskytne WiFi své služby pro 350 tisíc zákazníků, uspořádá 32 tisíc kurzů, seminářů a školení a své pobočky má v každé spolkové zemi a po celém Rakousku má dalších více než 80 kanceláří. Poskytováním svého know-how z oblasti vzdělávání, internetu, reklamy, propagace a rozvoje a technologií pomáhá firmám v rozvoji. WiFi je jedním z nejdůležitějších kvalifikovaných partnerů v oblasti vzdělávání nejen pro rakouské hospodářství, ale rozvíjí svou činnost také v mezinárodních programech po celé Evropě, v rámci kterých pořádá školení a semináře pro podnikatele i vysoké manažery. Z tohoto důvodu vytvořila WiFi tři týmy odborníků, které se specializují na tři oblasti uvedené v tabulce 14.¹⁵⁹

Tabulka 14:

WiFi Österreich Bildungsmanagement (Řízení vzdělávání v Rakousku)	- oddělení vzdělávání, jeho rozvoje a koordinace pro všechny WiFi v Rakousku
WiFi International	- poskytuje know-how a další služby do dalších zemí převážně střední a jihovýchodní Evropy
WiFi Unternehmensservice	- toto oddělení tvoří tým Rakouské hospodářské komory, který se zaměřuje na přípravu nových témat důležitých pro firmy podnikatele - mezi aktuální témata patří management podniku, technologie a inovace, energie, životní prostředí, zdraví a práce

Zdroj: WiFi, Über uns

Portál Gründerservice

Co se týče podpory firem v procesu jejich zakládání, je cenným zdrojem informací servisní jednotka komory nazvaná Gründerservice. Tato pobočka WKÖ nefunguje pouze prostřednictvím internetového portálu, ale v každé spolkové zemi najde podnikatel také kontaktní místo, kde si může osobně nechat poradit. Na webových stránkách mají podnikatelé opět k dispozici přehledné, detailní a zejména odborné informace týkající se podpory při zakládání společností v Rakousku (poradenství, financování, podpora, atd.). Poskytuje základní všeobecné informace o příspěvcích, dále o

¹⁵⁷ Advantage Austria, *Weltweit für sie da*

¹⁵⁸ Advantage Austria, Rupsch, e-mailová korespondence

¹⁵⁹ WiFi, *Über uns*

nejnovějších zákonech či opatřeních důležitých pro podnikatele, jako např. to, že v případě splnění jistých podmínek mohou být dle zákona nově založené či převzaté firmy osvobozeny od některých odvodů a poplatků.¹⁶⁰

Rakouská kontrolní banka - Österreichische Kontrollbank, OeKB

Rakouská kontrolní banka je ústřední rakouskou bankou pro exportní průmysl a kapitálové trhy ve vlastnictví rakouských komerčních bank. Vzhledem k její speciální nabídce služeb podpory exportu, určených jak podnikům a finančním institucím, tak i státu, posiluje pozici rakouského hospodářství mezi globální konkurencí. Může být považována za obdobu České exportní banky patřící do skupiny Export credit agency s tím rozdílem, že ČEB je vlastněná státem. Rakouská kontrolní banka poskytuje především exportní finanční a kapitálové služby (pojišťuje také rizika související s exportními operacemi) a dále poradenství a informační servis.¹⁶¹ Kromě komerčního financování nabízí OeKB se státní podporou "soft-loans" neboli koncesionářské financování, v rámci kterého lze využít nízkouročeného úvěru s dlouhou dobou splatnosti a odkladem splácení. Tyto půjčky mají za cíl zlepšit podmínky rakouského vývozu a podpořit hospodářství v rozvojových zemích.¹⁶²

Rakouský exportní fond (Österreichischer Exportfonds)

Rakouský exportní fond byl založen již v roce 1950 s cílem podpory podniků v oblasti financování exportu a je vlastněn ze 70 % Rakouskou kontrolní bankou a z 30 % Hospodářskou komorou Rakouska. Z finančních produktů nabízí pro malé a střední podniky exportní úvěry na vývoz, výrobu zboží určeného pro vývoz a na zajištění dalších služeb do zahraničí a také záruky pro případ selhání malých a středních podniků během získávání nového trhu nebo rozšiřování činnosti na již stávajícím trhu.¹⁶³

Rakouská agentura pro podporu výzkumu, technologie a inovace – FFG

Rakouská agentura pro podporu výzkumu, technologie a inovace je národní finanční instituce pro aplikovaný výzkum a vývoj v Rakousku. Nabízí komplexní služby pro rakouské podniky, výzkumné instituce a výzkumníky - od řízení veřejných programů financování po poradenské služby ve všech fázích vývoje a technologických inovací, od podpory pro integraci do evropských výzkumných programů a sítí až k podpoře rakouských zájmů na evropské i mezinárodní úrovni. FFG poskytuje informace o novinkách, událostech a otevřených výzvách a ucelený přehled o dostupných veřejných programech podpory podnikání pro aplikovaný výzkum a vývoj v Rakousku. Firmy si na webových stránkách FFG opět mohou zvolit, o jakou konkrétní tematickou oblast podpory se zajímají. Na výběr mají z oblasti life sciences, informačních technologií, materiálu a výroby, energetiky a životního prostředí, bezpečnosti a zabezpečení, lidských zdrojů, pohyblivosti a prostoru.¹⁶⁴ Jménem FFG provádí institut KMU Forschung Austria pravidelně již více než 30 let monitorování výsledků

¹⁶⁰ Gründerservice WKÖ, *Sicher gründen - Erfolgreich bleiben*

¹⁶¹ OeKB, *Das ganze im Blick*

¹⁶² OeKB, *Soft Loans*

¹⁶³ Export Fonds, *Die Exportfinanzierung für Ihr KMU*

¹⁶⁴ FFG, *Die Österreichische Forschungsförderungsgesellschaft FFG*

podporovaných projektů FFG a všechny monitorovací zprávy jsou k dispozici na internetových stránkách.¹⁶⁵

KMU Forschung Austria

Rakouský institut pro výzkum malých a středních podniků se specializuje na sociální a ekonomický výzkum se zaměřením na malé a střední podniky, kterým poskytuje různé studie, analýzy, hodnocení a spravuje databáze. Rakouský institut pro výzkum MSP byl založen v roce 1954 jako nezávislá, soukromá, nezisková organizace, která pracuje pro vládní organizace a podnikatelské sdružení na mezinárodní, národní a regionální úrovni. Hlavními adresáty jsou zejména instituce veřejného sektoru odpovědné za tvorbu hospodářské politiky a opatření pro rozvoj podnikání, dále samotné podniky a jejich poradci (vedení, daňový poradci, členové dozorčích rad, banky, atd.) a rovněž i vysoké školy a další instituce vzdělávání a výzkumu. Výzkumné výstupy jsou obvykle k dispozici také veřejnosti. Rakouský institut pro výzkum MSP úzce spolupracuje s výzkumnými institucemi z téměř každé evropské země a mnoha mezinárodními organizacemi, a je mimo jiné členem sítě Rakouského sdružení pro výzkum (ACR) a Evropské sítě pro sociální a ekonomický výzkum (ENSR).¹⁶⁶

¹⁶⁵ FFG, *Wirkungsmonitoring der FFG Förderung*

¹⁶⁶ KMU Forschung Austria, *Institutsprofil*

4 PODPORA PODNIKÁNÍ V NĚMECKU

Německý systém podpory podnikání je stejně jako v případě Rakouska velmi propracovaný a s ohledem na velikost Německa a počet spolkových zemí také mnohem složitější. Stejně jako v Rakousku je i v Německu povinné členství v Hospodářské komoře, resp. v hospodářských komorách jednotlivých spolkových zemí, a vedle toho zde funguje celá řada podpůrných programů a iniciativ a působí obrovské množství institucí zabývajících se podporou MSP. Hospodářská podpora regionů leží podle německé ústavy v rukou jednotlivých spolkových zemí, které si sami určují své priority podle konkrétních problémů, s kterými se daná spolková země potýká, a poté samy provádějí regionální opatření, vybírají a schvalují podpůrné rozvojové projekty a rozhodují o přidělování prostředků. Stát se pouze podílí na rámcovém plánování a na spolufinancování s cílem zlepšit komplexně regionální hospodářskou infrastrukturu.¹⁶⁷ Je pozoruhodné a ne zcela obvyklé, že i přes velkou různorodost např. v postojích jednotlivých německých politických stran či v řešení problémů, se německé politika dokáže v otázkách národního zájmu sjednotit, spolupracovat a výsledkem je efektivně fungující systém.

4.1 Ekonomická situace Německa

Spolková republika Německo je demokratický a sociální ústavní stát, který tvoří 16 spolkových zemí (Bundesländer), má nejvíce obyvatel ze všech členských zemí EU (82 milionů) a zaujímá celkovou rozlohu 356 854 km². Řadí se mezi nejvíce rozvinuté a nejvýkonnější průmyslové země světa a po USA, Japonsku a Číně má čtvrté největší národní hospodářství, které je zároveň i největším a nejdůležitějším trhem Evropské unie. Spolu s Belgií, Nizozemskem, Francií, Itálií a Lucemburskem patří Německo k zakládajícím zemím EU (1952), od roku 1985 je členem Schengenského prostoru a v roce 1999 vstoupilo do eurozóny.¹⁶⁸

Tabulka 15: Základní makroekonomické ukazatele Německa v období 2011 – 2013

Rok	HDP (v mld. EUR)*	HDP na obyvatele (v EUR)**	Růst HDP (v %)	Míra nezaměstnanosti (v %)	Míra inflace (v %)
2013	2 737, 6	31, 775	+ 0,4	5, 3	1, 6
2014	2 832, 7	32, 743	+ 1,8	5, 1	1, 1

* v běžných cenách

** v běžných cenách a paritě kupní síly

Zdroj: WKÖ, 2014, Statistical Yearbook

Tabulka 15 zobrazuje základní makroekonomické ukazatele Německa v letech 2013 a 2014. HDP Německa má z dlouhodobého hlediska rostoucí tendenci, v roce 2013 činil HDP 2 737, 6 mld. EUR, což bylo nejvíce ze všech členských zemí EU. V roce 2013 však nastal i v německé ekonomice největší útlum od hospodářské krize v roce 2009 z důvodu růstu spotřebních výdajů, který nebyl schopný snížit objem čistého exportu a investic. HDP tedy vzrostlo pouze o 0, 4 %, ale i přesto

¹⁶⁷ SKOKAN, 2009

¹⁶⁸ Evropská komise, *Německo, Jak funguje Evropská unie*

vykazovalo Německo jeden z největších růstů v porovnání s ostatními zeměmi v rámci eurozóny. Míra inflace dosáhla v roce 2013 1,6 % a míra nezaměstnanosti klesla dokonce na 5,3 %. Přesto zůstávají ukazatele na německém trhu práce poměrně stabilní. Německo je tradiční evropská průmyslová velmoc, takže nejdůležitějším sektorem hospodářství je především průmysl, služby a zemědělství se zde nacházejí pod průměrem EU.¹⁶⁹ Německo vykazuje velké regionální disparity mezi jednotlivými spolkovými zeměmi v hospodářské výkonnosti a úrovni, v nezaměstnanosti a např. ve výdajích na vědu a výzkum.

4.1.1 Podnikatelské prostředí Německa

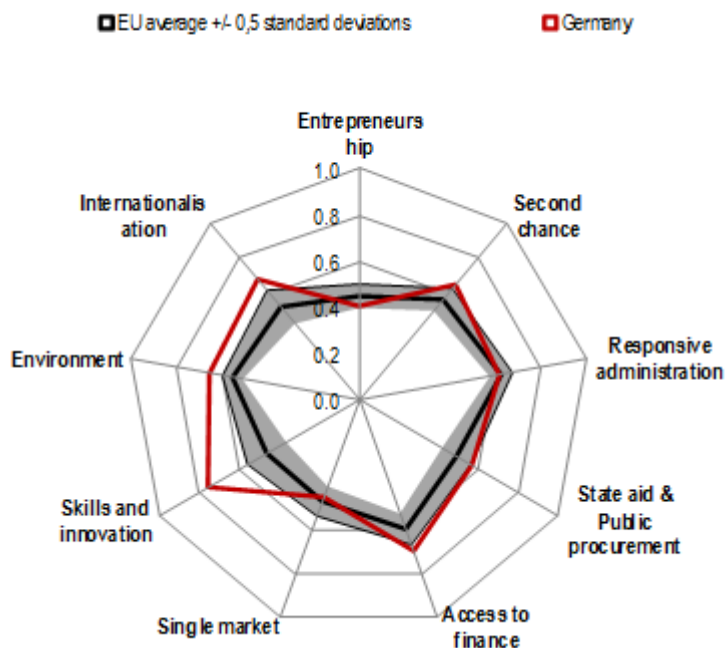
Celkově velmi příznivé podnikatelské prostředí se samozřejmě odráží v SBA profilu Německa, který zůstává jedním z nejlépe hodnocených ze všech členských států a kde se Německo v hlavních kategoriích pohybuje nad průměrem EU. Mezi nejsilnější oblasti patří dovednosti a inovace a také životní prostředí, dalšími silnými kategoriemi jsou přístup k financím, druhá šance, státní podpora a zadávání veřejných zakázek. V souladu s průměrem EU zůstává Německo v oblasti podnikání, administrativy, jednotného trhu a internacionalizace. Pokud existuje v německém celkově velmi úspěšném hospodářství nějaká slabší stránka, tak je to podnikatelská aktivita, neboť její míra zůstává relativně nízká a k tomu klesá počet nově založených podniků. Stávající podniky mohou totiž nabídnout potenciálním mladým a dobře kvalifikovaným podnikatelům výborné zaměstnanecké podmínky a kariérní příležitosti, kvůli čemuž se zakládání vlastního podnikání stává méně atraktivní a zejména více riskantní. Důvodem nízké úrovně podnikatelské a start-up činnosti může být také fakt, že německá populace stárne rychleji než u mnoha jiných členských států. Kromě toho, celkově velmi dobré podmínky pro podnikání se vyznačují určitým rozporem. Pokud jde o podmínky nabízené start-up firmám, především o přístup k financím a start-up postupy, Německo není zdaleka tak napřed ve srovnání s jinými státy EU ve stejném ekonomickém postavení. Zatímco současná situace ekonomiky a trhu práce v Německu působí dojmem, že není nutné aktivně rozšiřovat podnikatelskou základnu, je zlepšení stávajících podmínek pro začínající podniky klíčem k tomu, aby situace zůstala pozitivní i v dlouhodobém horizontu. Nicméně tato skutečnost nemá vliv na velmi pozitivní německé podnikatelské prostředí a na celkové výkony malých a středních podniků i během období krize, které byly na výborné úrovni.

Německo nadále pokračuje v zavádění prováděcích opatření adresovaných 9 z 10 oblastí v rámci SBA, příkladem je opatření pro online registraci společností, iniciativa malých a středních podniků, iniciativa kvalifikované pracovní síly, strategie snižování byrokracie a "Gründerland Deutschland" (Start-up země Německo). Největší pokrok byl zaznamenán v oblasti administrativy, kde federální vláda navrhla zákon o usnadnění zavádění elektronické veřejné správy s cílem zmírnit byrokratickou zátěž firem, a v oblasti přístupu k financím, v rámci které byla opatření zaměřena na posílení rizikového kapitálu a financování inovativních malých a středních podniků. Významného pokroku bylo dosaženo rovněž v internacionalizaci a dovednostech a inovacích díky opatřením na podporu vysoce kvalifikovaných pracovníků ze zahraničí. Německo má svého vyslance malých a středních podniků se sídlem v BMWi (Bundesministerium für Wirtschaft und Energie), jehož zavedení je považováno široce za velmi pozitivní, nicméně mnohé zúčastněné strany se domnívají, že by mohlo

¹⁶⁹ MZV ČR, *Německo, Ekonomická charakteristika země*

být daleko účinnější, pokud by pravidelné konzultace tohoto zástupce MSP byly rozšířeny o další z menších sdružení MSP, což se podstatně zlepšilo se zřízením "Junge Digitale Wirtschaft" Poradního výboru při BMWi, který přispěl k většímu zapojení malých a středních podniků. Příkladem zajímavé německé vládní politiky na podporu MSP je projekt INVEST - Investiční grant pro business angels, jehož cílem je motivovat nové a již aktivní business angels firmy k investicím v Německu, a tím zjednodušit přístup a dostupnost rizikového kapitálu pro inovativní MSP. Toto inovativní opatření podporuje business angels investory přímo tím, že po splnění určitých standardů mohou obdržet grant ve výši 20 % z jejich investic, z čehož těží nepřímo zároveň MSP.¹⁷⁰

Schéma 3: SBA profil Německa

Zdroj: European Commission, 2014 SBA Fact Sheet Germany

4.1.2 Postavení MSP v ekonomice Německa

Stejně jako v celé EU také v Německu poskytuje nejvíce pracovních míst a vytváří nejvyšší přidanou hodnotu kategorie malých a středních podniků, nicméně se zde vyskytují menší odlišnosti. Zaprvé, průměrná velikost firmy je zde větší než v rámci EU, a proto se zde nachází méně mikropodniků než v ostatních zemích EU a podíl těchto mikropodniků na zaměstnanosti představuje pouze dvě třetiny ve srovnání se zbytkem EU. Rovněž podíl celé kategorie MSP na zaměstnanosti a podíl MSP na přidané hodnotě je o 4 % nižší než v EU. Většina německých MSP působí v oblasti obchodu (27 %), kde vytvářejí více než čtvrtinu pracovních míst (26%) a 23% přidané hodnoty. V odvětví výroby generují téměř stejnou přidanou hodnotu (22 %), což odráží význam odvětví výroby pro MSP v Německu a pro německé hospodářství celkově. Také high-tech průmyslové oblasti jsou pro německé MSP z hlediska přidané hodnoty významnější než v rámci EU. Zaměstnanost a přidaná hodnota v sektoru stavebnictví vzrostla mnohem více než v kterékoliv jiné zemi EU, v průběhu let 2008 – 2013 se zde přidaná

¹⁷⁰ European Commission, 2014 SBA Fact Sheet Germany

hodnota generovaná malými a středními podniky zvýšila o 26 % a počet pracovních míst vytvořených MSP vzrostl o 17 %.

Výkon malých a středních podniků v Německu byl od roku 2008 výjimečný, neboť ve srovnání s většinou ostatních členských států zde počet MSP vykazoval rostoucí tendenci i v období krize. Během let 2009 - 2013 bylo založeno více než 160 000 malých a středních podniků a ve stejném období se počet pracovních míst vytvořených v malých a středních podnicích zvýšil o více než 1, 5 milionu na přibližně 16, 7 milionů v roce 2013. Příčinu tohoto pozitivního vývoje je nutno hledat právě v celkově velmi příznivém podnikatelském prostředí v Německu.¹⁷¹

Tabulka 16: Základní ekonomické údaje o MSP v Německu v roce 2013

	Počet MSP		Počet zaměstnanců		Přidaná hodnota	
	Počet	Podíl	Počet	Podíl	Počet*	Podíl
MSP	2 201 144	99, 5 %	16 720 674	62, 7 %	792	54, 4 %
Velké podniky	10 608	0, 5 %	9 941 295	37, 3 %	664	45, 6 %
Celkem	2 211 752	100 %	26 661 969	100 %	1 456	100 %

* v bilionech EUR

Zdroj: European Commission, 2014 SBA Fact Sheet Germany

4.2 Podpora ze strukturálních fondů EU

Německo je administrativně rozděleno na 16 spolkových zemí s vlastní vládou, 19 vládních krajů, 402 okresů a 11 093 obcí. Jak již bylo řečeno v úvodu kapitoly, východiska k regionální politice a silné úloze jednotlivých spolkových zemí v regionálním plánování jsou deklarována již v německé ústavě.¹⁷²

Tabulka 17: Regionální struktura Německa podle NUTS

NUTS	Počet	Název
NUTS1	16	Spolkové země (Länder)
NUTS2	19	Vládní obvody (Regierungsbezirke)
NUTS3	402	Okresy (Kreise)
LAU1	1 269	Sdružení obcí (Gemeindeverbände)
LAU2	11 093	Obce (Gemeinden)

Zdroj: Statistisches Bundesamt, Verwaltungsgliederung in Deutschland am 31. 03. 2015 (1. Quartal)

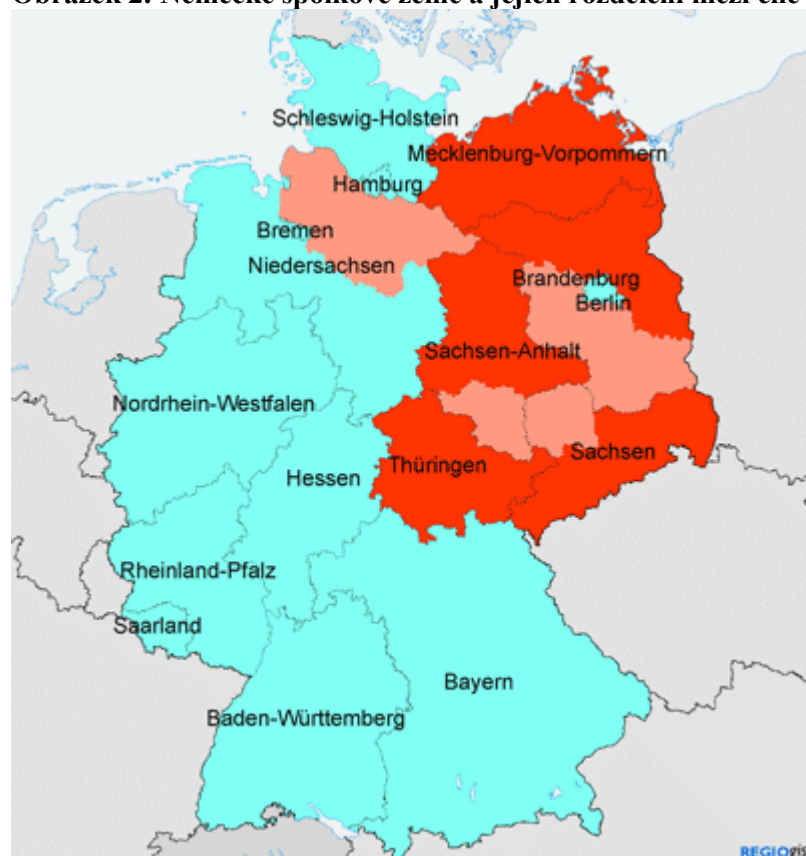
Hlavním koordinačním orgánem regionální politiky v Německu je Spolkové ministerstvo pro hospodářství a energii (Bundesministerium für Wirtschaft und Energie, BMWi), které koordinuje strukturální fondy EU, připravuje národní strategického referenčního rámce Německa, propojuje zájmy mezi státní úrovní a spolkovými zeměmi v otázkách podpory ze strukturálních fondů atd.

¹⁷¹ European Commission, 2014 SBA Fact Sheet Germany

¹⁷² SKOKAN, 2009

Dalšími orgány, které se podílejí na realizaci programů ze strukturálních fondů EU, jsou spolková ministerstva práce a sociálních věcí, dopravy, financí a vzdělávání. Základním nástrojem regionální politiky Německa jsou rámcové plány pro Společné úkoly (Gemeinschaftsaufgaben – GA) státu a spolkových zemí, které slouží k řešení regionálních problémů a také jako pomocný nástroj pro využívání strukturálních fondů EU. Společný úkol pro zlepšení regionální hospodářské struktury (Verbesserung der regionalen Wirtschaftsstruktur, GRW), který vznikl již v roce 1969, patří v rámci regionální podpory v Německu ke stěžejním prvkům určeným k regionálnímu rozvoji. Na realizaci GA GRW se podílí také EU prostředky z fondu ERDF, avšak z 50 % poskytuje finance stát a z druhé poloviny příslušná spolková země problémového regionu.¹⁷³

Obrázek 2: Německé spolkové země a jejich rozdělení mezi cíle EU

Zdroj: European Commission, Regional Policy – Inforegio, Deutschland

Obrázek 2 zobrazuje rozdělení německých spolkových zemí z hlediska politiky soudržnosti. Východní část Německa (červená barva) patří do cíle Konvergence a rozvinutější západní část (modrá barva) do cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Čtyři okresy cíle Konvergence, Brandenburg-west (Západní Braniborsko), Lüneburg, Leipzig (Lipsko) a Halle, jsou tzv. statistické phasing-out regiony, kde byl zaveden přechodný režim, v jehož rámci se financování snižuje postupně. Právě mezi východními a západními částmi se objevují největší regionální disparity a tzv. východní země, i přes mohutnou a dlouhodobou hospodářskou pomoc, vykazují s výjimkou Saska nižší hospodářskou

¹⁷³ Tamtéž

úroveň, podstatně vyšší nezaměstnanost (častokrát téměř dvojnásobnou), výrazně nižší výdaje na VaV atd.¹⁷⁴

Tabulka 18: Operační programy v Německu v programovém období 2007 – 2013

Operační program	Fond	Alokace v mil. EUR
Cíl 1		
OP Doprava pro Spolkovou republiku Německo	ERDF	1 521
OP Brandenburg	ERDF + ESF	1 499 + 620
OP Mecklenburg-Vorpommern	ERDF + ESF	1 252 + 418
OP Niedersachsen-Region Lüneburg	ERDF + ESF	589 + 210
OP Sachsen	ERDF + ESF	3 091 + 872
OP Sachsen-Anhalt	ERDF + ESF	1 932 + 644
OP Thüringen	ERDF + ESF	1 478 + 629
OP Lidské zdroje pro Spolkovou republiku Německo	ESF	1 326
Cíl 2		
OP Baden-Württemberg	ERDF + ESF	266 + 143
OP Bayern	ERDF + ESF	310 + 576
OP Berlin	ERDF + ESF	336 + 876
OP Bremen	ERDF + ESF	89 + 142
OP Hamburg	ERDF + ESF	91 + 35
OP Hessen	ERDF + ESF	187 + 264
OP Niedersachsen (ohne R. Lueneburg)	ERDF + ESF	237 + 639
OP Nordrhein-Westfalen	ERDF + ESF	684 + 1 283
OP Rheinland-Pfalz	ERDF + ESF	114 + 218
OP Saarland	ERDF + ESF	87 + 198
OP Schleswig-Holstein	ERDF + ESF	100 + 374
OP Lidské zdroje pro Spolkovou republiku Německo	ESF	2 162
Cíl 3		
Programy Evropské územní spolupráce		851
Celkem		26 340

Zdroj: European Commission, Cohesion Policy 2007 – 2013, Germany

Pro programové období 2007 – 2013 bylo k realizaci celkem navrženo 36 operačních programů financovaných z EFRD a ESF, přičemž „z ERDF bylo financováno 18 operačních programů, z toho 17 operačních programů pro jednotlivé spolkové země (16 je za spolkové země a zvláště 1 OP pro Lüneburg ve spolkové zemi Dolní Sasko). Spolkovým operačním programem pro celé území je OP Dopravní infrastruktura pro Spolkovou republiku Německo pro cíl Konvergence, disponuje prostředky ve výši 1, 52 mld. EUR. Dalších 18 operačních programů je financováno z ESF. Opět se jedná o 17 operačních programů pro spolkové země (16 plus 1 OP pro Lüneburg) a 1 spolkový program Lidské zdroje pro celé území. Ten spadá současně pod cíl Konvergence i Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a disponuje prostředky ve výši 1, 33 mld. EUR.“¹⁷⁵ Operačních programů v rámci cíle Evropská územní spolupráce bylo navrženo celkem 19 v hodnotě 800 mil. EUR.¹⁷⁶

¹⁷⁴ SKOKAN, 2009

¹⁷⁵ Tamtéž

¹⁷⁶ Regional Policy – InfoREGIO, Cohesion Policy 2007-2013, Deutschland, Programme Summaries

Stejně jako v Rakousku ani v Německu neexistují tematické operační programy, kromě OP Dopravní infrastruktura a OP Lidské zdroje pro Spolkovou republiku Německo. Malé a střední podniky tedy mohou žádat o dotace pouze v rámci jednotlivých regionálních operačních programů, popřípadě z programů přeshraniční a meziregionální spolupráce. Tabulka 19 uvádí příklad prioritních oblastí Národního strategického referenčního rámce Německa (NSRR_DE 2007), které jsou rozpracovány v rámci regionálních operačních programů podle definovaných specifických podmínek, aby řešily jednotlivé regionální disparity v regionech.

Obrázek 3: Prioritní oblasti regionálních operačních programů východních zemí

Spolková země	Prioritní oblast operačního programu
Brandenburg	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora investic a inovačních procesů v podnicích • Rozvoj infrastruktury pro inovace, techniku a vzdělávání • Podnikání, cestovní ruch a dopravní infrastruktura • Životní prostředí a rozvoj měst
Mecklenburg-Vorpommern	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora inovací, vědy a výzkumu, vzdělávání a školení • Zvyšování konkurenceschopnosti a flexibility zejména malých a středních podniků (MSP) • Zlepšování rámcových podmínek pro investování zejména pro MSP • Rozvoj a rozšiřování infrastruktury pro udržitelný růst

Zdroj: Skokan 2009

4.3 Institucionální zajištění podpory MSP v Německu

Německý systém podpory je z institucionálního hlediska velmi propracovaný a decentralizovaný, stejně jako systém v Rakousku. Ačkoliv jsem prostřednictvím e-mailové korespondence oslovila stejný počet institucí jako v případě Rakouska, reakce na mé dotazy však byly mnohem střídmější a zdaleka ne tak pohotové. Při zpracování této části proto budou využity zejména internetové stránky jednotlivých institucí. Z tohoto důvodu nebylo lehké se v daném množství institucí a poměrně složitém systému orientovat. Německý systém podpory podnikání lze jistě hodnotit jako úspěšný. Tento úspěch spočívá zejména v kombinaci několika faktorů, kterými jsou zprostředkování informací, poskytování podpůrných opatření a zajišťování asistence na zahraničních trzích. Celý systém je situován ve státních a hospodářských strukturách, kterým byly svěřeny vymezené pravomoci a které jsou ostatními institucemi také náležitě respektovány. Systém podpory podnikání v Německu se může stát pro mnoho dalších zemí inspirací, je však třeba mít na paměti, že jeho kořeny vychází ze specifického základu, který byl determinován celou řadou proměnných, a proto zajisté není aplikovatelný do zcela odlišného prostředí. „Systém podpory v Německu je tvořen třemi základními pilíři, kterými jsou kooperace zahraničních obchodních komor (AHK), Germany Trade & Invest a dále pak hospodářského oddělení Velvyslanectví SRN. Zahraniční obchodní komory jsou přitom součástí Průmyslového a obchodního sněmu komor (DIHK). Portál zahraničních hospodářských vztahů spolkové vlády iXPOS dále nabízí podnikům přehled různých podpůrných opatření.“¹⁷⁷

¹⁷⁷ HK ČR, *Institucionální podpora v Německu*

Ministerstvo hospodářství a energetiky - Bundesministerium für Wirtschaft und Energie

Ministerstvo hospodářství a energetiky (BMWi) je stěžejní institucí spolkové regionální politiky a hlavním koordinačním orgánem v oblasti strukturálních fondů EU v Německu. Dále se podílí na přípravě národního strategického referenčního rámce, propojuje zájmy mezi státní úrovní a soukromou sférou a usiluje o progresivní hospodářskou politiku s cílem zajistit vyšší zaměstnanost a lepší podmínky pro průmysl a malé a střední podniky.¹⁷⁸

Germany Trade & Invest (Bundesagentur für Aussenwirtschaft)

Germany Trade & Invest je agentura pro podporu hospodářství a investic Spolkové republiky Německo. Jejím posláním a úkolem je propagovat Německo jako atraktivní lokalitu pro hospodářství, investice a technologie a zároveň přilákat nové investory a dále shromažďovat a poskytovat informace o světových trzích, a tím usnadnit německým podnikům přístup na tyto trhy. Za tímto účelem působí v zahraničí včetně místních spolupracovníků přibližně 100 specialistů, jejichž úkolem je zpracovat získané informace, často i exkluzivní, a postoupit je své německé centrále v Kolíně nad Rýnem. Spolupracovníci Spolkové agentury tedy nejsou činní pro jednotlivé firmy, podléhají pouze agentuře a výsledky jejich rešerší jsou všeobecně přístupné. V místě svého působení vystupují jako reprezentanti Spolkového ministerstva hospodářství. Agentura také spravuje internetový portál iXPOS, který je „centrálním informačním místem servisních nabídek více než 70 institucí, poskytujících služby na podporu zahraničního obchodu. Vedle spolkových ministerstev figurují na portále špičkové organizace německého hospodářství, německé zahraniční hospodářské komory, finanční instituce, spolkové země a další organizace.“¹⁷⁹Sít stálých specialistů rozšiřují podle potřeby zvláštní korespondenti, kteří jsou vysíláni z aktuálních důvodů přímo z kolínské centrály. Databáze Spolkové agentury je přístupná přes internetové stránky a řada informací jako celní tarify či adresy je bezplatná, za detailní informace se ale platí poplatek zpravidla ve výši 2,50 až 5 EUR.¹⁸⁰ Rubrika Datenbank-Recherche obsahuje 7 kategorií:¹⁸¹

- země a trhy
- clo
- právo
- vypsané zakázky
- rozvojové projekty
- adresy
- obchodní kontakty

Portál Existenzgründer

Existenzgründer (Existenzgründer.de) je portál, který v roce 2004 uvedlo do provozu Spolkové ministerstvo hospodářství a práce (BMWA), čímž byl zajištěn německým zakladatelům nových firem

¹⁷⁸ IHK Berlin, Evers, e-mailová korespondence

¹⁷⁹ Businessinfo.cz, *Exportní velmoc Německo: podpora vývozců prostřednictvím státu a hospodářských institucí*

¹⁸⁰ Germany Trade & Invest, *Agency Profile*

¹⁸¹ Businessinfo.cz, *Exportní velmoc Německo: podpora vývozců prostřednictvím státu a hospodářských institucí*

centralizovaný přístup k velkému počtu pro ně důležitých informací. Těmito informacemi jsou zejména metodické postupy pro založení firmy, a to včetně formulářů, vzorových smluv a dalších podstatných dokumentů. Jelikož se německý, český, i jakýkoliv další podnikatel nachází ve stejné pozici a jsou si navzájem rovni, mohou tak tyto služby využít všichni bez ohledu na svůj domovský stát.¹⁸²

Hospodářská komora Německa

V Německu je pro podniky povinné členství v obchodních a průmyslových komorách, stejně tak v řemeslnických a profesních komorách. Ze zákona je zde povinnost podniků stát se členy Průmyslové a obchodní komory, konkrétně v pobočce v závislosti na místě sídla dané firmy (Industrie-und Handelskammer). Pokud se jedná o řemeslné činnosti, pak se musí stát obdobně členem komory řemesel (Handwerkskammer). Navíc je v SRN povinnost členství v profesní komoře, nebo může postačit zápis do obchodního rejstříku. V příloze Živnostenského řádu je však seznam určitých řemesel, která jsou výjimkou a u nichž postačí členství ve výše zmíněné komoře řemesel. Některá povolání mají nad to své zvláštní profesní komory, jako například architekti, farmaceuti nebo obchodníci s mléčnými produkty. Z povahy těchto povolání je totiž nutné mít odborné a kvalifikační předpoklady a splňovat zákonné podmínky pro získání licence, bez které není možné povolání vykonávat.¹⁸³

Německé zahraniční obchodní komory - Deutsche Aussenhandelskammern (AHK)

Německá zahraniční obchodní komora a síť jejích poboček poskytuje MSP pomoc ve formě poradenských služeb cílených na vnější trhy po celém světě. Síť AHK je tvořena přibližně 120 zahraničními komorami německými komorami, které jsou situovány v 80 zemích všech světových kontinentů. Obvykle jsou jednotlivé AHK finančně nezávislé instituce, neboť většina jejich příjmů plyne z jimi poskytovaných služeb, kterými jsou např. zprostředkování informací o legislativě regulující export a import, cla, investiční podmínky v zahraničí, dále pak o měnových předpisech a různých marketingových a investičních strategiích využitelných pro německé společnosti. *„AHK radi firmám přímo na místě a pomáhají jim navazovat mezinárodní obchodní kontakty. Základní informace se poskytují zdarma, ale za podrobnou analýzu a zvláštní individuální poradenství se platí. Kromě toho AHK fungují jako první zastávka a hlavní zprostředkovatel pro firmy z hostitelské země, které si přejí obchodovat v Německu.“*¹⁸⁴ AHK jsou rovněž prospěšné pro německou vládu, neboť přebírají část agendy, kterou by jinak byly nuceny vykonávat jiné státní instituce. Hlavní výhodou služeb AHK lze spatřovat v tom, že MSP jsou prostřednictvím nich schopny získat informace o daném zahraničním trhu přímo od instituce, která přímo v daném místě působí. Podle dostupných údajů mohou AHK za rok zprostředkovat až 100 000 obchodních kontaktů, čehož dosahují zejména integrací do místních podnikatelských komunit daných států, kterým jsou přirozeně prospěšné stejným způsobem, jako těm německým, neboť jim jsou schopny dodat kontakty, ke kterým by se jinak nedostaly. Toto tvrzení je podepřeno faktem, že přibližně dvě třetiny členských firem z celkových zhruba 40 000 nejsou německé. *„Od roku 2006 je k dispozici nová koncepce služeb nazvaná „DEinternational“*

¹⁸² MZV ČR, *Podnikání v SRN*

¹⁸³ MZV ČR, *Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu*

¹⁸⁴ Evropská komise, *Podpora internacionalizace malých a středních podniků*

(www.deinternational.de). Pod tímto názvem nabízejí AHK celosvětově základní služby ve srovnatelnější podobě a rozšiřují sortiment svých speciálních služeb. Prostřednictvím spolupráce s dalšími partnery také rozšířily sortiment služeb, pokud jde o propagaci zahraničního obchodu.¹⁸⁵

AHK tedy poskytují níže uvedenou širokou škálu služeb:

- zprostředkování obchodních partnerů
- řešerše kontaktů
- virtuální kanceláře (office in office)
- řešerše marketingových informací
- právní informace
- informace v oblasti daňového práva
- fiskální zastoupení
- informace o celní problematice
- inkasa finanční vyrovnání
- vrácení daně z obratu
- zakládání firem
- personální služby
- vystavovatelské služby

¹⁸⁵ Tamtéž

5 KOMPARACE SYSTÉMŮ V JEDNOTLIVÝCH ZEMÍCH

V této kapitole se zaměřím na stručné srovnání poznatků zjištěných či vyplývajících z předešlých kapitol a podkladem při zpracování mi rovněž bude sběr dat poskytnutých při osobní konzultaci a e-mailových korespondencích s představiteli domácích i zahraničních institucích orientujících se na oblast podpory podnikání. V závěru provedu syntézu těchto poznatků s interpretací vlastních názorů a doporučení pro Českou republiku.

5.1 Obecné srovnání ekonomik

Na základě informací, které vyplynuly z předchozích kapitol, a také údajů zobrazených v tabulce 10 je možné tvrdit, že z hlediska obecného srovnání vybraných ekonomik lze najít několik podobností v České republice a Rakousku. Jejich společným znakem je fakt, že obě země se dají charakterizovat jako malé otevřené ekonomiky, ve kterých je jedním ze stěžejních odvětví export a zahraniční obchod. Obě země mají také společného významného obchodního partnera, a to Německo. Mezi další podobné rysy těchto dvou zemí lze zařadit polohu ve střední Evropě, rozlohu, počet obyvatel a dále jisté kulturní podobnosti a vazby, které mohly vznikat v minulosti do roku 1918 během společného historického vývoje. I přes odlišný jazyk si je obyvatelstvo těchto zemí podobné a blízké. V případě Německa lze najít podobnosti pouze v poloze, kdy Česká republika i Rakousko s Německem sousedí. I přesto, že Německo se řadí mezi nejvyspělejší země nejen v rámci EU, z údajů uvedených v tabulce 19 vyplývá, že Rakousko je na tom lépe ve dvou ukazatelích – má vyšší HDP na obyvatele a nižší míru nezaměstnanosti, což by mohlo vypovídat o lepším stavu ekonomiky, nicméně rozdíly mezi hodnotami nejsou nijak markantní ve srovnání s Českou republikou. Původ těchto nepatrných rozdílů lze spatřovat ve větších regionálních rozdílech mezi východními a západními spolkovými zeměmi Německa, kdy hospodářská úroveň východních regionů je srovnatelná s Českou republikou, a naopak hospodářská úroveň západního Německa koresponduje s úrovní Rakouska. Nejvyšší hodnoty v míře nezaměstnanosti dosahuje Česká republika a v míře inflace Rakousko.

Tabulka 19: Srovnání ekonomických ukazatelů

	Rozloha (v km ²)	Počet obyvatel (v tis.)	HDP na obyvatele (v EUR v PPP)*	Míra nezaměstnanosti (v %)	Míra inflace (v %)
ČR	78 870	10 521	20, 619	7, 0	1, 4
Rakousko	83 879	8 480	33, 350	4, 9	2, 1
Německo	357 127	82 335	31, 775	5, 3	1, 6

*v běžných cenách a paritě kupní síly

Zdroj: WKÖ, 2014, Statistical Yearbook

5.2 Podnikatelské prostředí

Při srovnání podmínek podnikání v jednotlivých zemích v předchozích kapitolách jsem čerpala data z dokumentů vydaných Evropskou komisí v roce 2014, tzv. SBA Fact Sheets 2014.

V první řadě mají všechny srovnávané země podobnou geograficky výhodnou pozici. Dále lze najít podobnost v administrativní náročnosti mezi Českou republikou a Rakouskem, neboť podle SBA

právě v oblasti administrativy skončily hluboko pod průměrem EU. Německo vyniká v oblasti přístupu k financím a dovedností a inovací, kde se pohybuje vysoko nad průměrem EU. Stejně jako Rakousko dosahuje nadprůměrných hodnot také v oblasti životního prostředí. Naopak Česká republika má v těchto oblastech stále spíše nedostatky. Avšak v oblasti dovedností a inovací byla také nad průměrem EU a nevedla si špatně ani v oblasti státní podpory a zadávání veřejných zakázek, kde také vyskočila nad průměr EU. Na druhé straně skončila hluboko pod průměrem EU v oblasti internacionalizace a k významným slabinám patří také nedostatek kapitálu a zejména obtížný přístup k financím celkově.

Ve srovnání podmínek pro podnikání si tedy Česká republika z vybraných zemí vede nejhůře, což potvrzuje rovněž studie "Doing Business 2013" vytvořená Světovou obchodní bankou, která uvádí, že ohledně podnikatelského prostředí se Česká republika pohybuje v rámci střední Evropy až na úplném konci, a to nejen za ekonomicky velmi rozvinutými zeměmi Rakouskem a Německem, ale také za Polskem, Maďarskem a Slovenskem, což jsou s Českou republikou srovnatelné státy.¹⁸⁶

5.3 Postavení MSP

Tabulka 20 srovnává malé a střední podniky podle jejich počtu a podílu na všech podnicích v daných zemích. Lze si všimnout, že malé a střední podniky tvoří v České republice největší podíl (99,9 %), a velké podniky představují pouze 0,1 % všech podniků v ČR. Naopak v Německu je podíl velkých firem největší z těchto třech zemí. Zajímavý je rozdíl v počtu podniků v České republice a Rakousku. Počet velkých podniků je s ohledem na počet obyvatel téměř totožný, avšak počet malých a středních podniků je mnohem větší v České republice. I přes větší počet obyvatel v ČR je tento rozdíl opravdu významný. To může být způsobeno velkým množstvím živnostenských oprávnění fyzických osob v České republice.

Tabulka 20: Srovnání počtu malých a středních podniků v roce 2013

	ČR		Rakousko		Německo	
	<i>Počet</i>	<i>Podíl</i>	<i>Počet</i>	<i>Podíl</i>	<i>Počet</i>	<i>Podíl</i>
Malé a střední podniky	1 007 121	99,9 %	307 330	99,7 %	2 201 144	99,5 %
Velké podniky	1 406	0,1 %	1 047	0,3 %	10 608	0,5 %
Celkem	1 008 527	100 %	308 377	100 %	2 211 752	100 %

Zdroj: European Commission, SBA Fact Sheets 2014 Czech republic, Austria, Germany

Z hlediska počtu zaměstnanců jsou podíly ve všech třech zemích velmi podobné, avšak je nutné zdůraznit, že vzhledem k mnohem nižšímu počtu malých a středních podniků v Rakousku není rozdíl v počtu zaměstnaných osob ve srovnání s Českou republikou až tak obrovský. Důvodem může být již zmíněný velký počet živnostenských oprávnění fyzických osob v České republice a zároveň sice menší koncentrace malých a středních podniků v Rakousku, ale za to s větším počtem zaměstnanců. Komparaci počtu zaměstnanců v malých a středních podnicích srovnávaných zemí zobrazuje tabulka 21.

¹⁸⁶ The World Trade Bank, *Doing Business 2013*

Tabulka 21: Srovnání počtu zaměstnanců v MSP v roce 2013

	ČR		Rakousko		Německo	
	Počet	Podíl	Počet	Podíl	Počet	Podíl
Malé a střední podniky	2 424 690	68,8 %	1 807 556	67,7 %	16 720 674	62,7 %
Velké podniky	1 100 327	31,2 %	861 863	32,3 %	9 941 295	37,3 %
Celkem	3 525 017	100 %	2 669 419	100 %	26 661 969	100 %

Zdroj: European Commission, SBA Fact Sheets 2014 Czech republic, Austria, Germany

Tabulka 22 zobrazuje srovnání vytvořené přidané hodnoty malými a středními podniky. Ve všech třech zemích vytváří MSP větší podíl přidané hodnoty než velké firmy. Nicméně v Rakousku je tento rozdíl velmi značný, neboť malé a střední podniky generují téměř dvakrát více přidané hodnoty než velké společnosti.

Tabulka 9: Srovnání přidané hodnoty vytvořené MSP v roce 2013

	ČR		Rakousko		Německo	
	Počet	Podíl	Počet	Podíl	Počet	Podíl
Malé a střední podniky	45	54,1 %	103	61,2 %	792	54,4 %
Velké podniky	38	45,9 %	65	38,8 %	664	45,6 %
Celkem	83	100 %	168	100 %	1 456	100 %

Zdroj: European Commission, SBA Fact Sheets 2014 Czech republic, Austria, Germany

5.4 Srovnání podpory MSP

Rakouský i německý systém podpory se od českého systému odlišuje zejména značnou decentralizací, neboť zpravidla všechny instituce mají své regionální pobočky a zastoupení v každé spolkové zemi, díky čemuž mohou být podnikům snadněji poskytovány komplexní odborné informace týkající se možností podpory a způsobů financování. Na regionální úrovni však není poskytováno pouze poradenství, ale také přímo jednotlivé finanční produkty. Dalším rozdílným znakem je zajisté vysoká úroveň organizace a fungování celého systému, především v oblasti nabídky finančních produktů určených pro MSP. Ve srovnání s Českou republikou jsou v Německu a Rakousku v mnohem větší míře využívány tzv. business angels a další formy rizikového kapitálu a zároveň v těchto zemích hrají mnohem větší roli různé fondy určené speciálně pro MSP. Česká republika se dále vyznačuje nedostatečnou spoluprací v oblasti výzkumu a vývoje se soukromými subjekty, ačkoliv v posledních letech se na tuto problematiku zaměřuje stále více pozornosti a situace se pomalu zlepšuje. Velký rozdíl lze najít z hlediska institucionálního zajištění, kde v Německu a Rakousku funguje mnoho specializovaných institucí, a to především finančních. Oproti tomu v České republice malé a střední podniky využívají podporu zejména ze strany Ministerstva průmyslu a obchodu, agentury CzechInvest, CzechTrade a Českomoravské záruční a rozvojové banky. Je nutné připomenout, že malé a střední podniky využívají hlavně prostředků ze strukturálních fondů EU, které jim poskytují operační programy, a to především OP Podnikání a inovace.

Ráda bych poznamenala, že v této části práce se nejedná o kritiku České republiky, neboť je důležité mít na paměti poněkud rozdílné ekonomické charakteristiky daných zemí a zejména rozdílný

historický vývoj, kterým byla Česká republika ovlivněna, a proto se potýká s řadou omezených možností

5.4.1 Srovnání podpory ze strukturálních fondů EU

Z oblasti regionální politiky je nutné zdůraznit rozdíl mezi spolkovými zeměmi Rakouska a Německa a českými regiony soudržnosti. Spolkové země mají pravomoc podílet se na tvorbě legislativy, což ovlivňuje nejen úroveň regionální politiky, ale rovněž úroveň dalších oblastí, mimo jiné systém podpory podnikání. Tuto skutečnost považují za pozitivní, neboť samotné spolkové země vědí nejlépe, s jakými problémy se regiony potýkají, a proto mohou velmi efektivně zacílit podporu do problémových oblastí.

V německé ústavě je přímo uvedeno, že hospodářský rozvoj regionů mají v rukou samotné spolkové země. V rukou státu jsou pouze programy GA a dále koordinace a dohlížení nad využíváním fondů EU. Tuto činnost provádí německé ministerstvo hospodářství a energetiky BMWI. V Rakousku má regionální politiku na starost 9 spolkových zemí a funkci koordinátora plní Úřad spolkového kancléřství a Rakouská konference pro územní plánování.¹⁸⁷ V České republice spadá oblast regionální politiky pod záštitu Ministerstva pro místní rozvoj a koordinacím orgánem pro poskytování dotací ze strukturálních fondů EU je Ministerstvo průmyslu a obchodu.

Jak je vidět v tabulce níže, nejvíce prostředků z těchto tří porovnávaných zemí plynulo v programovém období 2007 – 2013 právě do České republiky, z toho nejvyšší částka byla poskytnuta v rámci cíle Konvergence, do kterého v České republice spadalo 7 regionů soudržnosti z celkových 8. Německo mělo 7 hospodářsky slabých regionů, což jsou bývalé země NDR, ostatní regiony mohly čerpat podporu z druhého cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. V Rakousku patřilo 8 regionů do cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a pouze jeden region do cíle Konvergence. Z hlediska počtu finančních prostředků na obyvatele připadlo v tomto období nejvíce dotací na jednoho obyvatele v České republice, a to 2 537 EUR, v Německu a Rakousku jsou to mnohem nižší částky. Rozdíl představovaly také operační programy, resp. jejich struktura, neboť v České republice byl pro podporu MSP určen speciální operační program Podnikání a inovace, v rámci kterého mohla být českým podnikům poskytována ve velké míře také finanční podpora. Oproti tomu rakouské a německé MSP mohly využít podpory pouze v rámci regionálních programů.

¹⁸⁷ SKOKAN, 2009

Tabulka 10: Srovnání prostředků plynoucích ze strukturálních fondů EU (v EUR)

	Konvergence	Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	Evropská územní spolupráce	Celkem	Počet prostředků/počet obyvatel
Česká republika	25 883 mil.	419 mil.	389 mil.	26 692 mil.	2 537
Německo	16 079 mil.	9 409 mil.	851 mil.	26 340 mil.	320
Rakousko	177	1 027	257	1 461	172

Zdroj: European Commission, Cohesion policy 2007 – 13

Rozdíly lze vyzorovat také v jednotlivých strategických referenčních rámcích, kde si Česká republika definuje velké množství cílů, které jsou zároveň velmi obsáhlé, což může poukazovat na mezery v systému ČR. Naopak Německo a Rakousko si stanovily menší počet stručně vymezených cílů.

Shrnutím tedy je, že podpora ze strukturálních fondů EU je rozdílná, neboť každá země má rozdílné problémové oblasti a potřeby, na které navazují cíle v koncepčních dokumentech.

5.5 Doporučení

Inspirací a vzorem pro Českou republiku by se do budoucna mohl stát systém Rakouska i Německa. Oba fungují na velmi vysoké úrovni, mají dlouholeté zkušenosti z oblasti regionální politiky i podpory podnikání a jsou inovativní v zavádění nových opatření, služeb a produktů. Systém v České republice je stále ve velké míře závislý na finančních prostředcích plynoucích z Evropské unie, a proto by se měla do budoucna začít spoléhat spíše na podporu podnikání z jiných zdrojů.

Stát by se měl určitě více zaměřit na spolupráci se soukromým sektorem a rozvíjet nové způsoby financování, zejména podporu formou soukromého rizikového kapitálu a podporu business angels společností.

Česká republika by se měla snažit prosazovat neustálé legislativní změny zkvalitňující celý systém podpory podnikání a podnikatelského prostředí, tzn. opatření zjednodušující podmínky pro nové podniky, daňová zvýhodnění, balíčky produktů apod.

Dále by měl stát usilovat o zkvalitnění celého systému vzdělávání, s čímž je spojené i celoživotní vzdělávání (zde mohou připomenout specializované instituce na podporu vzdělávání jako např. WiFi v Rakousku) a zvyšování kvalifikace zaměstnanců.

Česká republika by měla v budoucnu klást důraz na moderní obory např. formou cílených dotací do určitých oblastí, zároveň však projít další oblasti jako poradenství a podporu tvorby sítě kontaktů, tedy klást určitý důraz na lidský faktor s přihlédnutím k faktu, že nositeli podnikání, inovací a nápadů jsou zpravidla lidé, nikoli instituce v podobě podniků.

Jasná marketingová podpora formou integrace služeb pod jednu střechu a maximální možné zjednodušení „klientského rozhraní“, a to alespoň navenek tak, jak to je u AWS v Rakousku nebo jak

lze pozorovat např. u CzechTrade nebo CzechInvest, aby podnikatelské subjekty využily podpory pro zvýšení své konkurenceschopnosti, a vzniknul tak systém, který je navenek jednoduchý a přitažlivý, klientsky orientovaný a který podporu aktivně nabízí, což by však mělo být primárně v zájmu státu.

ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo analyzovat systém podpory podnikání v České republice, Německu a Rakousku a následně provést jejich stručnou komparaci. Dílčím cílem bylo podat souhrnný základní přehled o situaci týkající se oblasti podnikání v daných zemích a představit hlavní znaky systémů, přičemž pozornost byla zaměřena zejména na stěžejní instituce působící v oblasti podpory malých a středních podniků.

Systém podpory podnikání v Rakousku i Německu je velmi propracovaným konceptem, který lze z institucionálního a geografického hlediska považovat za poměrně decentralizovaný, neboť většina institucí má zpravidla v každé spolkové zemi své regionální zastoupení. Dále jsou tyto systémy charakteristické vysokým stupněm provázanosti státu a soukromých subjektů, řadou podpůrných opatření v oblasti podnikání, povinným členstvím v hospodářských komorách a v neposlední řadě velkou koncentrací profesních sdružení, svazů a asociací. Další významnou součástí těchto dvou systémů je existence širokého spektra nástrojů určených na podporu klustrových iniciativ, které mají v obou zemích dlouholetou tradici.

Propracovanost systému a přikládanou důležitost malým a středním podnikům dokazuje mimo jiné to, že v Rakousku i Německu existuje řada specializovaných institucí, například i výzkumných zabývajících se výzkumem malých a středních podniků z ekonomického a sociálního hlediska, které se již řadu let úspěšně pohybují na poli podpory malých a středních podniků.

Systém v České republice je stále ve velké míře závislý na finančních prostředcích plynoucích z Evropské unie, a jelikož výše těchto poskytnutých prostředků z EU bude klesat s rostoucí úrovní podporovaných regionů, měla by se Česká republika do budoucna začít spoléhat spíše na podporu podnikání z jiných zdrojů a přizpůsobit stávající systém nebo se pokusit vytvořit nový. Měla by se také určitě více zaměřit na spolupráci se soukromým sektorem a rozvíjet nové způsoby financování, zejména financování formou soukromého rizikového kapitálu a podporu business angels společností. Česká republika by se měla snažit prosazovat neustálé legislativní změny zkvalitňující celý systém podpory podnikání a podnikatelského prostředí.

Přínos této diplomové práce vidím především v přehledném a komplexním nastínění systémů podpor podnikání v jednotlivých zemích, které doposud nebylo tímto způsobem zpracováno.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam literatury, monografie

1. ABRHÁM, J., ONDŘEJ J., PLCHOVÁ B., PULGRET M. *Ekonomické a právní aspekty podnikání v EU*. Praha: C.H.Beck, 2007. ISBN 80-7179-558-2.
2. LUKEŠ, M., JAKL, M. *Podnikání v České republice*. Praha: Oeconomica, 2012, 133 s. ISBN 978-80-2451-884-8.
3. MALACH, A. a kol. *Jak podnikat po vstupu do EU*. Praha: Grada Publishing, 2005, 528 s. ISBN 8024709066.
4. MANDYSOVÁ, I. *Podpora podnikání v České republice a v Evropské unii*. Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko-správní, 2009. ISBN 8073952203.
5. MLČOCH, J. *Praktický průvodce podnikovou ekonomikou: ekonomické analýzy pro podnikatele*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 1996, 229 s. ISBN 80-85943-11-5.
6. RYDVALOVÁ, P. *Malé a střední podnikání v podmínkách České republiky*. Vyd. 1. Liberec: VÚTS, 2011, 136 s. ISBN 978-80-87184-16-5.
7. PETŘÍČEK, V. *Česká podpora podnikání v evropském kontextu*. Corona Communications. Praha 2007. ISBN 978-80-903954-2 -8.
8. MUGLER, J. *Betriebswirtschaftslehre der Klein- und Mitterbetriebe*. 3., überarb. Aufl. Wien: Springer-Verlag, 1998, 292 s. ISBN 3211831983.
9. JÁČ, I., RYDVALOVÁ P., ŽIŽKA M. *Inovace v malém a středním podnikání*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2005, vi, 174 s. ISBN 8025108538.
10. VEBER, J., SRPOVÁ, J. *Podnikání malé a střední firmy*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012, 332 s. ISBN 978-80-247-4520-6.
11. KISLINGEROVÁ, E., NOVÝ, I. *Chování podniku v globalizujícím se prostředí*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005, xxvii, 422 s. ISBN 8071798479.
12. BARROW, C., JURNEČKA, S. *Základy drobného podnikání*. 1. vyd. Praha: Grada, 1996, 198 s. ISBN 8071692328.
13. TETŘEVOVÁ, L. *Veřejný a podnikatelský sektor*. 1.vyd. Praha: Professional Publishing, 2009, 190 s. ISBN 978-80-86946-90-0.
14. SYNEK, M. *Podniková ekonomika*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2002, xxv, 479 s. ISBN 80-7179-736-7.
15. VOCHOZKA, M., MULAČ, P.. *Podniková ekonomika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012, 570 s. ISBN 978-80-247-4372-1.
16. NOVOTNÝ, J. *Činitelé podněcující a tlumící zakládání a rozvoj malých a středních podniků v České republice jako členské zemi Evropské unie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 206 s. ISBN 978-80-7380-092-5.
17. VOJÍK, V. *Specifika podnikání malých a středních podniků v tuzemsku a zahraničí*. 1.vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 275 s. ISBN 978-80-7357-534-2.

18. VEBER, J., SRPOVÁ, J. *Podnikání malé a střední firmy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, 304 s. ISBN 80-247-1069-2.
19. HÁSOVÁ, J. *Právní otázky podnikání v SRN*. 1.vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, ISBN 978-80-7400-411-7.
20. JEŽEK, J. *Prostorová a regionální ekonomika*, 1.vyd. Plzeň: Vydavatelství ZČU, 1998, ISBN 80-7082-483-2.

Seznam elektronických zdrojů

21. BERANOVÁ, K. *Srovnání systémů nadnárodních programů podpory podnikání v České republice a v Irské republice* [online]. Brno, 2011. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze. Fakulta mezinárodních vztahů. Dostupné z: <http://www.vse.cz/vskp/eid/20574>
22. *Czech republic*. In: The world factbook. [online]. Central intelligence agency. [cit. 13. 11. 2014]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ez.html>
23. *CzechTrade*. [online]. [cit. 30. 11. 2014]. Dostupné z: <http://www.czechtrade.cz/>
24. ČERNÁ, I. *Formy a nástroje podpory podnikání v ČR a jejich komparace s Velkou Británií*. [online]. Praha, 2008. Disertační práce. Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů. [cit. 29. 11. 2014]. Dostupné z: <http://www.vse.cz/vskp/eid/6798>
25. *Českomoravská rozvojová a záruční banka*. [online]. [cit. 13. 02. 2015]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/dotace-a-financovani/cmzrb.html>
26. *Členské státy Evropské unie*. In: Jak funguje Evropská unie [online]. Evropská unie. [cit. 13. 11. 2014]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/index_cs.htm
27. *Definice mikropodniků, malých a středních podniků*. In: Podnikatelské prostředí. [online].Evropa. [cit. 09. 02. 2015]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/enterprise/business_environment/n26026_cs.htm
28. DOČEKALOVÁ, D. *Podpora podnikání ze strukturálních fondů EU* [online]. Brno, 2011. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko správní fakulta. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/201630/esf_m/DP_Dagmar_Docekalova.pdf
29. *Enterprise Europe Network*. In: Podpora podnikání. [online]. Centrum pro regionální rozvoj České republiky. [cit. 23. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.crr.cz/cs/podpora-podnikani/een-o-nas/>
30. *Evropská iniciativa „Small Business Act“ podporuje malé podniky a posiluje růst*. In: Tiskové zprávy. [online]. Evropská komise. [cit. 22. 11. 2014]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/press/press_releases/11_218_cs.htm
31. GAŽO, R. *Význam malých a středních podniků v ekonomice ČR A SR*. [online]. Praha, 2013. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze, Národohospodářská fakulta. Dostupné z: <http://www.vse.cz/vskp/eid/39233>

32. *Global Entrepreneurship Monitor 2013: Podnikatelská aktivita v České republice*. In: Malé a střední podnikání. [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu. [cit. 15. 11. 2014]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument149362.html>
33. *HDP 2015, vývoj HDP v ČR*. In: Makroekonomika. [online]. KurzyCZ. [cit. 13. 11. 2014]. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/makroekonomika/hdp/>
34. *Informace o fonděch*. In: Evropské strukturální a investiční fondy. [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. [cit. 25. 11. 2015]. Dostupné z: www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Informace-o-fondech-EU
35. International Trade Center. *SME and Export-Led Growth: Are there roles for public procurement programmes?* [online]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/wkshop_tanz_jan03/itcdemo3_e.pdf
36. *Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014–2020*. In: Malé a střední podnikání. [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu. [cit. 16. 11. 2014]. Dostupné z: www.mpo.cz/dokument119071.html
37. *Malé a střední podnikání*. In: Dotace, financování. [online]. BusinessInfo. [cit. 16. 11. 2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/dotace-a-financovani/male-a-stredni-podnikani.html>
38. *Malé a střední podniky (jejich místo a role v české ekonomice)*. In: Analýzy, komentáře. [online]. Český statistický úřad. [cit. 10. 02. 2015]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/ckta090307.doc>
39. *Malé a střední podniky*. In: O Parlamentu. [online]. Evropský parlament. [cit. 09. 02. 2015]. Dostupné z: www.europarl.europa.eu/aboutparliament/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.9.2.html
40. *NAŘÍZENÍ KOMISE (ES) č. 651/2014* ze dne 17. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy o ES prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné se společným trhem (obecné nařízení o blokových výjimkách). In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eurlex.europa.eu/legalcontent/CS/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2014:187:FULL&from=EN>
41. *Německo*. In: *Jak funguje Evropská unie* [online]. Europa. [cit. 30. 11. 2014]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/germany/index_cs.htm
42. *Německo: Ekonomická charakteristika země*. In: Ekonomika. [online]. Ministerstvo zahraničních věcí ČR. [cit. 30. 11. 2014]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/nemecko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html
43. *CzechInvestu*. [online]. [cit. 30. 11. 2014]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/o-czechinvestu>
44. *Obyvatelstvo*. In: Statistiky [online]. Český statistický úřad. [cit. 13. 11. 2014]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_lide

45. *Operační program podnikání a inovace*. [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu [cit. 29. 11. 2014]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument148346.html>
46. *Operační program podnikání a inovace*. [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu [cit. 29. 11. 2014] Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Evropska-unie/Strukturalni-fondy/Programovaci-obdobi-2007-2013/Programy-Dotace/Programy-pro-mistni-samospravu/Operacni-program-Podnikani-a-inovace>
47. *Podpora podnikání v ČR*. [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu. [cit. 20. 11. 201]. Dostupné z: [down load.mpo.cz/get/31415/35077/381895/priloha001.pdf](http://www.mpo.cz/get/31415/35077/381895/priloha001.pdf)
48. *Pravidla pro státní podporu*. In: Přehledy právních předpisů EU. [online]. [cit. 29. 11. 2014]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/competition/state_aid/index_cs.htm
49. *Principles*. In: Regional Policy, Inforegio. [online]. European Commission. [cit. 25. 11. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/press/press_releases/11_218_cs.htm
50. *Programové období 2007-2013*. In: Evropské strukturální a investiční fondy. [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. [cit. 28. 11. 2015]. Dostupné z: www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013
51. *Příručka pro žadatele a příjemce*. [online]. Město Těšín. [cit. 05. 02. 2015]. Dostupné z: [ww w.tesin.cz/wp-content/uploads/2012/01/06584025.doc](http://www.tesin.cz/wp-content/uploads/2012/01/06584025.doc)
52. *Rakousko*. In: Jak funguje Evropská unie[online]. Europa. [cit. 30. 11. 2014]. Dostupné z: [http ://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/austria/index_cs.htm](http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/austria/index_cs.htm)
53. *Rakousko: Ekonomická charakteristika země*. In: Ekonomika. [online]. Ministerstvo zahraničn ích věcí ČR. [cit. 30. 11. 2014]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/rakousko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html
54. *Rakousko: Ekonomická charakteristika země*. In: Zahraniční obchod. [online]. BusinessInfo. [cit. 30. 11. 2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/rakousko-ekonomicka-charakteristika-zeme-19140.html>
55. *Regiony regionální politiky*. In: Evropské strukturální a investiční fondy. [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. [cit. 28. 11. 2014]. Dostupné z: [https://ww w.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Informace-o-fondech-EU/Regiony-regionalni-politiky-EU](https://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Informace-o-fondech-EU/Regiony-regionalni-politiky-EU)
56. *Zákon č. 47/2002 Sb., Zákon o podpoře malého a středního podnikání a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů*. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 18. 11. 2014].
57. *Zákon č. 551/1991 Sb., obchodní zákoník*. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 23. 3. 2015].
58. *Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník*. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 23. 3. 2015].

59. *Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2013*. In: Malé a střední podnikání. [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu. [cit. 08. 02. 2015]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument119071.html>
60. *Zpráva o vývoji MSP a jeho podpoře v roce 2013*. In: Síť v ČR. [online]. Enterprise Europe Network. [cit. 22. 11. 2014]. Dostupné z: <http://www.enterprise-europe-network.cz/cs/onas/sit-v-cr>
61. *Veřejná podpora*. [online]. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. [cit. 20. 11. 2014]. Dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/verejna-podpora.html>
62. *Politika hospodářské a sociální soudržnosti EU*. In: Evropské strukturální a investiční fondy. [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. [cit. 23. 01. 2015]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Informace-a-dokumenty/slovník-pojmu/P/Politika-hospodarske-a-socialni-soudrznosti-EU-%28HS>
63. *Cohesion Policy 2007 – 2013*. In: Commentaries and official texts. [online]. European Commission. [cit. 08. 02. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/publications/guide2007_en.pdf
64. *Dostupné finanční prostředky*. In: Regionální politika - Inforegio. [online]. Evropská komise. [cit. 23. 01. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/fonds/index_cs.htm
65. *Structural business statistics*, In: Small and medium-sized enterprises. [online]. Eurostat [cit. 08. 02. 2015]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/structural-business-statistics/structural-business-statistics/sme>
66. *Německé obchodní právo*. [online]. [cit. 26. 01. 2015]. Dostupné z: <http://www.nemeckepravo.cz/2/37-nemecke-pravo-obecne/97-nemecke-obchodni-pravo.html>
67. *Österreichisches Handels- bzw. Unternehmensrecht*. [online]. Deutsche Handelskammer in Österreich. [cit. 04. 02. 2015]. Dostupné z: <http://oesterreich.ahk.de/rechtsteuern/handelsrecht/>
68. *Bundeskanzleramt*. [online]. Rechtsinformationssystem. [cit. 26. 01. 2015]. Dostupné z: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10007820>
69. *Politik für den Mittelstand*. [online]. Bundesministerium für Wirtschaft und Energie. [cit. 08. 02. 2015]. Dostupné z: <http://www.bmwi.de/DE/Themen/Mittelstand/Mittelstandspolitik/politik-fuer-den-mittelstand.html%20>
70. *2014 Übersicht über den Stand der Mittelstandsförderungsgesetze*. [online]. Forum-vergabe. [cit. 16. 03. 2015]. Dostupné z: http://www.forum-vergabe.de/fileadmin/user_upload/Weiterf%C3%BChrende_Informationen/UEbersicht_Mittelstandsfoerderungsgesetze_Laender_April_2014.pdf?PHPSESSID=827106c0a00797f9579f60157c6746f1
71. *Exportní strategie České republiky pro období 2012 – 2020*. [online]. MPO ČR. Praha: Česká pozeice, 2014. [cit. 21.02.2015] Dostupné z:

- http://www.ceskapozice.cz/sites/default/files/file_attachments/exportni_strategie_ceske_republiky.pdf
72. *2014 SBA Fact Sheet Austria*. [online]. European Commission. [cit. 16. 03. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2014/austria_en.pdf
 73. *2014 SBA Fact Sheet Germany*. [online]. European Commission. [cit. 16. 03. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2014/germany_en.pdf
 74. *2014 SBA Fact Sheet Czech Republic*. [online]. European Commission. [cit. 16. 03. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2014/czechrepublic_en.pdf
 75. *Regionální informační a poradenská centra*. [online]. [cit. 12. 03. 2015]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/regionalni-poradenska-a-informacni-1869.html>
 76. *Podnikatelská rada*. [online]. MPO ČR. [cit. 11. 01. 2015]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument31733.html>
 77. *Informace o České republice*. [online]. Portál veřejné správy. [cit. 16. 03. 2015]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/portal/podnikani/>
 78. *Evropská iniciativa „Small Business Act“ podporuje malé podniky a posiluje růst*. [online]. Evropská komise, 2011. [cit. 24. 11. 2014]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/press/press_releases/11_218_cs.htm
 79. *Enterprise Europe Network v České republice*. [online]. In: Síť v ČR. [cit. 15. 01. 2015]. Dostupné z: <http://www.enterprise-europe-network.cz/cs/o-nas/sit-v-cr>
 80. *Regionální politika EU*. [online]. In: Evropské strukturální a investiční fondy EU. MMR ČR. [cit. 12. 03. 2015]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU>
 81. *Prováděcí dokument k OPPI 2007 – 2013*. [online]. MPO ČR, 2006. [cit. 03. 02. 2015]. Dostupné z: http://ff.ujep.cz/files/Formulare/713provadeci_dokument.pdf
 82. SKOKAN, K. *Komparativní analýza pojetí, přístupů a využití regionálních disparit v regionálním managementu pěti středoevropských zemí, Výzkumná studie*. [online]. VŠB - Technická univerzita Ostrava., 2009. [cit. 30. 01. 2015]. Dostupné z: http://disparity.idealnihosting.cz/vysledky/09_studie_du4.pdf
 83. Vienna Online, 2015, Wien explodiert – in die Arbeitslosigkeit <http://www.vienna.at/wien-explodiert-in-die-arbeitslosigkeit/4272350>
 84. European Commission, SME Performance review http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm
 85. MMR ČR, 2007, Národní strategický referenční rámec 2007 - 2013 <http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/c81992d9-a5a7-4382-a859-a7ec13e9d654/Narodni-strategicky-referencni-ramec-CJ-cervenec>
 86. European Commission, *Cohesion Policy 2007 – 2013, Germany*, http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/atlas2007/fiche/de_en.pdf
 87. BusinessInfo.cz, *O portálu* <http://www.businessinfo.cz/cs/specialni-stranky/o-portalu.html>
 88. ABA, *About ABA* <http://investinaustria.at/en/about-aba/>

89. MPO ČR, 2007, *Podpora podnikání v České republice*
download.mpo.cz/get/31415/35077/381895/priloha001.pdf
90. WKÖ, 2014, *Statistical Yearbook* http://wko.at/statistik/jahrbuch/2014_Englisch.pdf
91. HK ČR, *Podmínky členství* <http://www.komora.cz/hospodarska-komora-ceskerekpubliky/clenstvi/podminky-clenstvi/podminky-clenstvi.aspx>
92. HK ČR, *Hospodářská komora České republiky* <http://www.komora.cz/hospodarska-komora-ceske-republiky/hospodarska-komora-ceske-republiky-hk-cr/hospodarska-komora-ceskerekpubliky.aspx>
93. *CzechInvest, OP Podnikání a inovace* <http://www.czechinvest.org/podnikani-a-inovace>
94. *European Commission, Regional Policy – Inforegio, Österreich, Eligible areas under the Convergence Objective and the Regional Competitiveness and Employment Objective* http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/atlas2007/austria/index_en.htm
95. *European Commission, Regional Policy – Inforegio, Deutschland, Eligible areas under the Convergence Objective and the Regional Competitiveness and Employment Objective* http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/atlas2007/germany/index_en.htm
96. Statistik Austria, *Politische Bezirke*
http://www.statistik.at/web_de/klassifikationen/regionale_gliederungen/politische_bezirke/index.html
97. Statistik Austria, *Gerichtsbezirke*
http://www.statistik.at/web_de/klassifikationen/regionale_gliederungen/gerichtsbezirke/index.html
98. *Regional Policy – Inforegio, Cohesion Policy 2007-2013, Austria, Programmes*
http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/en/atlas/programmes?search=1&keywords=&periodId=2&countryCode=AT®ionId=ALL&objectiveId=ALL&themeId=ALL
99. *Centrop-e-tt.info, AWS - Austria Wirtschaftservice*, <http://www.centrop-e-tt.info/aws-austriawirtschaftservice-ltd-cz>
100. WKÖ, *WKÖ begrüßt KMU-Paket und startet EPU-Offensive*
http://www.ots.at/presseaussendung/OTS_20060621_OTS0218/mitterlehner-wkoe-begruesst-kmu-paket-und-startet-epu-offensive
101. Austria Wirtschaftservice, *Rechtsgrundlage* <http://www.awsg.at/Content.Node/ueber-die-aws/rechtsgrundlage/46612.php>
102. Austria Wirtschaftservice, *Geschäftsführung* <http://www.awsg.at/Content.Node/ueber-die-aws/management/geschaefsfuehrung/46803.php>
103. Austria Wirtschaftservice, *Historie* <http://www.awsg.at/Content.Node/ueber-die-aws/organisation/historie/47549.php>
104. Austria Wirtschaftservice, *Die Austria Wirtschaftservice Gesellschaft mbH (aws) ist die Förderbank des Bundes* <http://www.awsg.at/Content.Node/ueber-die-aws/46608.php>
105. KMU Forschung Austria, *Institutsprofil*
<http://www.kmuforschung.ac.at/index.php/de/ueber-uns>
106. Austria Wirtschaftservice, *Gründen und junge Unternehmen*
<http://www.awsg.at/Content.Node/gruenden/foerderungen/95462.php>
107. Austria Wirtschaftservice, *AWS Double Equity*
<http://www.awsg.at/Content.Node/innovation-investition/nationale-finanzierung/garantien/46976.php>
108. Austria Wirtschaftservice, *AWS KMU-Stabilisierung*
<http://www.awsg.at/Content.Node/innovation-investition/nationale-finanzierung/garantien/46978.php>
109. Austria Wirtschaftservice, *AWS ERP-KMU-Programm*
<http://www.awsg.at/Content.Node/innovation-investition/nationale-finanzierung/kredite/46922.php>
110. Austria Wirtschaftservice, *AWS ERP-Kleinkredit*
<http://www.awsg.at/Content.Node/innovation-investition/nationale-finanzierung/kredite/46923.php>

111. Austria Wirtschaftservice, AWS *Life Science* Austria
<http://www.awsg.at/Content.Node/hochtechnologie/foerderungen/46839.php>
112. FFG, *Wirkungsmonitoring der FFG Förderung* <https://www.ffg.at/content/wirkung-der-ffg-foerderung>
113. Austria Wirtschaftservice, AWS *Business Angel* Fonds
<http://awsg.at/Content.Node/risikokapital/business-angel-fonds/76717.php>
114. WKÖ, *Unsere Serviceunternehmen*
https://www.wko.at/Content.Node/wir/oe/Die_Wirtschaftskammern_Oesterreichs_-_Unsere_Serviceuntern.html
115. WKÖ, *Unsere Strukturen*
https://www.wko.at/Content.Node/wir/oe/Die_Wirtschaftskammern_Oesterreichs_-_Unsere_Strukturen_.html
116. WKÖ, *Unsere Aufgaben*
https://www.wko.at/Content.Node/wir/oe/Die_Wirtschaftskammern_Oesterreichs_-_Unsere_Aufgaben_.html
117. WKÖ, *Wir über uns*
https://www.wko.at/Content.Node/wir/oe/Wir_ueber_uns_Startseite_Oesterreich.html
118. WKÖ, *Unsere Mitglieder*
https://www.wko.at/Content.Node/wir/oe/Die_Wirtschaftskammern_Oesterreichs_-_Unsere_Mitglieder_.html
119. *WIFI, Über uns*
<http://www.wifi.at/%C3%9Cber%20uns/WIFI%20%C3%96sterreich/WIFI%20%C3%96sterr-eich>
120. OeKB, *Das ganze im Blick* <http://www.oekb.at/de/Seiten/default.aspx>
121. Export Fonds, *Die Exportfinanzierung für Ihr KMU* <http://www.exportfonds.at/de/Seiten/default.aspx>
122. Statistisches Bundesamt, *Verwaltungsgliederung in Deutschland am 31. 03. 2015 (1. Quartal)*
<https://www.destatis.de/DE/ZahlenFakten/LaenderRegionen/Regionales/Gemeindeverzeichnis/Administrativ/Archiv/Verwaltungsgliederung/VerwaltIQAktuell.html>
123. The World Trade, *Doing Business 2013, 2013*
<http://www.doingbusiness.org/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB13-full-report.pdf>

Osobní setkání a e-mailová korespondence

ALBRECHTOVÁ, A., Wirtschaftsreferat – Hospodářský referát, Deutsche Botschaft Prag – Německé velvyslanectví v Praze

ČAPOUN, M., Oddělení investic a správních řízení společnosti, CREAM Real Estate

EVERS, M., Referatsleiter Mittelstand, Existenzgründung, Unternehmensnachfolge

GUGERELL, M., KMU Forschung

MATULOVÁ, E., Koordinátorka publicity SF, CzechInvest

PASKA, M., PASKA, A., AWS

RUPSCH, L., Obchodní atašé Rakouského velvyslanectví, Rakouské velvyslanectví

SCHMID, G., Abteilung I/6 - Horizontale Unternehmenspolitik, Enterprise Policy, Bundesministerium für Wissenschaft, Forschung und Wirtschaft

STRÁNSKÁ, M., Odbor podpory exportu, Ministerstvo průmyslu a obchodu

ŠANDOVA, M., AMSP ČR-Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR

ŠVEHLOVÁ, L., Tiskové oddělení, MPO ČR

VOGL, G., Obchodně-ekonomický úsek, ZÚ Vídeň

ŽÁK, M., Marketingová kancelář Brno, Rakouské velvyslanectví